

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania
Między Dalinem i Gościbią

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU
2023–2027
STOWARZYSZENIA
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
„MIĘDZY DALINEM I GOŚCIBIĄ”

Myślenice, kwiecień 2025 r.

Fundusze Europejskie
dla Małopolski

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO.....	3
1. Nazwa LGD, forma prawna	3
2. Proces tworzenia i doświadczenie partnerstwa	3
3. Struktura LGD.....	7
4. Organ decyzyjny LGD	8
5. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.....	9
II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ LSR	11
1. Opis i mapa obszaru	11
2. Wyróżniki, potencjał i spójność obszaru.....	12
III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	14
1. Etap opracowania LSR.....	14
2. Etap wdrażania LSR.....	18
IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR	21
1. Potrzeby rozwojowe i potencjały obszaru.....	21
2. Analiza SWOT	49
3. Wnioski z diagnozy	52
4. Grupy docelowe	56
V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA.....	58
VI. CELE I WSKAŹNIKI	68
VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	78
VIII. PLAN DZIAŁANIA.....	81
IX. PLAN FINANSOWY LSR.....	85
X. MONITORING I EWALUACJA	86
Spis rysunków.....	88
Spis map	88
Spis wykresów	88
Spis tabel	88
Wykaz wykorzystanej literatury	89
Załączniki do LSR	90

I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

1. Nazwa LGD, forma prawna

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Między Dalinem i Gościbą” (LGD „MDiG”) działa jako stowarzyszenie posiadające osobowość prawną, wpisane w dniu 1 września 2008 r. do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000312740. Formą prawną partnerstwa jest stowarzyszenie „specjalne” – jest to jednolita dla wszystkich LGD forma organizacyjno-prawna, charakteryzująca się tym, że w stowarzyszeniu oprócz osób fizycznych członkami zwyczajnymi mogą być także osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, z wyłączeniem województw, a nadzór nad nim sprawuje marszałek województwa i może ono prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji LSR. Poza tym w takim stowarzyszeniu, obok walnego zebrania członków, zarządu oraz organu kontroli wewnętrznej, funkcjonuje dodatkowy organ jakim jest rada, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru operacji realizowanych w ramach LSR (chyba że w Statucie LGD przewidziano, że zadania te należą do właściwości zarządu).

2. Proces tworzenia i doświadczenie partnerstwa

Społeczności dwóch gmin – Myślenice i Sułkowice – podjęły starania o udział w programie Leader jeszcze na etapie Działania 2.7 Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich” – „Pilotażowy Program Leader+”. Gminę Sułkowice obejmowała LGD „Gościniec 4 Żywiółów”, która uczestniczyła w Schemacie I PPL+. LGD ta nie mogła wziąć udziału w Schemacie II PPL+, ze względu na zbyt dużą gęstość zaludnienia. Społeczność Gminy Myślenice przystąpiła wraz ze społecznościami innych gmin do budowania LGD Turystyczna Podkowa, ale musiała się wycofać ze względu na zbyt dużą gęstość zaludnienia – umożliwiło to LGD Turystyczna Podkowa udział w Schemacie II PPL+. Obecna LGD jest wynikiem współpracy Burmistrzów i mieszkańców gmin Sułkowice i Myślenice w zakresie utworzenia Lokalnej Grupy Działania na terenie obu gmin. Inicjatywa ta została potwierdzona decyzjami podjętymi przez organy uchwałodawcze. W dniu 29 kwietnia 2008 r. Rada Miejska w Sułkowicach podjęła uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na współpracę partnerską z Gminą Myślenice w zakresie realizacji działań Osi 4 „Leader” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (PROW). Analogiczną uchwałę podjęła w dniu 26 maja 2008 r. Rada Miejska w Myślenicach. 17 czerwca 2008 r. Burmistrzowie obu gmin podpisali umowę o współpracy partnerskiej, której rezultatem miało być zorganizowanie na obszarze obydwu gmin Lokalnej Grupy Działania (LGD) oraz opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR). W zebraniu założycielskim, które odbyło się dnia 11 lipca 2008 roku w Sułkowicach wzięło udział 25 osób – 22 osoby fizyczne i 3 osoby reprezentujące podmioty prawne. Dla potrzeb rejestracji powołano Komitet Założycielski złożony z 4 osób – po dwie osoby z terenu gmin Myślenice i Sułkowice. Po złożeniu stosownych dokumentów przez Komitet Założycielski, Sąd dokonał wpisu do KRS w dniu 1 września 2008 r. W dniu 21 października 2008 r. w Sułkowicach odbyło się I Walne Zebranie Członków, które wybrało władze LGD, w tym 5-osobowy Zarząd i 3-osobową Komisję Rewizyjną. Od początku istnienia LGD aktywnie zabiegała o wsparcie swojej działalności ze środków unijnych oraz o zdobywanie doświadczenia w zakresie funkcjonowania zgodnego z zasadami charakterystycznymi dla rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. W wyniku takiej polityki LGD „MDiG” (jej członkowie, osoby wchodzące w skład organów statutowych, pracownicy biura, a także wypracowane struktury i mechanizmy podejmowania decyzji) zdobyła doświadczenie, które skutkowało otrzymaniem dofinansowania poniższych projektów w ramach: działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, „Wdrażanie projektów współpracy”, oraz „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Wysokość budżetu na realizację projektów w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” wynosiła około 6 mln zł i wydatkowana została na projekty z zakresu poprawy infrastruktury sportowej, utworzenia miejsc wypoczynku, poprawy stanu infrastruktury technicznej, promocji walorów lokalnych, integracji mieszkańców, warsztatów artystycznych, kultywowania dziedzictwa kulturowego, tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw, różnicowania w kierunku działalności nierolniczej oraz promowania obszaru gmin wchodzących w skład LGD. Zorganizowane zostały imprezy kulturalne, spotkania informacyjne, wdrażana była współpraca z Lokalnymi Grupami Działania z regionu. Prowadzone były szkolenia oraz konsultacje

dla partnerów LGD – mieszkańców, przedsiębiorców, podmiotów publicznych i społecznych. Założenia budżetu na realizację LSR 2007–2013 zrealizowane zostały w 92%.

Na drodze współpracy trzech LGD: Lokalnej Grupy Działania „Między Dalinem i Gościbią”, Lokalnej Grupy Działania Klimas oraz Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Turystyczna Podkowa, w ramach działania „Wdrożenie projektów współpracy” w zakresie operacji polegającej na realizacji projektu współpracy, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 powstał Portal Ziemi Myślenickiej. Portal Ziemi Myślenickiej daje możliwości odkrycia tajemnic i skarbów regionu. Serwis wykorzystuje najnowsze technologie informatyczne umożliwiające zaplanowanie niezapomnianej podróży w zaciszu domowego ogniska. Systematycznie rozwijana i uzupełniana baza obiektów zabytkowych, walorów krajobrazowych i infrastruktury turystycznej oraz interaktywna mapa Ziemi Myślenickiej umożliwią spacer bez wychodzenia z domu.

Lokalna Strategia Rozwoju w okresie aplikacyjnym 2014–2020 wskazywała dwa cele ogólne: „Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, współpracy międzysektorowej i budowa różnorodności gospodarczej z wykorzystaniem potencjału obszaru i mieszkańców” oraz „Inwestowanie w sferę społeczną zapewniającą rozwój mieszkańców, oraz promocję obszaru z poszanowaniem tradycji, dziedzictwa kulturowego, ekologii, rekreacji dla podnoszenia jakości życia mieszkańców”. LGD „MDiG” w okresie realizacji Strategii wprowadziła kilka zmian w LSR, które wynikały m.in. z faktu, iż LGD otrzymała dwa razy bonus.

W okresie od maja 2017 roku do końca lutego 2021 roku, LGD „MDiG” zorganizowała 23 nabory wniosków aplikacyjnych, z czego dwa zostały odwołane. Ogółem złożono 122 wnioski aplikacyjne, z czego wybrano 102. Nabory zostały ogłoszone od razu na tyle środków, ile LGD miała do dyspozycji. Ogłaszanie naborów można podzielić na dwa etapy. W pierwszym etapie ogłaszane były nabory na projekty w zakresie przedsiębiorczości, w drugim etapie na działania społeczne. Beneficjenci mogli liczyć na spore wsparcie ze strony pracowników biura, zwłaszcza w pomocy przy opracowaniu wniosków na realizację działań społecznych, co przełożyło się na efektywne wykorzystanie środków i realizację wskaźników. Należy podkreślić, iż pandemia miała znaczenie w przypadku pracy Rady, wiązało się to z przesuwaniem terminów ogłaszanych naborów. Zdecydowana większość projektów została oceniona przed pandemią, a tylko ostatni nabór odbył się w trakcie pandemii.

Analizując postęp finansowy¹, realizacja budżetu dla Celu ogólnego 1 została osiągnięta na poziomie 59%, natomiast dla Celu ogólnego 2 na poziomie 53%. W zakresie postępu finansowego należy wskazać, iż LGD otrzymało dwa razy bonus. W opinii pracowników Biura pandemia nie miała większego znaczenia na efektywność pracy, ponieważ Biuro funkcjonowało standardowo i nie było konieczności wprowadzenia pracy zdalnej czy hybrydowej. Nie miały miejsca sytuacje, aby jakkolwiek Wnioskodawca nie uzyskał potrzebnych informacji z powodu pandemii. Warto podkreślić, iż bardzo dobrze zostało przeprowadzone rozeznanie potrzeb mieszkańców na etapie opracowywania LSR, co przełożyło się na właściwe zrealizowanie wskaźników.

Członkowie LGD posiadają doświadczenie w realizacji projektów w partnerstwie:

- *Utworzenie skweru rekreacyjno-turystycznego w Sułkowicach* – poprawa stanu infrastruktury rekreacyjno-turystycznej dla poprawy życia mieszkańców poprzez utworzenie skweru rekreacyjno-turystycznego w Sułkowicach;
- *Utworzenie przystanku turystycznego na szlaku Jakubowym w Sułkowicach* – poprawa stanu infrastruktury rekreacyjno-turystycznej poprzez utworzenie przystanku turystycznego na Szlaku Jakubowym, zlokalizowanego przy cmentarzu cholerycznym w Sułkowicach wraz z odnowieniem i oznakowaniem obelisku cmentarnego;
- *Organizacja spotkań autorskich promujących Gminę Sułkowice poprzez książkę „Moja Polska. Historia oczami dziecka”* – wydano publikację i przeprowadzono 3 spotkania autorskie;
- *Drogi Do Wolności – dzieje przodków walczących o wolność Polski we wspomnieniach i archiwaliach* – wydanie publikacji.

LGD „MDiG” realizuje również projekt współpracy *Szlaki turystyczne szansą rozwoju obszarów wiejskich* LGD „Gościńca 4 Żywiołów” oraz LGD „Między Dalinem i Gościbią” wspólnie z LGD Gościniec 4 Żywiołów.

¹ Stan na 31.05.2021 r.

Projekt umożliwi korzystanie z utworzonej infrastruktury, poszerzenie wiedzy o regionie, promocję turystyki rowerowej i obszaru, a także podnoszenie swoich umiejętności rowerowych i nawiązanie nowych znajomości. Dla osób niebiorących udziału w projekcie, będzie możliwość poznania walorów obszarów LGD oraz szansa skorzystania z infrastruktury utworzonej na rzecz projektu.

Projekt jest skierowany do osób niepełnosprawnych, osób po 50. roku życia oraz osób do 30. roku życia. Pracownicy podczas wywiadu podkreślili, iż projekty współpracy zawsze powinny być z korzyścią dla lokalnej społeczności i w takim kierunku powinno się takie projekty realizować.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Między Dalinem i Gościbią” współpracuje z innymi Lokalnymi Grupami Działania w ramach organizacji „Federacja LGD Małopolska”, która obejmuje swoim zasięgiem 30 gmin z powiatów: nowosądeckiego, gorlickiego, limanowskiego oraz myślenickiego, zamieszkiwanych łącznie przez 360 tys. mieszkańców. W skład federacji, poza LGD Między Dalinem i Gościbią wchodzi jeszcze siedem Lokalnych Grup Działania: LGD Korona Sądecka, LGD Beskid Gorlicki, LGD Przyjazna Ziemia Limanowska, LGD Dolina Raby, LGD Perły Beskidu Sądeckiego, Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie Dolina Karpi oraz LGD Gościniec 4 Żywiółów. Inicjatywa jest współfinansowana ze środków przekazanych przez Operatora Programu Grantowego w ramach projektu „Małopolski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej – Subregion Sądecki” realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem związku jest²:

- działalność na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w aspekcie społecznym, gospodarczym i środowiskowym,
- działalność na rzecz rozwoju ekonomii społecznej (przedsiębiorczości społecznej),
- działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości,
- rozwijanie współpracy międzynarodowej,
- działalność na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- działalność na rzecz rozwoju nauki, edukacji, oświaty i wychowania.

Gminy: Lubień, Pcim, Raciechowice, Siepraw, Tokarnia oraz Wiśniowa należące w poprzedniej perspektywie do LGD Turystyczna Podkova realizowały 1 projekt współpracy pn. „Wyznaczenie szlaku kulinarnego produktu lokalnego Polsko-Rumuński Szlak Lokalnych Kulinariów”. Projekt realizowany był w ramach współpracy międzynarodowej 4 LGD, tj. LGD "Podbabiogórze", LGD Turystyczna Podkova jako partner wiodący, Asociația „Grupul De Acțiune Locală Maramureș Vest” i Asociația Parteneriat GAL „Ținutul Haiducilor” i zakładał przedsięwzięcia o charakterze kulturalnym polegające na przeprowadzeniu warsztatów kulinarnych. Projekt realizowany jest od października 2020 r., a jego celem jest promocja obszaru LGD Turystyczna Podkova, poszerzenie wiedzy o jego walorach turystycznych oraz włączenie społeczne i aktywizacja społeczności wiejskich. Projekt przyczynia się do zachowania dziedzictwa lokalnego i promowania włączenia społecznego poprzez współpracę społeczności lokalnych w zakresie walorów kulturowych i tradycji kulinarnych obszarów 43 różnych regionów. Dzięki prezentacji produktów kulinarnych uczestnicy projektu (mieszkańcy, turyści, mieszkańcy sąsiednich LGD) poznali produkty kulinarne charakterystyczne dla każdego z LGD-ów.

Poza projektem współpracy w ramach Strategii RLKS, gminy: Lubień, Pcim, Raciechowice, Siepraw, Tokarnia oraz Wiśniowa w ramach LGD Turystyczna Podkova realizowały w poprzedniej perspektywie również 3 inne przedsięwzięcia. Pierwszy projekt pn. „Montaż instalacji OZE na obszarze LGD Turystyczna Podkova” był dofinansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. W ramach projektu na obszarze 7 gmin (Dobczyce, Lubień, Pcim, Raciechowice, Siepraw, Tokarnia, Wiśniowa) zainstalowano 938 instalacji kolektorów słonecznych, 567 mikroinstalacji PV i 184 instalacje pomp ciepła do podgrzania CWU. Całkowita wartość projektu wynosi 23 257 503,06 zł, w tym 12 713 885,60 zł z RPO WM.

Drugim przedsięwzięciem był projekt pn. „Działalność lokalnych społeczności w aspekcie turystycznego rozwoju obszarów wiejskich Europy” dofinansowany z „Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju

² Strona internetowa Małopolskiej Federacji LGD, federacjalgdmalopolska.org.pl

Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020”. Jego celem było ukazanie mieszkańcom obszarów wiejskich alternatywnych zajęć, przynoszących dochody finansowe. W ramach projektu realizowano działania ukierunkowane na zdobycie/poszerzenie przez 32 osoby wiedzy praktycznej z zakresu podejmowania przedsięwzięć gospodarczych zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, w wyniku kontaktu z zagranicznymi, konkretnymi, ekonomicznie uzasadnionymi przykładami nowatorskich aktywności gospodarczych przyjaznych środowisku, które mogą się przyczynić do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich lub z przykładami adaptacji tradycyjnych aktywności mieszkańców obszarów wiejskich do uwarunkowań zrównoważonego rozwoju.

Członkowie LGD posiadają niezbędne doświadczenie oraz wiedzę w zakresie zarządzania oraz realizacji operacji w ramach LSR, a także w zakresie pozyskiwania środków z innych źródeł na realizację projektów dla lokalnych społeczności, m.in.:

- *Puzzle promocja obszaru LGD „Między Dalinem i Gościbią”* – projekt miał na celu promocję obszaru i był zrealizowany w ramach Mecenatu Małopolski z budżetu Województwa Małopolskiego. W ramach tego zadania opracowano i wydano puzzle (1 000 sztuk) z mapką obszaru LGD. Projekt był realizowany w 2019 roku, a jego budżet wyniósł 12 692,30 zł.
- *Historia łączy pokolenia* – przeprowadzono 15 warsztatów, w tym kulturowe związane z lokalną gwarą, warsztaty pokazów tradycyjnych wyrobów wiejskich oraz warsztaty związane z wyrobem ozdób choinkowych;
- *Porębskie Spotkanie z Seniosem i Tradycją* – zostało zorganizowane i przeprowadzone międzypokoleniowe spotkanie z tradycją i wspomnieniami lokalnych seniorów;
- *Wakacyjna AktywAKCJA* – organizacja rajdu pieszego;
- *Świetlica* – zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez stwarzanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
- *Kulturalnie i naukowo spędzam ferie na wesoło* – zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez stwarzanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

Biuro LGD Między Dalinem i Gościbią tworzy Kierownik Biura oraz pracownicy merytoryczni: pracownik ds. projektów i LSR (obsługa projektowa, wdrażanie), specjalista ds. animacji lokalnej, promocji i współpracy (obsługa beneficjenta) oraz specjalista ds. księgowości i kadr (ogólne funkcjonowanie biura) a w miarę potrzeby pracownik administracyjno-biurowy. Prace Biura Lokalnej Grupy Działania „Między Dalinem i Gościbią” regulowane są Regulaminem Biura Lokalnej Grupy Działania, Opisem stanowisk pracy Biura LGD, Opisem warunków technicznych i lokalowych Biura LGD oraz Procedurą naboru pracowników na wolne stanowiska pracy w Biurze LGD. Pracownicy Biura LGD posiadają doświadczenie w zakresie realizacji i aktualizacji LSR.

Należy podkreślić, iż LGD zawsze wykorzystuje różne narzędzia, tak aby dotrzeć do jak największej grupy odbiorców. Wskaźniki, które zostały przewidziane do realizacji Planu komunikacji, były dostosowywane na podstawie doświadczeń pracowników Biura. Wartością dodaną działalności Biura jest fakt, iż część pracowników Biura pracuje w Stowarzyszeniu od samego początku jego istnienia. Fakt, iż nie było nigdy problemów z naborami, wynika z codziennej pracy, w ramach której pracownicy udzielają informacji i pomagają na każdym etapie przygotowania wniosków oraz późniejszego ich realizowania i rozliczania. Zaangażowanie pracowników miało także znaczenie w czasie pandemii, kiedy Biuro pracowało bez zmian w systemie stacjonarnym i nie było ograniczeń np. w kontaktach beneficjentów z pracownikami. Widoczne zaangażowanie zarówno pracowników Biura, Zarządu jak i Rady ma swoje przełożenie na efektywność procesu wdrażania LSR w okresie programowania 2014–2020.

Pracownicy Biura i członkowie organów statutowych podczas wdrażania poprzedniej LSR uczestniczyli m.in. w szkoleniach warsztatowych, których tematyka koncentrowała się głównie na doskonaleniu umiejętności wypełniania wniosków aplikacyjnych, szkoleniach z zakresu przepisów prawnych związanych z okresem programowania finansowego 2014–2020, dedykowanych głównie zarządowi LGD, a także szkoleniach z zakresu ewaluacji i monitoringu. We wdrażaniu niniejszej LSR planuje się przeprowadzenie szkoleń dla Rady LGD z zakresu kryteriów oceny wniosków aplikacyjnych, w tym dostosowania kryteriów do wytycznych Urzędu Marszałkowskiego, a dla Zarządu – szkoleń z zakresu przepisów prawnych związanych z kolejnym okresem programowania finansowego.

Pracownicy Biura LGD „MDiG” świadczą na rzecz interesariuszy – zgodnie z regulaminem pracy Biura – bezpłatne doradztwo w zakresie możliwości ubiegania się o pomoc na realizację projektów w ramach LSR, przygotowywania wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o płatność na operacje realizujące cele LSR. Duże znaczenie ma doradztwo w obszarze informowania oraz konsultowania wniosków, tak aby były one dobrze przygotowane. Najwięcej porad udzielono indywidualnie w Biurze. Wartością dodaną z całą pewnością jest bezpośredni kontakt wnioskodawcy z pracownikiem, dzięki temu wnioski są przygotowane na wysokim poziomie. Biuro prowadzi ewidencję udzielonego doradztwa, a ocena doradztwa monitorowana jest poprzez: wypełnianie ankiety przez potencjalnego wnioskodawcę, któremu udzielono doradztwa, analizę złożonych wniosków przez korzystających z doradztwa, analizę wybranych do finansowania wniosków złożonych przez podmioty, które skorzystały z doradztwa, analizę wniosków zrealizowanych i niezrealizowanych przez podmioty, które korzystały z doradztwa.

Doświadczenie zawodowe z zakresu: realizacji, koordynacji i rozliczania projektów członkowie LGD zdobywali podczas wdrażania LSR na lata 2007–2013 oraz LSR na lata 2014–2020 (wnioski dot. funkcjonowania LGD, przedsięwzięć określonych w LSR, obsługi potencjalnych Beneficjentów: udzielania niezbędnych informacji, konsultacji i doradztwa). Ponadto posiadają wiedzę i doświadczenie w zakresie planowania i organizacji spotkań, przygotowania i prezentacji informacji na temat operacji, obsługi i zatwierdzania wniosków, realizacji działań promocyjnych i informacyjnych, obsługi biura. Ukończyli wiele szkoleń niezbędnych do pracy w Biurze LGD, m.in. kurs IPMA, szkolenie z ewaluacji LSR, szkolenia z zakresu animacji itp. Pracownicy posiadają niezbędne doświadczenie, nabyte głównie podczas nadzorowania wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, przygotowywania oraz rozliczania wniosków o płatność. Zespół posiada wiedzę i doświadczenie z zakresu realizacji procedur związanych z zasadą konkurencyjności i efektywnego zarządzania finansami oraz zamówień publicznych. Kwalifikacje i kompetencje wymagane od pracowników są adekwatne do przewidzianych obowiązków. Większość członków LGD posiada doświadczenie w realizacji projektów na terenach obszarów wiejskich, które zdobyli przy wdrażaniu różnorodnych projektów, np. w ramach celu szczegółowego „Wsparcie przedsiębiorców w tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy” wskaźniki zostały osiągnięte w wysokim stopniu, np. na przedsięwzięcie polegające na wdrażaniu innowacji w przedsiębiorstwach podpisano 100% umów na realizację projektów.

Przejawem odpowiedzialności za budowanie partnerstwa w ramach LGD „MDiG” jest ciągłe uczestnictwo osób wchodzących w skład organów statutowych oraz pracowników Biura w szkoleniach mających na celu podniesienie kwalifikacji oraz uzupełnienie wiedzy zgodnie ze zmieniającymi się procedurami, legislacją krajową i UE oraz udział w konsultacjach z pracownikami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

3. Struktura LGD

Na strukturę członków LGD Między Dalinem i Gościbią składają się przedstawiciele gmin z trzech sektorów – publicznego, gospodarczego i społecznego oraz mieszkańców. Według danych na dzień 29.05.2023 r. Stowarzyszenie skupia 88 członków, z czego: 19 z sektora publicznego (21,6%), 32 z sektora gospodarczego (36,4%) i 37 z sektora społecznego (42,0%), w tym 13 członków stanowią osoby fizyczne – mieszkańcy (14,7%), a pozostałych 24 to stowarzyszenia (27,3%) oraz członek honorowy. W roku 2023 LGD włączyło do swojej struktury pięć gmin – Lubień, Pcim, Raciechowice, Tokarnia oraz Wiśniowa, a w 2025 r. Gminę Siepraw, funkcjonujących do tej pory w Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania Turystyczna Podkowa. Członkami LGD „MDiG” są przedstawiciele każdego z sektorów z wszystkich gmin obszaru, reprezentujący interesy wszystkich mieszkańców terenu LGD, w tym kobiet i mężczyzn, seniorów (osoby starsze, które ukończyły 60. rok życia), osoby młode (do 25. roku życia) oraz przedsiębiorców, rolników, przedstawicieli organizacji pozarządowych i mieszkańców. Członków łączy doświadczenie zarówno z dziedziny gospodarczej jak i z działania społecznego. Pomiędzy sektorami funkcjonuje ścisła współpraca, wymiana wiedzy i doświadczeń.

Członkowie Stowarzyszenia w związku z dysponowaniem środkami publicznymi będą podejmować jawne decyzje, będą cierpliwi w tłumaczeniu ewentualnym niezadowolonym osobom, dlaczego podjęli takie, a nie inne decyzje i przede wszystkim będą świadomi swojej odpowiedzialności. Dla pracowników Biura, jak również dla członków organu decyzyjnego przewidziano w okresie realizacji LSR dodatkowe szkolenia w celu podnoszenia ich wiedzy i kompetencji, a także szczegółowego zapoznania się z zapisami Strategii i dokumentów programowych oraz wynikającymi z nich obowiązkami. Wszelkie szkolenia / kursy/ wyjazdy studyjne w ramach wewnętrznych

struktur LGD będą miały na celu pozyskiwanie odpowiednich kwalifikacji ekonomicznych oraz administracyjnych niezbędnych do gospodarowania środkami publicznymi. Zgodnie z założeniami Planu komunikacji, dwa razy w roku planuje się przeprowadzenie działania edukacyjnego dla członków LGD w zakresie ich samorozwoju.

Relacje między członkami LGD na etapie wdrażania LSR są oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji. Stosuje się formy kolegiального podejmowania decyzji. Walne Zebranie Członków jest możliwe do zwołania nawet na wniosek stosunkowo wąskiej grupy członków (1/3 Członków Stowarzyszenia) lub Komisji Rewizyjnej, co potwierdzają zapisy Statutu. Zakres decyzji, które Zarząd może podejmować sam, bez konsultacji, jest ograniczony. Te decyzje, które Zarząd może podejmować samodzielnie określono w Statucie. LGD stosuje przyjazne dla odbiorcy formy komunikacji. Podczas zebrań organów LGD uczestnicy na ogół stosują się do zasad kultury dialogu. Podczas każdego spotkania uczestnicy mają prawo głosu i zadawania pytań, stosowane jest podsumowanie spotkań czy uzgodnień w każdej innej formie komunikacji. Chcąc mieć możliwość sprawnego zaspokajania potrzeb lokalnych społeczności wraz ze zmieniającymi się uwarunkowaniami zewnętrznymi, prowadzony będzie ciągły nabór propozycji projektów do realizacji. Wyniki naboru będą raz w roku podsumowane i opublikowane, oraz będą mogły stać się podstawą do wnioskowania przez Zarząd o aktualizację LSR. Raz w roku zostanie przeprowadzony konkurs na pomysł na usprawnienie funkcjonowania LGD oraz konkurs na innowacyjny pomysł do realizacji w ramach LSR. LGD będzie też tworzyć bazę potencjalnych partnerów, a także będzie prowadzić działania na rzecz kojarzenia partnerów i zachęcania do realizacji projektów partnerskich. Rozwiązania te przyczynią się do pogłębienia zaangażowania lokalnej społeczności oraz zachęcą do udziału we wdrażaniu LSR.

Władzami LGD są: Walne Zebranie Członków (WZC), Zarząd, Rada, Komisja Rewizyjna – jedna osoba może być jednocześnie członkiem tylko jednego z tych organów. Charakter działalności Stowarzyszenia jest inkluzyjny, co potwierdza Statut w zakresie kadencyjności organów. Kadencja Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej wynosi 5 lat. W przypadku zmniejszenia się składu organów władz LGD, na najbliższym Zebraniu walnym po nastąpieniu tego faktu uzupełnia się ich skład. Stowarzyszenie jest otwarte na nowych członków, nowych partnerów chętnych do włączenia się w realizację Lokalnej Strategii Rozwoju. Sposób rozszerzenia składu LGD o kolejnych partnerów następuje zgodnie ze Statutem. O przyjęciu w poczet członków Stowarzyszenia decyduje Zarząd w formie uchwały. O swojej decyzji Zarząd niezwłocznie powiadamia pisemnie zainteresowanego.

Jednym z organów i najwyższą władzą LGD jest Walne Zebranie Członków (WZC), do którego kompetencji należy w szczególności m.in. opiniowanie i uchwalanie kierunków i programu działania oraz dokumentów strategicznych LGD w tym wybór i odwołanie członków Rady, Zarządu, Komisji Rewizyjnej, przyjmowanie ich sprawozdań, oraz uchwalanie regulaminów ich działania, a także inne kompetencje wynikające ze Statutu LGD.

Organem wykonawczym i zarządzającym jest Zarząd LGD składający się z 5 osób, w tym: Prezesa, Wiceprezesa i 3 Członków. Do kompetencji Zarządu należy m.in. reprezentowanie Stowarzyszenia, opracowywanie LSR oraz wprowadzanie w niej zmian wynikających ze zmiany obowiązujących przepisów oraz wezwań instytucji zarządzającej oraz kierowanie pracami Biura. Jeszcze przed wdrażaniem niniejszej LSR włączono osoby młode (do 25. roku życia) – 1 osoba oraz seniorów (powyżej 60. roku życia) – 2 osoby, do członkostwa w Zarządzie. Wysoka aktywność seniorów ma duże znaczenie na obszarze LGD, ponieważ udział tych osób w liczbie mieszkańców stale wzrasta (2,2 pp. w okresie 5 lat), równocześnie rosną wskaźniki obciążenia demograficznego – jest to obszar starzejący się.

Kontrola bieżącej działalności Rady i Zarządu Stowarzyszenia należy do Komisji Rewizyjnej, która składa się z 3 osób wybranych przez Walne Zebranie Członków spośród kandydatów zgłoszonych przez Członków Zwyczajnych Stowarzyszenia.

Kolejnym organem jest organ decyzyjny – Rada.

4. Organ decyzyjny LGD

4.1. Skład organu

Organem decyzyjnym Stowarzyszenia jest Rada licząca 13 osób (Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego, Sekretarza i 10 członków Rady). Zgodnie z zapisami Statutu jest ona wybierana przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia spośród członków zwyczajnych LGD. Żaden z wybranych członków

Rady nie pełni funkcji w Zarządzie ani Komisji Rewizyjnej. Ponadto żaden nie jest zatrudniony w Biurze LGD, ani nie jest też podległy w stosunku zatrudnienia i nie jest w bliskim pokrewieństwie z innymi członkami Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej. Przedstawicielami sektora publicznego są³ 5 osób (38,4% składu Rady), sektora gospodarczego – 4 osoby (30,8% składu Rady), społecznego 4 osoby (30,8% składu Rady), co oznacza, że żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu. W składzie Rady zachowano parytety w postaci obecności co najmniej 1 kobiety, 1 przedsiębiorcy, 4 osoby to seniorzy oraz 1 osoba młoda, do 25. roku życia. W Radzie znajdują się przedstawiciele grup nieformalnych, KGW oraz sołtys, lokalni przedsiębiorcy, rolnicy i usługodawcy. Ponadto zidentyfikowano trzy dodatkowe grupy interesariuszy LSR:

- podmioty reprezentujące branżę turystyczną, kulturę, rozrywkę i edukację, ponieważ są bezpośrednio zainteresowane wdrażaniem działań związanych z przemysłem czasu wolnego,
- przedstawiciel Starostwa Powiatowego reprezentujący grupę osób w niekorzystnej sytuacji – niepełnosprawni i ich opiekunowie ponieważ do zadań Powiatu należy m.in. opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- osoby działające na rzecz i reprezentujące podmioty działające na rzecz ochrony środowiska naturalnego ponieważ na obszarze każdej z gmin znajdują się prawnie chronione formy ochrony przyrody.

Wyłączną kompetencją Rady jest wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia.

4.2. Proces decyzyjny

Rada działa zgodnie z zapisami Statutu oraz Regulaminu Rady. Proces decyzyjny organu nie jest zdominowany przez władzę publiczną ani żadną z grup interesów – w skład Rady wchodzi co najmniej jeden przedstawiciel każdego z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, a także co najmniej jeden mieszkaniec obszaru działania LGD, przy czym ani władze publiczne, ani żadna z grup interesów nie posiada więcej niż 49% składu Rady. W skład Rady wchodzi co najmniej jedna kobieta. Na poziomie podejmowania decyzji w Radzie ani władze publiczne, ani żadna z grup interesu nie może posiadać więcej niż 49% głosu. Przedstawiciele sektora publicznego stanowią mniej niż 49% składu Rady. LGD przez lata doświadczenia i działalności wypracowała mechanizmy, dzięki którym posiada zdolność do zarządzania procesem wdrażania LSR. Wszystkie organy struktury LGD działają na bazie właściwych dla siebie Regulaminów. Jasny jest podział praw i obowiązków.

Dzięki temu, że organ składa się z przedstawicieli różnych środowisk, szeroki jest zakres wiedzy i kompetencji jej członków. Członkowie Rady przechodzili i będą przechodzić szkolenia w zakresie przygotowania do sprawnego wdrażania LSR, co jest tym bardziej istotne z punktu widzenia wielofunduszowości.

5. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Lokalna Grupa Działania „Między Dalinem i Gościbią” funkcjonuje w oparciu o przepisy:

- *Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności* (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.);
- *Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach* (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261);
- *Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2422 z późn. zm.);
- *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji,*

³ Stan na dzień 29.05.2023 r.

Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej;

- *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;*
- *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005;*
- *Ustawy z dnia 8 lutego 2023r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz.U. 2023 poz. 412);*
- *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021r. ustanawiające Europejski Funduszy Społeczny Plus, (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013.;*
- *USTAWA z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (Dz.U. 2022 poz. 1079).*

Poza wyżej wskazanymi aktami prawnymi, działania LGD regulują dokumenty wewnętrzne przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Nazwa dokumentu	Organ uchwalający i aktualizujący	Najważniejsze kwestie związane z dokumentem
Statut LGD	Walne Zebranie Członków	Statut określa cele i obszary działalności LGD. W Statucie określone są również kompetencje organów Stowarzyszenia: Walnego Zebrania Członków, Zarządu LGD, Rady oraz Komisji Rewizyjnej.
Regulamin Walnego Zebrania Członków	Walne Zebranie Członków	Regulamin reguluje m.in. kwestie zwoływania posiedzeń WZC, podejmowania uchwał, spraw wyborczych i głosowania, zakres zadań organów oraz protokołowania WZC.
Regulamin Rady	Walne Zebranie Członków	Regulamin opisuje szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji, szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego; zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego.
Regulamin Biura	Zarząd LGD	Regulamin określa organizację i zasady funkcjonowania, ramowy okres działania i kompetencje Biura, porządek w procesie pracy, prawa i obowiązki pracodawcy i pracowników oraz inne postanowienia związane z działalnością Biura Stowarzyszenia.
Regulamin Zarządu Stowarzyszenia	Walne Zebranie Członków	Regulamin określa m.in.: organizację i tryb pracy Zarządu Stowarzyszenia; zasady prowadzenia dokumentacji prowadzonych spraw. Zarząd uchwała Regulamin Zarządu, który następnie zatwierdza Walne Zebranie.
Regulamin Prac Komisji Rewizyjnej	Walne Zebranie Członków	Dokument reguluje m.in. zasady zwoływania posiedzeń Komisji, zadania Komisji oraz sposób prowadzenia dokumentacji i sprawozdawczości.

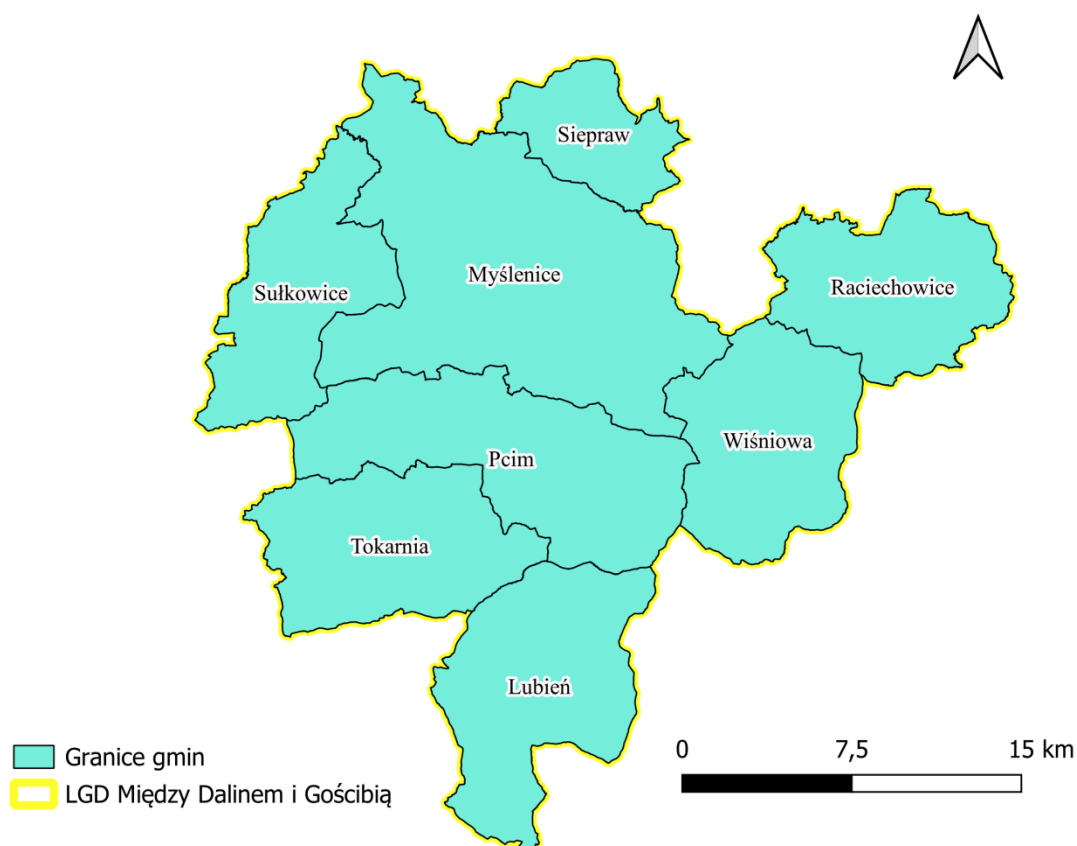
Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów wewnętrznych LGD

II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ LSR

1. Opis i mapa obszaru

Obszar funkcjonowania LGD Między Dalinem i Gościbią obejmuje osiem sąsiadujących ze sobą gmin, położonych w województwie małopolskim, w powiecie myślenickim, w tym: sześć gmin wiejskich, tj. Lubień, Pcim, Raciechowice, Siepraw, Tokarnia, Wiśniowa oraz dwie gminy miejsko-wiejskie, tj. Myślenice i Sułkowice. Łączna powierzchnia wymienionych jednostek samorządu terytorialnego wynosi 607 km² i jest zamieszkała przez 113 626 osób (dane GUS według stanu na dzień 31.12.2020 r.). Na mapie 1 zobrazowano graficznie granice LGD, natomiast w tabeli 2 przedstawiono podstawowe dane dotyczące gmin partnerstwa.

Mapa 1 Gminy objęte partnerstwem LGD Między Dalinem i Gościbią

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2 Podstawowe dane o gminach obszaru LGD Między Dalinem i Gościbią

Nazwa gminy	Liczba ludności	Typ gminy	Identyfikator gminy	Powierzchnia (km ²)
Lubień	10 094	wiejska	1209022	75
Myślenice	45 166	miejsko-wiejska	1209033	154
Pcim	11 171	wiejska	1209042	89
Raciechowice	6 414	wiejska	1209052	61
Siepraw	9 386	wiejska	1209062	32
Sułkowice	15 053	miejsko-wiejska	1209073	60
Tokarnia	8 861	wiejska	1209082	69
Wiśniowa	7 481	wiejska	1209092	67
RAZEM LGD	113 626			607

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Cały obszar jest spójny pod względem przestrzennym. Wszystkie gminy obszaru LGD administracyjnie położone są w powiecie myślenickim. W skład LGD Między Dalinem i Gościbią wchodzi więcej niż dwie gminy,

a każda para gmin pozostaje w bezpośrednim lub przynajmniej w dalszym sąsiedztwie, tworząc tym samym zwarty geograficznie obszar, znajdujący się w jednym obrysie (mapa 1). Siedziba LGD oraz Biuro LGD znajduje się w gminie Myślenice.

Stowarzyszenie Między Dalinem i Gościbią ma na celu wspieranie rozwoju obszarów wiejskich. Głównym celem LGD jest poprawa jakości życia, polepszenie dostępu do kultury, nauki i pracy. Misją LGD jest poprawienie atrakcyjności pod względem zamieszkania i inwestowania, a także zwiększenie dochodów mieszkańców gmin dzięki między innymi turystyce i rekreacji. Dla organizacji ważne jest, aby mieszkańcy cieszyli się obszarem czystym ekologicznie i rozwiniętym kulturowo oraz pielęgnowali lokalne dziedzictwo, co jednoznacznie świadczy o powiązaniu partnerstwa lokalnego LGD z obszarem objętym LSR. Działalność organizacji jest ukierunkowana na zaspokajanie potrzeb zdiagnozowanych grup interesu. Ponadto dotychczasowe działania dwóch gmin (Myślenice i Sułkowice) wskazało na potrzebę dołączenia gmin, które w sposób naturalny korzystają z zasobów tych gmin i integrują się wokół wspólnej sprawy. Ważnym aspektem łączącym obszar jest to iż wpisuje się on w jeden powiat, co jeszcze ściślej łączy i pomnaża wspólny dorobek i zasoby. Ponadto opracowana LSR jest strategią wielofundusową, finansowaną w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach programu *Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027* oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021–2027*. W związku z tym, że cały obszar położony jest w granicach jednego województwa, realizacja operacji w ramach każdego z możliwych EFSI (Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne) będzie możliwa na całym obszarze objętym LSR.

2. Wyróżniki, potencjał i spójność obszaru

Administracyjnie wszystkie gminy LGD Między Dalinem i Gościbią należą do powiatu myślenickiego w województwie małopolskim. Gminy obszaru charakteryzują się spójnością geograficzną pod względem położenia i ukształtowania terenu. Pod kątem fizycznogeograficznym analizowany obszar położony jest w megaregionie Region Karpacki. Obszar odznacza się dużą spójnością przyrodniczą, która wynika ze zbliżonych bądź tożsamyh uwarunkowań poszczególnych elementów środowiska:

- urozmaiconą rzeźbę terenu: góry, pagórki, doliny, potoki, rzeki;
- występowanie na obszarze form ochrony przyrody, które wpływają na atrakcyjność turystyczną regionu;
- cały obszar posiada bardzo dobre warunki do uprawiania turystyki aktywnej (szczególnie sportów zimowych – na terenie obszaru zlokalizowane są stacje narciarskie);
- większość obszaru LGD zostało zakwalifikowane jako ONW;
- wysoka lesistość na terenie całego obszaru.

Spójność obszaru LGD pod względem ekonomicznym obrazuje liczba gospodarstw rolnych o podobnej strukturze. Na obszarze objętym LGD charakterystyczna jest duża ilość małych gospodarstw. Udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w grupie „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” nie jest znaczący dla gmin obszaru – wynosi 0,9%, i jest niższy niż wskaźnik dla kraju (1,5%) oraz równy średniej dla województwa (0,9%). Najwięcej podmiotów, spośród zarejestrowanych na obszarze LGD, należy do grupy „pozostała działalność” (37,8%), przy czym największy udział w tej grupie ma Gmina Myślenice (43,6%). We wszystkich gminach obszaru wystąpił wyższy niż w kraju i województwie udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w grupie „przemysł i budownictwo” – średnia dla LGD wynosi 36,9%, przy wartości dla kraju – 22,6%, a dla województwa – 25,1%, a także w grupie „handel hurtowy i detaliczny” – średnia dla LGD wynosi 21,5%, podczas gdy wartość dla Polski – 20,8%, a dla województwa – 19,9%.

Największa liczba podmiotów gospodarczych na obszarze w 2021 r., była zarejestrowana w sekcjach: F „Budownictwo” – 3 000 podmiotów (22,6%), G „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle” – 2 857 podmioty (21,5%), oraz C „Przetwórstwo przemysłowe” – 1 865 podmioty (14,0%). Na obszarze nie są zarejestrowane żadne podmioty w sekcji U „Organizacje i zespoły eksterytorialne”, a najniższe i nikłe udziały podmiotów zarejestrowane są w sekcjach B „Górnictwo i wydobywanie”, D „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i

powietrze do układów klimatyzacyjnych” i E „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Z danych GUS wynika, że na terenie obszaru LGD funkcjonowało osiemnaście obiektów noclegowych, które łącznie oferowały 1 157 miejsc noclegowych, w tym 886 miejsc noclegowych całorocznych. Najwięcej z nich znajdowało się na terenie Gminy Myślenice (6 obiektów)⁴.

Spójność kulturowa, mająca korzenie w historii obszaru, znajduje wyraz w istniejących obiektach kultury materialnej, jak i niematerialnej. Na terenie każdej z gmin obszaru występują zabytki wpisane do rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Oprócz materialnych form wyrazu wspólnej kultury, bardzo ważne znaczenie mają zwyczaje, obyczaje, posługiwanie się gwara, dbałość o strój regionalny oraz budowanie poczucia wspólnej tożsamości poprzez kultywowanie śpiewania, muzykowania i taniec regionalny, a także specyficzne budownictwo regionalne. Wszystkie te elementy tworzą wspólną kulturę ludową regionu. Atutem obszaru są również piękne krajobrazy, imponujące panoramy widokowe na szlakach turystycznych, duża ilość terenów leśnych, ekologiczna żywność, bliskość Krakowa oraz dogodne połączenia komunikacyjne.

Obszar LGD jest spójny poprzez:

- niską aktywność społeczną – wartości wskaźnika *Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w 2021 roku* we wszystkich gminach LGD były niższe średnio w województwie małopolskim (41) i Polsce (41),
- niskie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych – wartości wskaźnika *Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) w 2021 roku* we wszystkich gminach LGD były niższe niż średnio w województwie małopolskim (1 366) i Polsce (1 402),
- niską przedsiębiorczość mieszkańców – wartości wskaźnika *Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w 2021 roku* we wszystkich gminach LGD były niższe średnio w województwie małopolskim (174) i Polsce (165), wyjątek stanowiła Gmina Myślenice – wartość wskaźnika wynosiła (165),
- posiadanie predyspozycji do bycia obszarem osiedlania się (wartości wskaźnika *Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2021 roku* prawie we wszystkich gminach LGD były wyższe niż średnio w województwie małopolskim (38) i Polsce (35), wyjątek stanowi Gmina Lubień (32),
- bogactwo dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i historycznego,
- wspólna tożsamość regionalna i związane z nią tradycje wynikające głównie ze wspólnej przeszłości historycznej,
- tradycje rzemieślnicze, które występują na terenie całego obszaru LGD (kowlstwo, bednarstwo, kamieniarstwo),
- bogate i kultywowane tradycje i zwyczaje kulturowe, w tym również specyficzny dialekt małopolski;
- Myślenice – ośrodek wzrostu dla wszystkich gmin, stymulowanie rozwoju całego obszaru LGD,
- bliskość położenia drogi nr 7 – korytarz łączący gminy LGD.

⁴ Dane GUS, stan na dzień 31 lipca 2021 r.

III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Oddolność to jedna z siedmiu podstawowych cech metody LEADER. Oddolność tworzenia niniejszej LSR została zapewniona poprzez angażowanie partnerów lokalnych oraz rzeczywisty, partycypacyjny udział mieszkańców w procesie jej powstawania. Aktywność podmiotów zaangażowanych w przygotowanie LSR będzie kontynuowana również w trakcie jej wdrażania.

Zarówno na etapie tworzenia jak i realizacji LSR uwzględniano / będzie się uwzględniać zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- zasady równości kobiet i mężczyzn;
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czynić poważnych szkód”.

1. Etap opracowania LSR

Wszystkie zainteresowane strony, szczególnie partnerzy lokalni i mieszkańcy byli zaangażowani w opracowanie Strategii, począwszy od oceny potrzeb, poprzez identyfikację szans, po wyznaczenie celów. Na każdym tym etapie zastosowano różne metody partycypacji:

- spotkania otwarte w każdej z gmin obszaru LGD (etap diagnostyczny);
- badania ankietowe (etap diagnostyczny i etap planistyczny);
- fiszka projektowa – możliwość zgłoszenia propozycji projektu (etap planistyczny);
- wywiad z Zespołem ds. LSR (etap diagnostyczny i etap planistyczny);
- prace warsztatowe w grupach (etap planistyczny);
- dyżury pracownika on-line (etap diagnostyczny i etap planistyczny);
- punkt konsultacyjny (etap diagnostyczny i etap planistyczny);
- formularze uwag (etap opiniowania projektu LSR);
- prezentacja projektu LSR na WZC.

Nad uporządkowaniem wszystkich zebranych materiałów czuwali członkowie Zespołu ds. LSR. W momencie podpisania umowy w ramach wsparcia przygotowawczego służącego opracowaniu Strategii rozpoczęto działania mające na celu zaangażowanie lokalnej społeczności w opracowanie LSR. Mieszkańcy byli informowani o konsultacjach społecznych i spotkaniach w sposób zwyczajowo przyjęty, poprzez: ogłoszenie na stronie internetowej, ogłoszenia w kościołach, przekaz informacji przez liderów lokalnych, którzy byli poinformowani telefonicznie, e-mailowo lub osobiście, oraz przez wywieszenie informacji na tablicach ogłoszeniowych, miejscach integracji społecznej w poszczególnych miejscowościach.

W dniach 19.05.2023 r. oraz 24.05.2023 r. odbyły się spotkania konsultacyjne z mieszkańcami obszaru w każdej z gmin objętych LSR. W pierwszym dniu spotkania odbyły się w Biertowicach w Gminie Sułkowice, Myślenicach, Raciechowicach i Wiśniowej, natomiast w kolejnym dniu w Lubniu, Tokarni oraz Pcimiu. Uczestnicy dowiedzieli się z prezentacji jakie są główne cechy podejścia LEADER i funkcjonowania LGD oraz poznali zasady i cel opracowania i wdrażania LSR. Częścią spotkań była dyskusja mająca za zadanie inwentaryzację obszaru – określenie jego potrzeb, zasobów i potencjałów. Omówione zostały wstępne wyniki analizy obszaru, przeprowadzonej na bazie danych statystycznych. Podjęto próbę wypracowania wstępnych założeń i celów LSR. Uczestnicy dyskutowali o znaczeniu pieniądza w obiegu lokalnym, znaczeniu dostępu do wysokiej jakości Internetu oraz umiejętności cyfrowych do możliwości rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu poziomu jakości życia w danym miejscu. Na spotkaniach, podczas dyskusji, wskazywano na różne potrzeby, określone były różne potencjały, jednak wnioski były stosunkowo spójne, a za najważniejsze z nich uznano te najczęściej powtarzające się, tj. „budowa infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, w tym ścieżek rowerowych”, „tworzenie zagród edukacyjnych”, „działania kulturalne dla mieszkańców”, „wspieranie edukacji i podnoszenie

„kwalifikacji mieszkańców”, „promocja tradycyjnego kowalstwa sułkowskiego”, „promocja ekologii”, „rewitalizacja przestrzeni publicznych, tak by były przyjazne osobom niepełnosprawnym”, „pielęgnowanie relacji międzypokoleniowych” oraz „wsparcie seniorów”. Niewątpliwie najczęściej padającą odpowiedzią na pytanie o największy zasób czy wyróżnik obszaru było: „atrakcyjność turystyczna obszaru”, „potencjał kulturowy”, „działania na rzecz klimatu i środowiska”, „bliskość Krakowa” oraz „innowacyjność, partnerstwo, integracja”. Ponadto, na spotkaniach w każdej gminie mieszkańcy zauważali, że szansą dla obszaru jest wdrożenie koncepcji Smart Village poprzez działania ukierunkowane na społeczeństwo oraz skupiające się na wykorzystaniu potencjałów obszaru przy jednoczesnym rozwoju cyfryzacji stymulującej rozwój gospodarczy. Oczekiwania mieszkańców w stosunku do korzyści jakie ma przynieść koncepcja Smart Village są zgodne z jej ideą, która zakłada, iż „inteligentna wieś” to obszar prawnie kwalifikowany jako wiejski i jego społeczność, których potencjał jest innowacyjnie wykorzystywany przez aktywnych obywateli i właściwe organy publiczne w ramach strategii poprawy społecznych, ekonomicznych i środowiskowych wskaźników rozwoju, m.in. poprzez stosowanie rozwiązań z zakresu nowych technologii⁵.

W dniach 01–24.03.2023 r. przeprowadzone zostało badanie ankietowe na etapie diagnostycznym. Ankieta dostępna była w wersji papierowej w siedzibie LGD, ale też w wersji on-line, o czym ogłoszenie opublikowano zarówno na stronie internetowej LGD jak i gmin partnerskich oraz na profilu LGD na portalu Facebook. Udział w badaniu wzięło 51 osób, w tym 57% kobiet i 43% mężczyzn, najwięcej z terenu Gminy Myślenice (56%), głównie byli to reprezentanci sektora społecznego (78%). 65% ankietowanych to osoby w przedziale wiekowym 25–60 lat. W badaniu wzięło udział 15 osób (29%) w wieku poniżej 25. Roku życia oraz 3 osoby w wieku powyżej 60. Roku życia (6%). Ankieta dotyczyła mocnych i słabych stron obszaru, szans i zagrożeń związanych z jego rozwojem, a także określenia największych potencjałów i wyróżników, na bazie których powinien odbywać się rozwój obszaru. Pierwsze pytanie w badaniu ankietowym dotyczyło kluczowych mocnych stron obszaru. Możliwe było zaznaczenie maksymalnie 3 odpowiedzi. Większość ankietowanych wskazała odpowiedzi: „bliskość Krakowa” (49%), „ciekawa historia i unikalne dziedzictwo kulturowe obszaru, w tym cenne zabytki i wielokulturowość” oraz „unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe, w tym różnorodne formy ochrony przyrody” (po 39%). Jako kluczowe słabe strony obszaru wskazano przede wszystkim: „mało atrakcyjny rynek pracy” (47%), „niewystarczające wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych” (67%) i „niezadawalający poziom dostępności usług medycznych” (29%). Ankietowani zostali również poproszeni o wskazanie najważniejszych szans stojących przed rozwojem obszaru i największych zagrożeń, które mogą wpłynąć na jego rozwój. Jako szanse wskazano przede wszystkim: „modę na zdrowy styl życia” (49%), „wzrost świadomości obywatelskiej, w tym poczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem zamieszkania” (43%) oraz „cyfryzację życia codziennego” (41%). Mieszkańcy widzą zagrożenie dla rozwoju obszaru przede wszystkim we „wzroście kosztów życia” (82%) oraz w „konsekwencjach społecznych i gospodarczych związanych z pandemią COVID-19, wojny w Ukrainie i ewentualnie innych nieprzewidzianych wydarzeń” (53%).

W dniach 13.04–08.05.2023 r. przeprowadzone zostało kolejne badanie ankietowe – na etapie planistycznym. Ankieta dostępna była w wersji papierowej w siedzibie LGD, ale też w wersji on-line, o czym ogłoszenie opublikowano zarówno na stronie internetowej LGD jak i gmin partnerskich oraz na profilu LGD na portalu Facebook. W badaniu udział wzięły 64 osoby, z czego 42% ankietowanych stanowiły kobiety, a 58% stanowili mężczyźni, 60% były to osoby w wieku 25–60 lat, w ankiecie brały również udział osoby powyżej 60. Roku życia oraz poniżej 25. Roku życia. Najwięcej osób biorących udział w ankiecie zamieszkuje bądź prowadzi działalność na terenie Gminy Sułkowice (57%). Ankietę najczęściej wypełniały osoby z sektora społecznego (64%). Na pytanie o kluczowe kierunki/obszary rozwoju LGD (możliwość wskazania 3 odpowiedzi) ankietowani wskazywali: „rozwój turystyki i infrastruktury okołoturystycznej” (61%), „ochrona środowiska” (52%) oraz „rozwój działalności kulturalnej i sportu” (44%). Ankietowani w każdym pytaniu zamkniętym mieli możliwość zaznaczenia odpowiedzi „inne” i wpisania własnej odpowiedzi. W przypadku ww. pytania pojawiła się odpowiedź dotycząca zwiększenia bezpieczeństwa i rozwoju ratownictwa na obszarach wiejskich. Na pytanie o to, do jakiej grupy osób powinny być skierowane działania w ramach wdrażania LSR, wskazano szczególnie seniorów (56%), młodzież – do 25. Roku życia (39%) oraz osoby z niepełnosprawnościami (38%). W ankiecie przedstawiono 8 głównych obszarów wsparcia określonych w *Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027*

⁵ Projekt Smart Village, strona internetowa Departamentu Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie, geodezja.mazovia.pl

i poproszono o wskazanie maksymalnie trzech, które powinny być wdrażane na obszarze objętym LSR. Najczęściej udzielaną odpowiedzią była: „poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej” (75%). Na prośbę o wskazanie jakie powinny być główne formy partycypacji/komunikacji między LGD i mieszkańcami, zdecydowana większość ankietowanych wskazała: „informacje na stronie internetowej LGD”, a także „media społecznościowe” (po 75%).

W dniach 09.03–07.04.2023 r. przeprowadzono otwarty nabór fiszek projektowych, tj. propozycji projektów do wdrażania w ramach LSR. W ramach naboru nie wpłynęły żadne fiszki, co świadczy o niskiej aktywności społecznej mieszkańców. Zasadne jest więc podjęcie wszelkich działań pobudzających aktywność środowisk lokalnych oraz stymulujących współpracę na rzecz rozwoju i promocji wartości związanych z miejscową specyfiką społeczną i kulturową.

Na etapie opracowania LSR odbyły się również posiedzenia Zespołu ds. LSR. Pierwsze spotkanie miało charakter informacyjno-warsztatowy. Zespołowi przedstawiono *Diagnozę obszaru na potrzeby Lokalnej Strategii Rozwoju*. Po dyskusji na ten temat odbyły się warsztaty – członkowie Zespołu ds. LSR mieli za zadanie określić najważniejsze cele rozwoju obszaru, zaproponować przedsięwzięcia do realizacji oraz dokonać wstępnego podziału budżetu. W wyniku spotkania stwierdzono, że rozwój obszaru powinien opierać się na wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego i międzypokoleniowości. Zauważono, że atutem obszaru LGD są również: bliskie sąsiedztwo Krakowa, działalność rzemieślnicza – kowalstwo sułkowskie, a także potencjał Tokarni, która jest zagłębiem artystów. Należy podejmować działania ukierunkowane na wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych na rzecz budowania oferty czasu wolnego, tworzenia atrakcyjnej infrastruktury publicznej oraz rekreacyjno-sportowej, a także poprzez kultywowanie folkloru, tradycji i organizację wydarzeń promujących lokalne zasoby. Podczas dyskusji omówiono m.in. poziom innowacyjności obszaru oraz jakie działania należy podjąć w celu jej zwiększenia. Wspólnie zdecydowano, że podczas realizacji LSR duży nacisk zostanie położony na animowanie mieszkańców do wdrażania innowacji, w tym celu mieszkańcy podczas różnych spotkań, warsztatów i szkoleń będą informowani o możliwościach zwiększenia innowacyjności usług, produktów itd. Na spotkaniu dyskutowano także o wdrażaniu operacji w partnerstwie, czyli takich, które są realizowane przez partnerów z obszaru jednej LSR oraz projektów partnerskich, które składają się z kilku operacji realizowanych przez partnerów z obszarów wykraczających poza jedną LSR⁶. Uczestnicy spotkania wspólnie zdecydowali, że należy wdrażać zarówno operacje w partnerstwie jak i projekty partnerskie z partnerami krajowymi i zagranicznymi dla osiągnięcia lepszych efektów wdrażania LSR. Podczas rozmowy analizowano też opinie mieszkańców oraz dane statystyczne pod kątem osób w niekorzystnej sytuacji. Zebrani zdecydowali, że należy kontynuować działania z poprzedniej LSR i nadal wspierać osoby z niepełnosprawnością. Grupa ta ma znikomy dostęp do środków utrzymania i egzystuje głównie z zasiłków opiekuńczych i celowych, co z góry przekreśla możliwości jej startu w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej. Wskazano również na potrzebę zwiększenia aktywności społecznej oraz wsparcie dla osób w niekorzystnej sytuacji poprzez poprawę jakości życia i usług społecznych dla mieszkańców, co potwierdzają informacje zebrane podczas spotkań z mieszkańcami obszaru LGD oraz wyniki ankiety diagnostycznej na potrzeby opracowania LSR.

Ponadto zwrócono uwagę na kontynuację wspierania przedsiębiorczości, w tym na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy i rozwijania istniejących przedsiębiorstw działających w branżach lokalnych oraz rekomendacje płynące z raportu ewaluacyjnego: „obecne działania LGD pozytywnie wpłynęły na rozwój przedsiębiorczości w badanym obszarze, a przeprowadzone badania wśród mieszkańców terenu LGD jednoznacznie wskazują na dalszą potrzebę wsparcia w obszarze zarówno podejmowania jak i rozwijania przedsiębiorczości w nowej perspektywie finansowej”⁷.

Wypracowanie analizy SWOT oraz diagnozy obszaru było fundamentem stworzenia całego dokumentu. Na ich podstawie zostały sporządzone kolejne elementy LSR, które następnie były szczegółowo omawiane i poddawane dalszym konsultacjom społecznym. Zespół ds. LSR wszystkie zgłoszone uwagi i spostrzeżenia poddał dogłębnej analizie, a te z nich, które uznał za zasadne, uwzględniono podczas dalszych prac nad tworzeniem dokumentu.

⁶ Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.

⁷ Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju Lokalna Grupa Działania „Między Daliną i Gościbą”, SOCJOMETR, Kraków 2021, str. 4.

Ponadto wszystkie dokumenty przygotowane przez Zespół ds. LSR, na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz danych statystycznych, były zamieszczane na stronie internetowej LGD w celu zapewnienia możliwości zapoznania się z nimi jak najszerszemu gronu odbiorców.

Projekt LSR został poddany konsultacjom społecznym, podczas których umożliwiono wszystkim zainteresowanym stronom składanie uwag pisemnych lub ustnych podczas spotkań konsultacyjnych. Konsultacje odbyły się w dniach: 22–29.05.2023 r. W ich wyniku do Biura LGD nie wpłynęły żadne uwagi.

W celu umożliwienia komunikacji jak najszerszemu gronu odbiorców, pracownicy Biura LGD udzielali informacji oraz konsultacji na platformie społecznościowej Facebook. W ramach prac nad zwiększeniem obszaru LGD o gminę Siepraw przeprowadzono konsultacje społeczne zakończone spotkaniem podsumowującym w gminie Siepraw. Wskazano tam na konieczność rozszerzenia kodów PKD a co z tym idzie rozszerzenie działań realizowanych w ramach LSR. Zwrócono uwagę na zróżnicowanie obszaru pod względem zapotrzebowania na rozwój i tworzenie działalności gospodarczej. Okres konsultacji zakończył się spotkaniem podsumowującym przeprowadzonym w dniu 03.04.2025. Po zakończeniu działań konsultacyjnych w dniu 04.04.2025r LSR została przyjęta. Informacje o wszystkich spotkaniach były umieszczane na stronie internetowej LGD, w mediach społecznościowych, a także na tablicach ogłoszeń w każdej z gmin obszaru, tak aby zarówno młodzi mieszkańcy regionu jak i starsi mogli uczestniczyć w spotkaniach. Podczas dyskusji każdy z mieszkańców mógł zabrać głos i wszystkie postulaty uczestników spotkań zostały uwzględnione w pracach nad dokumentem. Podczas wszystkich przeprowadzonych spotkań znaczną grupę uczestników stanowili pracownicy urzędów – są oni nie tylko przedstawicielami instytucji publicznych, ale też dobrze zorientowanymi w sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców tego obszaru. Aktywnymi uczestnikami byli także Radni i Sołtysi, którzy są wybierani przez mieszkańców i ich reprezentują. Jednymi z najbardziej zaangażowanych grup w tworzenie i wdrażanie LSR są organizacje pozarządowe oraz instytucje kultury. W spotkaniach znaczny udział miały kobiety i seniorzy.

Tworzenie LSR przebiegało w sposób partycypacyjny z wykorzystaniem zróżnicowanych środków komunikacji. W opracowanie dokumentu zostali zaangażowani przedstawiciele trzech sektorów z szerokim udziałem społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych aktywnie i czynnie działających na terenie gmin LGD, tj. zarejestrowane koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne, sołtysi, parafie, oraz osoby ważne z punktu wdrażania LSR i rozwoju obszaru, czyli osoby powyżej 60. roku życia, osoby do 25. roku życia, przedstawiciele reprezentujący grupę osób w niekorzystnej sytuacji – niepełnosprawni i ich opiekunowie, osoby działające na rzecz i reprezentujące podmioty działające na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz osoby reprezentujące branżę turystyczną, kulturę, rozrywkę i edukację. Ponadto nad prawidłowością prac dotyczących LSR czuwał i pozostawał w ciągłej oraz bieżącej współpracy Zespół ds. LSR.

Oprócz wykorzystania materiałów z szeroko prowadzonych konsultacji społecznych, przy opracowywaniu Strategii wzięto pod uwagę wyniki raportu ewaluacyjnego, a w szczególności płynące z niego rekomendacje. W związku z tym, zwrócono szczególną uwagę na dalszy rozwój gospodarki, infrastruktury rekreacyjnej i okolo-turystycznej, która jest szczególnie istotna w tym obszarze, a także wsparcie działań mających na celu integrację mieszkańców poszczególnych gmin LGD Między Dalinem i Gościbią. Rekomendacje: *„Należy w przyszłości kontynuować działania mające na celu rozwój przedsiębiorczości, współpracy międzysektorowej i różnorodności, ale także działania mające na celu rozwój kapitału społecznego gmin LGD Między Dalinem i Gościbią. W przyszłości należałoby zatem kontynuować działania w zakresie podejmowania i rozwijania działalności. Należałoby także wspierać rozwój infrastruktury turystycznej tego obszaru. Należy zatem kontynuować wsparcie w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego, kierując działania w rozwój infrastruktury turystycznej. Ponadto należy wspierać działalność organizacji pozarządowych, które kultywują tradycje i historię tego regionu”*⁸. Ponadto spójność niniejszej LSR z rekomendacjami zawartymi w raporcie ewaluacyjnym przejawia się w tym, że zaplanowano kolejne działania służące tworzeniu i rozwijaniu przedsiębiorstw oraz te ukierunkowane na współpracę międzysektorową. Ponadto na spotkaniach konsultacyjno-warsztatowych mieszkańcy jednoznacznie wskazywali na duże zapotrzebowanie w tym zakresie, dodatkowo tego rodzaju potrzebę podkreślali mieszkańcy gmin obszaru LGD w ankiecie planistycznej – jako kluczowe kierunki/obszary rozwoju LGD ankietowani wskazywali: „rozwój turystyki i infrastruktury okolo-turystycznej” (61% odpowiedzi) oraz jako główny obszary wsparcia wskazali „poprawę dostępu do małej infrastruktury publicznej” (75%).

⁸ jw. str. 62.

Czynny udział w tworzeniu dokumentu brali pracownicy Biura LGD poprzez uczestniczenie w szkoleniach i konsultacjach dotyczących tworzenia LSR oraz dzięki współpracy z innymi Lokalnymi Grupami Działania w celu wypracowania wspólnych stanowisk odnoszących się do poszczególnych elementów Strategii.

Podczas wdrażania LSR planuje się aktywizować osoby młode (do 25. Roku życia) oraz osoby starsze (po 60. Roku życia). Na etapie przygotowania LSR włączono ludzi starszych do współpracy w LGD poprzez członkostwo w Zarządzie. Zaplanowano również realizację operacji integrujących i animujących dla tej grupy.

Działania związane z etapem opracowania LSR prowadzone były z uwzględnieniem zasad horyzontalnych. Metody komunikacji z mieszkańcami, partnerami i potencjalnymi beneficjentami spełniały wymagania w zakresie dostępności architektonicznej (spotkania konsultacyjne w obiektach dostępnych), dostępności cyfrowej oraz dostępności informacyjno-komunikacyjnej.

2. Etap wdrażania LSR

Na etapie wdrażania i realizacji LSR również przewiduje się dalszy udział społeczności lokalnej i konsultacje społeczne. Dzięki odpowiednim zapisom w dokumentach regulujących, w sytuacjach tego wymagających możliwe jest przeprowadzenie jej aktualizacji. W trakcie wdrażania LSR uwagi i zastrzeżenia mieszkańców poddawane będą analizie i na ich podstawie możliwe będzie dokonywanie zmian w zakresie doradztwa czy w Planie komunikacji z lokalną społecznością, który posiada LGD. Zgodnie z procedurą aktualizacji, informacje o planowanych zmianach udostępnione zostaną do publicznej wiadomości za pomocą strony internetowej LGD oraz mediów społecznościowych, a także na tablicach ogłoszeń w każdej z gmin obszaru, do dalszej konsultacji społecznej.

W trakcie wdrażania LSR możliwa będzie jej aktualizacja w przypadku wystąpienia istotnych okoliczności. Aby zaktualizowany dokument nadal odpowiadał potrzebom zgłaszanym przez mieszkańców, planuje się informowanie społeczności lokalnej o każdej zmianie za pomocą strony internetowej LGD, stron internetowych gmin oraz w mediach społecznościowych, a także poddawanie propozycji zmian do konsultacji społecznych. W zależności od rodzaju i ważności wprowadzanej zmiany, konsultacje przeprowadzane będą poprzez formularz zgłaszania uwag lub spotkania otwarte. Uwagi mieszkańców, tak jak podczas tworzenia LSR, poddawane będą analizie oraz uwzględniane będą te istotne i zasadne.

Również na etapie wdrażania planuje się stosować metody komunikacji, które nie wykluczą żadnej z grup społecznych – osoby, które mają problem z przemieszczaniem się czy są ograniczone czasowo (np. młodzi rodzice), będą mogli pozyskiwać informacje w swoich domach – poprzez media społecznościowe, strony internetowe LGD i gmin zrzeszonych w LGD, rozmowy telefoniczne, podczas konsultacji będą mieli możliwość zgłaszania uwag w formie elektronicznej, przewiduje się także transmisję spotkań w czasie rzeczywistym z możliwością zabierania głosu poprzez czat. Osoby, które są wykluczone cyfrowo lub preferują tradycyjne formy komunikacji, będą mogły uzyskać wszelkie informacje w siedzibie LGD lub podczas spotkań, a także będą miały możliwość zgłaszania uwag w formie papierowej. Badania ankietowe prowadzone będą zarówno w formie tradycyjnej (papierowej), jak i on-line. LGD o swoich działaniach będzie informował również tradycyjnymi kanałami komunikacji, tj. ogłoszenia w lokalnych mediach. Zaplanowane metody pozwolą na dotarcie do szerokiego grona odbiorców, zarówno tych, którzy do tej pory uczestniczyli we wdrażaniu LSR, jak i osób do tej pory niezainteresowanych współpracą w ramach LGD. Wszystkie opisane metody zostały uwzględnione w Planie komunikacji.

LGD podczas bieżącej działalności będzie zbierał wnioski i uwagi w biurze, a następnie podejmował odpowiednie kroki celem poprawy przepływu informacji. Monitorowanie efektywności planu komunikacji będzie odbywać się w sposób ciągły, a aktualne informacje na ten temat będą publikowane na stronie internetowej LGD. W planie komunikacji przewidziano działania, które będą miały na celu pozyskanie informacji od przedstawicieli poszczególnych grup docelowych o funkcjonowaniu LGD oraz realizacji LSR. Informacje te będą zbierane w formie komunikacji zwrotnej dotyczącej oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem wprowadzenia ewentualnych korekt dotyczących np. szkolenia osób udzielających pomocy w ramach działań LGD, dotyczących np. komunikacji interpersonalnej czy szkoleń związanych z udzielaniem pomocy w przygotowywaniu wniosków aplikacyjnych. Wszystkie wnioski dotyczące działań LGD, jak i wdrażania LSR zgłaszane przez mieszkańców, a także artykuły na ten temat będą analizowane, a na ich podstawie podejmowane będą również decyzje w zakresie zmiany sposobu wdrażania LSR. Przeprowadzona będzie analiza, pozwoli zarządzającym procesem wdrażania

LSR, na bieżąco obserwować poziom zgodności bieżących działań z celami określonymi w Strategii i ewentualnie podejmować decyzje o zmianach w sposobie działania lub jeśli będzie to konieczne, a nawet przeprowadzać zmiany w LSR. Wyniki działań realizowanych za pomocą Planu komunikacji będą na bieżąco upubliczniane za pomocą internetowych środków przekazu. Wykazy zestawień i raportów powinny pojawiać się systematycznie na stronie internetowej LGD.

Udział mieszkańców obszaru LGD reprezentujących różne sektory w tworzeniu Strategii był niewystarczający. To pokazało, iż mieszkańcy nie są zainteresowani udziałem w życiu społecznym obszaru. Dlatego bardzo istotne są działania angażujące mieszkańców we współpracę na rzecz regionu. Pierwszym działaniem w tym kierunku będzie organizacja konferencji otwierającej wdrażanie nowej LSR, na której uczestnicy zostaną zapoznani z możliwościami jakie płyną z wdrażania założeń dokumentu.

Wszystkie zainteresowane strony, szczególnie partnerzy lokalni i mieszkańcy będą angażowani we wdrażanie Strategii poprzez odpowiednią komunikację i animację, umożliwienie podejmowania decyzji (planowane mobilizowanie biernych interesariuszy do realizacji Strategii), możliwość wdrażania projektów oraz rozwijanie współpracy między podmiotami i zachęcanie do realizacji projektów partnerskich (budowanie zaufania).

W kontekście partycypacji ważna jest również współpraca wewnątrz LGD. W związku z tym zakłada się, iż raz minimum raz w roku będą odbywały się spotkania jak najszerzej grupy członków w celu omawiania bieżących spraw oraz monitorowania przebiegu realizacji założeń Strategii, a także rozważania wprowadzenia zmian w założeniach. Ponadto planuje się zwiększenie częstotliwości i ilości decyzji podejmowanych w sposób kolegialny. LGD będzie otwarta na inicjatywy członków i będzie do takich inicjatyw zachęcała poprzez zaproszenia do zgłaszania propozycji dotyczących funkcjonowania LGD i wdrażania LSR (konkursy). Sugestie członków LGD jak i zwykłych mieszkańców będą brane pod uwagę przez Zarząd Stowarzyszenia oraz Radę. Informacje o spotkaniach członków będą zamieszczane na stronie internetowej LGD, w mediach społecznościowych, a także będą rozsyłane wiadomości o spotkaniach drogą mailową bądź w wiadomości SMS, w zależności od wyboru drogi komunikacji przez członków.

Członkowie LGD Między Dalinem i Gościbią zdają sobie sprawę, że samo informowanie mieszkańców, iż mogą brać udział w rozwijaniu LSR i prezentowanie ofert finansowania dla regionu to za mało, a animacja to proces ciągły, dlatego też zaplanowano szereg innych działań animujących do podejmowania wspólnych inicjatyw ukierunkowanych na partnerstwo oraz zwiększenie innowacyjności obszaru, a także włączających wszystkich mieszkańców do aktywności, tak aby z czasem to sami mieszkańcy przejęli inicjatywę i stali się twórcami i kreatorami zmian w lokalnej społeczności.

W związku z powyższym pracownicy Biura LGD będą organizowali spotkania otwarte oraz spotkania online przez cały okres wdrażania LSR oraz przed ogłaszaniem naborów wniosków, na którym będą informować mieszkańców o możliwościach realizacji projektów w partnerstwie oraz innowacyjnych. Podczas spotkań mieszkańcy dowiedzą się jakie korzyści płyną z współpracy partnerskiej oraz jak wdrażanie rozwiązań innowacyjnych wpłynie na rozwój obszaru. W spotkaniach będą uczestniczyć również potencjalni partnerzy z obszaru LGD oraz spoza niego. Ponadto raz w roku LGD planuje udział w wydarzeniu otwartym, na którym będzie prezentowała informacje na temat wdrażania LSR gdzie również zostanie uwzględniony temat wyżej opisanych projektów. Ważnym zadaniem stojącym przed LGD jest zachęcanie mieszkańców z różnych grup do podejmowania działania w partnerstwie. W związku z tym powstanie również baza z projektami partnerskimi, które będą zgłaszane przez mieszkańców obszaru, , którzy będą chcieli realizować projekty zarówno z partnerami z obszaru oraz spoza niego. Oprócz spotkań z członkami oraz potencjalnymi partnerami z obszaru planuje się również wspierać współpracę z innymi podmiotami, czyli animować podmioty z obszaru LSR do współpracy z innymi podmiotami poprzez szkolenia, spotkania aktywizacyjne i kojarzenie partnerów. W LSR przewidziano także aktywizowanie społeczności poprzez projekty grantowe oraz własne. Ponadto LGD będzie otwarte na przyjmowanie nowych członków, w celu lepszej realizacji Strategii. Informacje o możliwości przystąpienia nowych członków do Stowarzyszenia będą również umieszczane na stronie internetowej LGD oraz w mediach społecznościowych.

W ramach wdrażania niniejszej LSR zaplanowano preferencje punktowe dla projektów realizowanych w partnerstwie, co przyczyni się do rozwinięcia współpracy między podmiotami z obszaru LGD, zwiększenia zainteresowania, a docelowo realizacji projektów partnerskich. LSR jest narzędziem prowadzącym do uruchomienia potencjałów i kreatywności różnych podmiotów lokalnych, które poprzez współpracę i

komplementarne wykorzystywanie posiadanych zasobów będą tworzyć nowe wartości odpowiadające na oczekiwania społeczności lokalnych. Dlatego proces wdrażania Strategii opierać się będzie na partnerstwie lokalnym, w którym powinny uczestniczyć różne sektory. Planuje się również wspierać współpracę z innymi podmiotami, czyli animować podmioty z obszaru LSR do współpracy z innymi podmiotami poprzez szkolenia, spotkania aktywizacyjne i kojarzenie partnerów. W LSR przewidziano także aktywizowanie społeczności poprzez projekty grantowe.

Wszystkie wskazane powyżej metody i kanały komunikacji będą służyły konkretnym celom. Niektóre stosowane będą w celu wywołania zmiany czy wygenerowania działania (preferencje punktowe dla projektów partnerskich, animowanie społeczności, animowanie podmiotów z obszaru LSR do współpracy z innymi podmiotami, możliwość zgłaszania pomysłów na realizację nowych projektów), ale też osiągnięcia zrozumienia przekazania informacji lub zadania pytania (badania ankietowe, publikowane w różny sposób informacje, organizowane spotkania i szkolenia itp.).

Działania związane z wdrażaniem LSR oraz wszelkie planowane formy i metody komunikacji z mieszkańcami, partnerami czy potencjalnymi beneficjentami będą możliwie szeroko spełniały wymagania w zakresie dostępności architektonicznej (powstająca w ramach LSR infrastruktura dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, spotkania informacyjne w obiektach dostępnych), dostępności cyfrowej oraz dostępności informacyjno-komunikacyjnej.

IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

1. Potrzeby rozwojowe i potencjały obszaru

Podstawę przygotowania jakiegokolwiek strategii rozwoju stanowi dobrze przeprowadzona diagnoza obszaru dotycząca problemów i potrzeb, jak również zasobów i potencjału danego terytorium i danej społeczności. Na cele opracowania LSR opracowana została w I kwartale 2023 r. *Diagnoza obszaru na potrzeby Lokalnej Strategii Rozwoju*. W niniejszym rozdziale LSR przytoczono te jej zapisy i wyniki analiz, które mają szczególne znaczenie dla obszaru. Informacje zostały uzupełnione o dane Gminy Siepraw, której obszar nie został objęty żadną Strategią LGD wybraną do realizacji.

1.1. Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2020 roku, obszar objęty strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność zamieszkiwało 113 626 osób, w tym 57 404 kobiety (50,52%) i 56 222 mężczyzn (49,48%), co stanowiło 88,01% ludności powiatu myślenickiego i 3,31% ludności województwa małopolskiego. Biorąc pod uwagę gminy wchodzące w skład LGD, najwięcej ludzi zamieszkiwało gminę miejsko-wiejską Myślenice (45 166 osób), natomiast najmniej gminę wiejską Raciechowice (6 414 osób). Szczegółowe dane na temat liczby ludności poszczególnych gmin w 2020 r. zaprezentowano w tabeli 3.

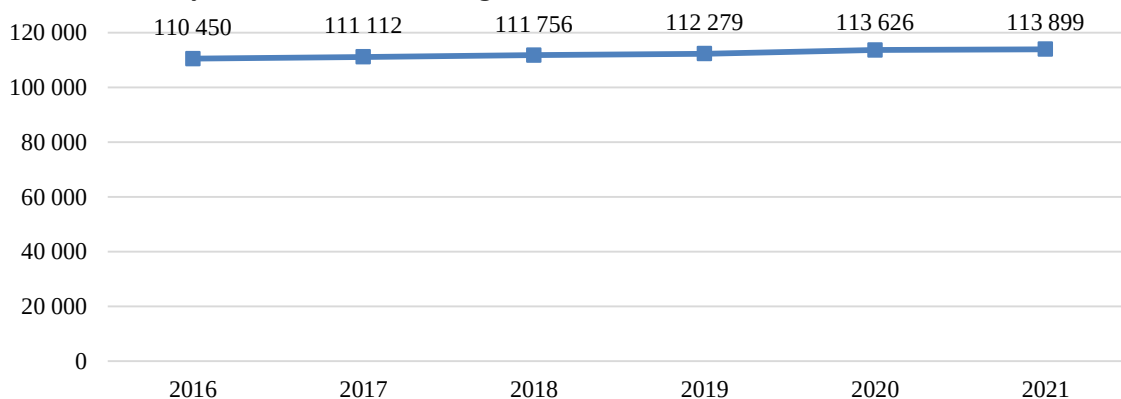
Tabela 3 Ludność poszczególnych gmin LGD w 2020 r.

Nazwa gminy	Liczba ludności	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Procentowy udział	Gęstość zaludnienia
Lubień	10 094	5 152	4 942	8,9	135
Myślenice	45 166	22 953	22 213	39,7	293
Pcim	11 171	5 631	5 540	9,8	126
Raciechowice	6 414	3 205	3 209	5,6	105
Siepraw	9 386	4 713	4 673	8,3	293
Sułkowice	15 053	7 668	7 385	13,2	251
Tokarnia	8 861	4 359	4 502	7,8	128
Wiśniowa	7 481	3 763	3 718	6,6	112
LGD Między Dalinem i Gościbą	113 626	57 404	56 222	100	187

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

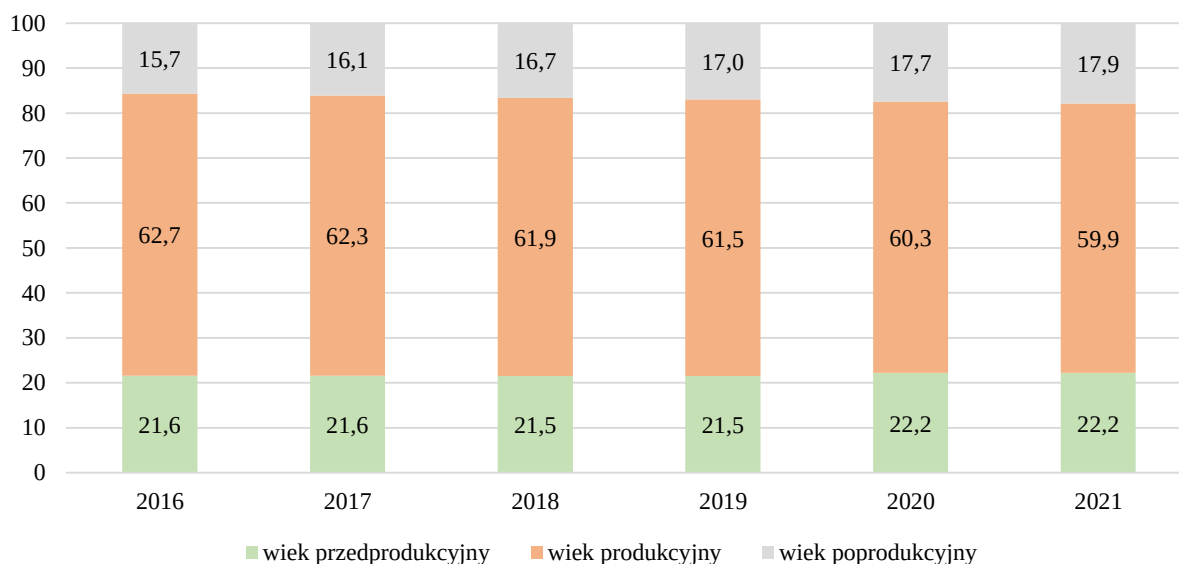
Na przestrzeni omawianych lat liczba ludności obszaru systematycznie wzrastała (wykres 1). Na wykresie 2 przedstawiono wartości wskaźnika *udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem* na obszarze LGD w latach 2016–2021, natomiast na wykresie 3 pokazano wartości tego wskaźnika w porównaniu do średniej dla województwa i kraju w 2021 r.

Wykres 1 Liczba ludności ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021

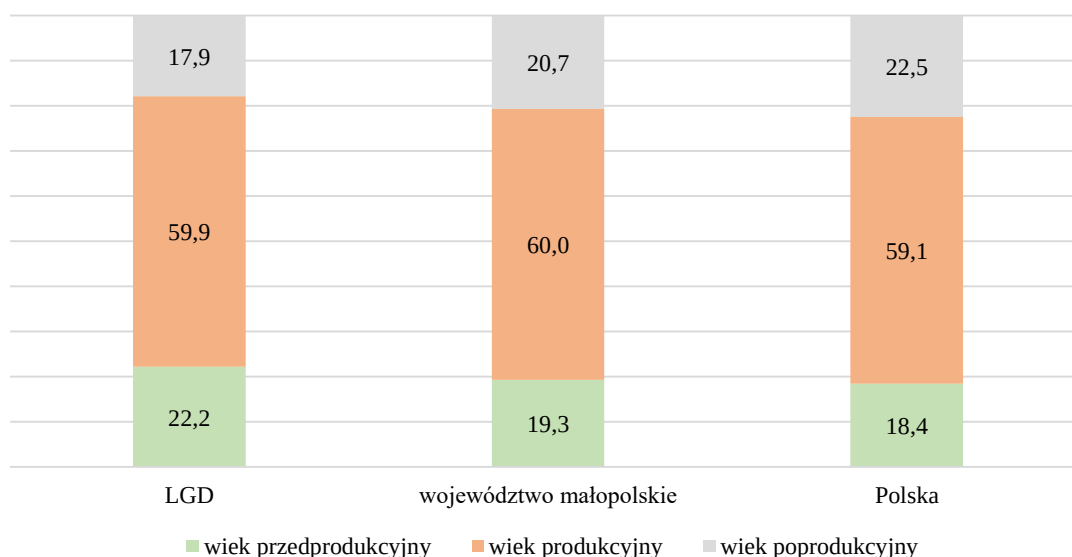
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze LGD w porównaniu do średniej dla województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane zobrazowane na wykresie 2 wskazują, że obszar LGD charakteryzuje się stopniowym starzeniem się społeczeństwa. Udział osób w wieku poprodukcyjnym na terenie LGD był w 2021 r. niższy niż średnia dla województwa i kraju (wykres 3). Istotnym faktem jest, iż występował korzystny trend demograficzny jakim jest wysoki udział procentowy osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności oraz niski udział osób w wieku poprodukcyjnym. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w 2021 r. na obszarze LGD wynosił 22,2% i był wyższy niż średnio w województwie (19,3%) i kraju (18,4%). W omawianym okresie ulegał on niewielkiemu spadkowi, jednak zawsze był korzystniejszy niż wyniki w Polsce i województwie małopolskim (dane GUS).

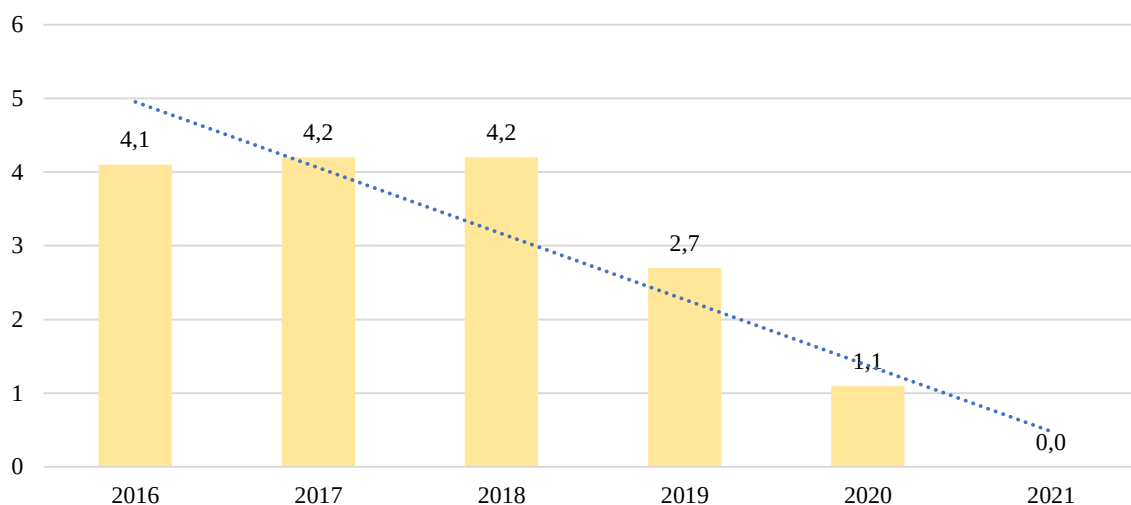
Wzrost liczby mieszkańców oraz zwiększający się systematycznie udział ludności w wieku poprodukcyjnym stanowią wyzwanie w zakresie dostosowania infrastruktury i dostępności oferty usług publicznych dla rodzin z dziećmi oraz dla seniorów (w tym opieka przedszkolna, opieka zdrowotna, wspieranie aktywności społecznej itp.).

Przy obliczeniu wskaźnika *ludność w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR* za 2020 r. ze wzoru:

$$30 \times \left(1 - \frac{0,35 \times \text{liczba mieszkańców}}{\text{liczba osób w wieku nieprodukcyjnym}}\right) \text{ obszar LGD osiąga wartość } 3,57.$$

Jednym ze wskaźników mających wpływ na kształtowanie się struktury ludności jest wskaźnik *przyrost naturalny na 1000 ludności* – wartości wskaźnika dla LGD w latach 2016–2021 przedstawiono na wykresie 4.

Wykres 4 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021

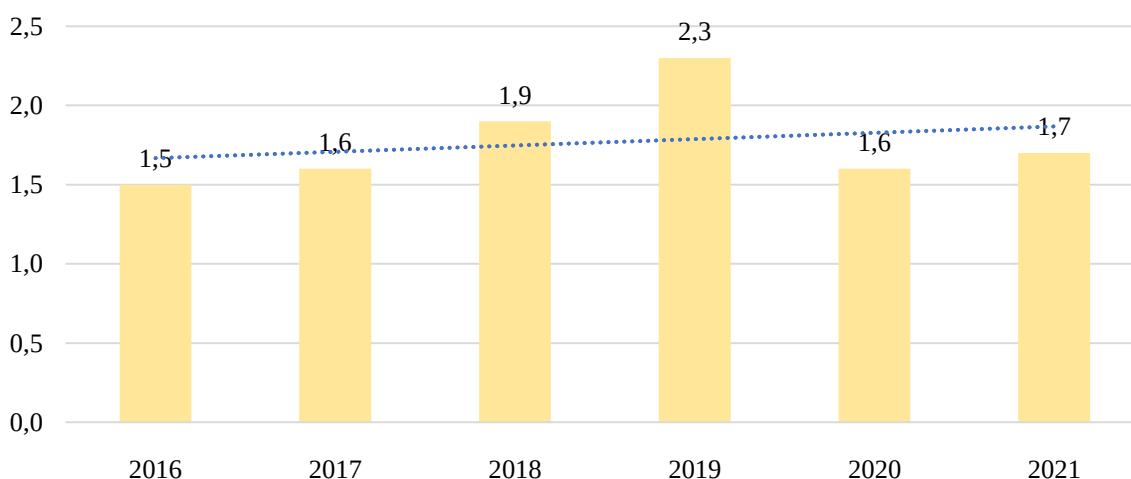
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na tak „młode” społeczeństwo wpływ miał przede wszystkim wysoki przyrost naturalny. Na przestrzeni lat wartość wskaźnika *przyrostu naturalnego na 1000 ludności* zmniejszała się, jednak wartości były dodatnie. Należy również zwrócić uwagę, że w 2021 r., pomimo iż wartość wskaźnika była niższa niż w poprzednich analizowanych latach, to była korzystniejsza w stosunku do województwa małopolskiego (-2,2) i Polski (-5,0).

Sytuacja demograficzna LGD jest korzystna, gdyż szacuje się, że w Polsce będzie ubywać ludności. W badaniu ankietowym na etapie diagnostycznym jako jedną z najważniejszych szans jakie stoją przed obszarem LGD, ankietowani wskazywali: „modę na zdrowy styl życia” (49% odpowiedzi). Rosnące zainteresowanie aktywnym spędzaniem czasu wolnego na świeżym powietrzu oraz prowadzenie zdrowego trybu życia wskazują na potrzebę inwestycji w zakresie infrastruktury rekreacyjnej. Szansą dla gminy jest fakt coraz dłuższego życia ludzi, mody na zdrowy styl życia i ogólnoswiatowego rozwoju idei „slow life”, a także „leczenia lasem”.

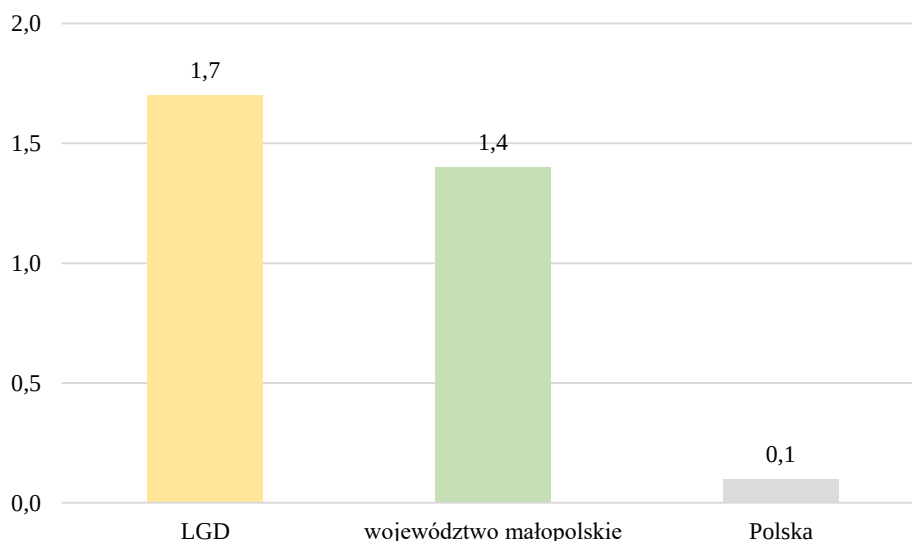
Istotne w kontekście ilości i struktury ludności w danym miejscu jest również saldo migracji, stanowiące różnicę między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. Migracje stanowią jeden z najważniejszych (po liczbie urodzeń i zgonów) czynników kształtujących liczbę ludności na danym obszarze (wykres 5). Zgodnie z danymi GUS saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w całym badanym okresie osiągało wartości dodatnie, a w roku 2021 osiągnęło wartość 1,7. Była to wartość wyższa i korzystniejsza niż średnio w województwie małopolskim (1,4) i w Polsce (0,1) (wykres 6).

Wykres 5 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przy obliczeniu wskaźnika saldo migracji na obszarze według stanu na koniec 2020 r. ze wzoru:

$$4 \times \left(1 - 40 \times \frac{\text{zameldowania} - \text{wymeldowania}}{\text{liczba mieszkańców}} \right) \text{ obszar LGD osiąga wartość 3,75.}$$

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym – można go ocenić za pomocą wskaźnika *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców*. Wysoka wartość tego wskaźnika oznacza, że ludzie chętnie inwestują w dane miejsce jako miejsce zamieszkania – akumulują w nim swój majątek i chcą się w nim osiedlić. Wartości wskaźnika dla poszczególnych gmin, a także średnio dla LGD, województwa i kraju w latach 2018–2021 przedstawiono w tabeli 4. Wartości wskaźnika dla obszaru LGD w analizowanym okresie każdorazowo były wyższe od średniej dla województwa i kraju. W 2021 r. odnotowano znaczny wzrost wartości wskaźnika dla LGD w stosunku do poprzednich lat. Najkorzystniejszą w tym zakresie sytuacją charakteryzuje się Gmina Siepraw, dla której wartość wskaźnika w 2021 r. (94) była nie tylko najwyższa wśród gmin LGD, ale również znacznie wyższa od średniej dla województwa i kraju.

Tabela 4 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2018–2021

Jednostka terytorialna	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców			
	2018	2019	2020	2021
Gmina Lubień	30	36	31	32
Gmina Myślenice	50	50	51	54
Gmina Pcim	45	57	38	48
Gmina Raciechowice	53	51	61	73
Gmina Siepraw	86	69	56	94
Gmina Sułkowice	52	48	54	73
Gmina Tokarnia	33	33	37	58
Gmina Wiśniowa	42	43	47	75
LGD Między Dalinem i Gościbią	49	49	48	60
województwo małopolskie	31	32	32	38
Polska	25	26	28	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.2. Gospodarka, przedsiębiorczość i sektor społeczny

Sytuację gospodarczą obszaru LGD odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze, tj. *podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności* oraz *podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym*. W tabeli 5 przedstawiono wskaźniki gospodarcze dla LGD Między Dalinem i Gościbią oraz województwa małopolskiego i Polski w latach 2016–2021.

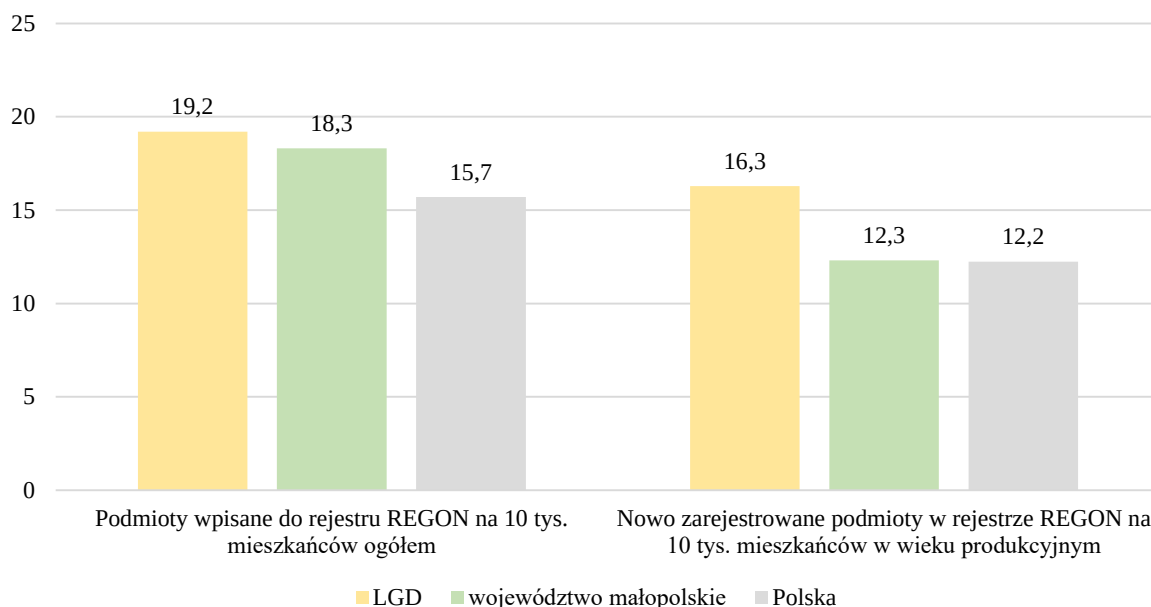
Tabela 5 Wskaźniki gospodarcze na obszarze LGD oraz porównanie do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności						Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
LGD Między Dalinem i Gościbią	980	1 003	1 043	1 098	1 125	1 168	129	149	160	162	136	150
województwo małopolskie	1 097	1 121	1 151	1 202	1 242	1 298	155	163	179	178	149	174
Polska	1 103	1 121	1 136	1 175	1 224	1 276	147	154	169	165	145	165

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W przypadku obu wskaźników wartości dla obszaru LGD stale rosną. Jednak z powyższej tabeli wynika, iż w kwestii przedsiębiorczości mieszkańców na obszarze LGD, należy podjąć działania wpływające na jej rozwój. Średnie wyniki obszaru LGD we wszystkich przypadkach są niższe niż średnia w Polsce i województwie małopolskim. Warto jednak zwrócić uwagę, że dynamika wzrostu wartości obu wskaźników jest dla obszaru LGD znacznie wyższa niż dla tych jednostek (wykres 7).

Wykres 7 Dynamika wzrostu wartości wskaźników gospodarczych obszaru LGD, województwa i kraju – wzrost procentowy w 2021 r. w stosunku do 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jest to pozytywne zjawisko, na które z pewnością miała wpływ realizacja Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, w której jednym z czterech celów szczegółowych było *1.1 Wsparcie przedsiębiorców w tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy*. Największe zainteresowanie w historii naborów z tego okresu było na podejmowanie działalności. W latach 2017–2020 LGD Między Dalinem i Gościbią przeprowadziła 5 naborów na podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej, w ramach których wybrano do dofinansowania 32 wnioski.

Ponadto w ankiecie diagnostycznej na potrzeby opracowania LSR jako jedną z kluczowych słabych stron mieszkańcy wskazali „mało atrakcyjny rynek pracy” (47%), co wskazuje na potrzebę dalszego rozwoju funkcjonujących na obszarze przedsiębiorstw i tworzenia nowych miejsc pracy. Dlatego należy położyć nacisk na rozwój przedsiębiorczości, przeznaczając określone środki na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw, ma ona bowiem

wpływ na rynek pracy, aktywizację zawodową ludności, stymulowanie inicjatyw indywidualnych i społecznych, budowanie dobrych relacji osobistych i biznesowych, podejmowanie przedsięwzięć innowacyjnych, a w rezultacie na rozwój lokalny.

Mieszkańcy uznali również, że czynnikami sprzyjającymi rozwojowi obszaru może być „cyfryzacja życia codziennego, w tym rosnące możliwości pracy zdalnej” (41% odpowiedzi). Dlatego ważne jest, aby zapewnić odpowiednie warunki na rzecz rozwoju obszaru, w tym poprzez zapewnienie dostępności szybkiego Internetu, co umożliwi pracę i naukę zdalną. Nowoczesne drogi promocji i komunikacji również mogą pozytywnie wpłynąć na poziom przedsiębiorczości na obszarze LGD. Istotnym aspektem będzie także pobudzanie postaw przedsiębiorczych czy budowanie współpracy między podmiotami z sektora gospodarczego.

Kondycja lokalnych przedsiębiorstw jest stosunkowo dobra – średnia dla LGD odnośnie podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2017–2020 malała, natomiast w 2021 roku nastąpił wzrost wskaźnika. Taka sama tendencja wystąpiła dla średniej województwa i kraju, natomiast wartość wskaźnika dla obszaru LGD była niższa i wynosiła w 2021 r. 44, przy średniej dla województwa 49, zaś kraju – 50. Podobnie kształtował się stosunek podmiotów wykreślonych z rejestru REGON do podmiotów wpisanych ogółem, wartość na przestrzeni analizowanych lat malała, natomiast w roku 2021 wzrosła w stosunku do roku poprzedniego. W ostatnim badanym roku – 2021, wskaźnik dla średniej obszaru (3,8) był nieznacznie niższy niż wskaźnik dla Polski (3,9) oraz niewiele wyższy niż średnia dla województwa małopolskiego (3,7)⁹.

W tabeli 6 przedstawiono wartość wskaźników *udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem oraz przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 50 pracowników (0–9 i 10–49) ogółem* dla poszczególnych gmin LGD, średnio w LGD oraz województwie i kraju w roku 2016 i 2020. Przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 50 pracowników to tzw. mikro (do 9 pracowników) i małe firmy (do 49 pracowników). Stanowią one ok. 99% polskiego sektora przedsiębiorstw.

Tabela 6 Wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości dla obszaru LGD w porównaniu do województwa i kraju w roku 2016 i 2020

Jednostka terytorialna	Przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 50 pracowników (0–9 i 10–49) ogółem		Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem	
	2016	2020	2016	2020
Gmina Lubień	700	871	7,0	8,6
Gmina Myślenice	5 364	6 128	12,3	13,6
Gmina Pcim	814	1 020	7,4	9,1
Gmina Raciechowice	453	601	7,2	9,4
Gmina Siepraw	942	1115	10,8	11,9
Gmina Sułkowice	1 258	1 473	8,5	9,8
Gmina Tokarnia	587	746	6,8	8,4
Gmina Wiśniowa	647	778	8,9	10,4
LGD Między Dalinem i Gościbią	10 765	12 732	9,7	11,2
województwo małopolskie	368 370	423 730	10,9	13,0
Polska	4 203 948	4 631 699	10,9	12,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem w analizowanych latach był na obszarze LGD niższy niż średnia dla kraju oraz średnia dla województwa małopolskiego, ale odnotował trend rosnący, natomiast tendencja ta dotyczyła także średniej dla województwa i kraju. W badaniu ankietowym przeprowadzonym na etapie planistycznym na pytanie: „Jakie powinny być kierunki/obszary rozwoju LGD?” (możliwość zaznaczenia 3 odpowiedzi) – 63% ankietowanych wskazało odpowiedź: „wspieranie rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców”. Istotne będzie stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju dla lokalnych przedsiębiorstw, w tym drobnego przemysłu. Szansą dla małych przedsiębiorstw jest pozyskanie zewnętrznych środków na rozwój, co umożliwi inwestycje w rozwiązania m.in.

⁹ Dane GUS, stan na dzień 31 lipca 2021 r.

innowacyjne, które wpłyną na jakość świadczonych usług i wzrost konkurencyjności. Konieczne jest wspieranie liderów i inicjatyw oddolnych, które wpłyną na wzrost poczucia przynależności do regionu i wpłyną na odczucia mieszkańców, którzy rozumieją jak ważny jest ich udział w rozwoju obszaru. Istotność inwestowania w wymienione branże uwidoczniła się również w wynikach badania ankietowego.

Przy obliczeniu wskaźnika udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR, według stanu na koniec 2020 r. ze wzoru:

$$5 \times \left(1 - \frac{0,015 \times \text{ludność w wieku produkcyjnym}}{\text{liczba bezrobotnych}}\right) \text{ obszar LGD osiąga wartość 2,23.}$$

W tabeli 7 przedstawiono udział podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności (PKD 2007) w 2021 r. w poszczególnych gminach LGD, średnio na obszarze, w województwie i kraju. Średni udział grupy „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” jest dla obszaru LGD identyczny jak średnia dla województwa oraz niższy niż średnia dla kraju. Wśród gmin obszaru, pod tym względem, najbardziej wyróżnia się Gmina Raciechowice – 2,3% – jest to wartość znacznie wyższa niż średnia w województwie (0,9%) oraz wyższa niż średnia dla kraju (1,5%).

Tabela 7 Udział podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności (PKD 2007) w poszczególnych gminach LGD, średnio na obszarze, w województwie i kraju w 2021 r.

Jednostka terytorialna	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny	Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	Pozostała działalność
Gmina Lubień	1,2	43,8	16,9	3,4	34,7
Gmina Myślenice	0,7	29,4	22,6	3,7	43,6
Gmina Pcim	0,6	46,1	22,3	2,2	28,8
Gmina Raciechowice	2,3	43,1	17,9	1,5	35,3
Gmina Siepraw	1,0	41,1	25,4	2,2	30,3
Gmina Sułkowice	0,8	41,1	22,3	1,9	33,9
Gmina Tokarnia	1,1	49,2	13,3	2,5	33,9
Gmina Wiśniowa	1,3	44,8	20,6	2,0	31,4
LGD Między Dalinem i Gościbią	0,9	36,9	21,5	2,9	37,8
województwo małopolskie	0,9	25,1	19,9	4,1	50,0
Polska	1,5	22,6	20,8	3,3	51,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

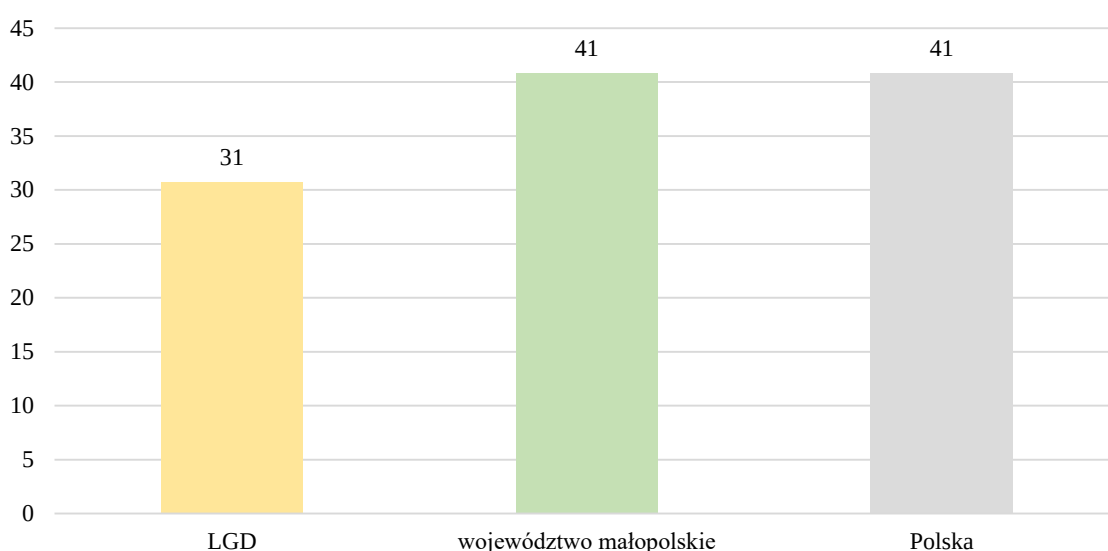
Jak wynika z danych statystycznych klasyfikacji podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007, największa liczba, spośród wszystkich 13 302 podmiotów gospodarczych na obszarze w 2021 r., była zarejestrowana w sekcjach: F „Budownictwo” – 3 000 podmiotów (22,6%), G „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle” – 2 857 podmiotów (21,5%), oraz C „Przetwórstwo przemysłowe” – 1 865 podmiotów (14,0%). Na obszarze nie są zarejestrowane żadne podmioty w sekcji U „Organizacje i zespoły eksterytorialne”, a najniższe i nikłe udziały podmiotów zarejestrowane są w sekcjach B „Górnictwo i wydobywanie”, D „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” i E „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją. Warto zwrócić uwagę na branże, które są jednymi z determinantów rozwoju regionu – sekcja I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” oraz sekcja R „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”. W sekcjach tych w 2021 r. zarejestrowanych było odpowiednio 392 (2,9%) oraz 247 (1,86%) podmioty. Działalności kulturalne, rozrywkowe i rekreacyjne związane z różnymi zainteresowaniami ogółu społeczeństwa, z racji szerokiego oddziaływania na wiele sfer gospodarki narodowej, są niezwykle istotnym czynnikiem aktywizacji gospodarczej, wzrostu dochodów budżetów lokalnych

oraz zatrudnienia mieszkańców, a także stymulatorem rozwoju gospodarczego. Ponadto wpłyną na rozwój szeroko pojętej oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców.

O przedsiębiorczości na ogół mówi się w kontekście gospodarczym, natomiast istotna jest również przedsiębiorczość społeczna, rozumiana jako sfera aktywności obywatelskiej, która łączy działalność ekonomiczną z działalnością pożytku publicznego, przyczyniając się m.in. do integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, do tworzenia miejsc pracy oraz rozwoju lokalnego. W całym powiecie myślenickim – także na obszarze LGD – nie było zarejestrowane żadne przedsiębiorstwo społeczne.

Ludzie przedsiębiorczy to ludzie aktywni zawodowo i/lub społecznie. Istotna w tym zakresie jest analiza kapitału społecznego. Organizacje pozarządowe są partnerem do prowadzenia projektów prorozwojowych i płaszczyzną dla wzmacniania się kapitału społecznego, a ich powstawanie jest wynikiem oddolnych inicjatyw, wskazujących na zaangażowanie mieszkańców w życie lokalnej społeczności. Jednym z głównych mierników kapitału społecznego jest wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* (wykres 8).

Wykres 8 Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wewnątrz obszaru LGD najwyższą wartością wskaźnika w całym analizowanym okresie charakteryzowała się Gmina Raciechowice, jednocześnie każdorazowo w latach 2019–2021 osiągała wartość niższą niż średnia dla województwa i kraju. Także średnia dla obszaru LGD w 2021 r. oraz wyniki osiągnięte przez pozostałe gminy były niższe niż średnia dla województwa i kraju (dane GUS). Poza formalnie działającymi organizacjami pozarządowymi na terenie objętym LSR funkcjonują jeszcze dość silne grupy nieformalne, wśród których wymienić należy Koła Gospodyń Wiejskich, Rady Sołeckie, zespoły młodzieżowe i dziecięce działające przy parafiach i ośrodkach kultury. Ponadto na spotkaniach z Zespołem ds. LSR oraz mieszkańcami zwrócono uwagę na potrzebę wzmacniania potencjału organizacji pozarządowych na rzecz budowania oferty czasu wolnego. Z zebranych danych wynika, że należy podjąć działania w kwestii przedsiębiorczości społecznej mieszkańców na obszarze LGD. Należy wzmacniać ich potencjał poprzez ogłaszanie konkursów kierowanych do trzeciego sektora. Będą oni beneficjentami działań zarówno inwestycyjnych jak i „miękkich”: warsztatów, szkoleń itp. prowadzenia projektów prorozwojowych i płaszczyzną dla wzmacniania się kapitału społecznego. Pomocne w tym zakresie mogą być również przedsięwzięcia realizowane w partnerstwie.

Przewiduje się również operacje realizowane w formie projektów grantowych na przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi (smart villages), działanie to wymaga zaangażowania społeczności lokalnych w ich rozwój i wdrażanie koncepcji, niezbędne jest zdobywanie nowych kompetencji i wiedzy przez mieszkańców LGD. W rozwiązaniach smart na obszarach wiejskich szczególne znaczenie ma kapitał społeczny odgrywający kluczową rolę jako kreator (inicjator) zachodzących zmian w rozwoju wsi. Ważne jest również dobre zarządzanie i zaangażowanie obywateli. W koncepcji Smart Village zwraca się uwagę na: korzystanie z e-umiejętności, dostęp

do e-usług zdrowotnych i innych podstawowych usług, innowacyjne rozwiązania w zakresie ochrony środowiska, oraz promocję lokalnych produktów wspieranych przez technologię.

1.3. Rynek pracy

Sytuację panującą na rynku pracy odzwierciedlają wskaźniki dotyczące zatrudnienia oraz bezrobocia. Zatrudnienie jest parametrem, który wskazuje trendy na rynku pracy. Im wyższy wskaźnik zatrudnienia, tym lepiej rozwinięty rynek pracy. W 2020 r. według danych GUS na obszarze LGD łączna liczba pracujących wynosiła 17 514 osób, w tym 7 738 mężczyzn (44,2%) oraz 9 776 kobiet (55,8%). Wartość wskaźnika liczba pracujących na 1 000 ludności w 2020 r. dla obszaru LGD (154) była znacznie niższa od wartości dla województwa (248) oraz kraju (254). Najistotniejszymi wskaźnikami w zakresie bezrobocia są: *udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* oraz *udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem* (tabela 8).

Tabela 8 Wskaźniki bezrobocia na obszarze LGD, średnio w województwie i kraju w latach 2016–2021

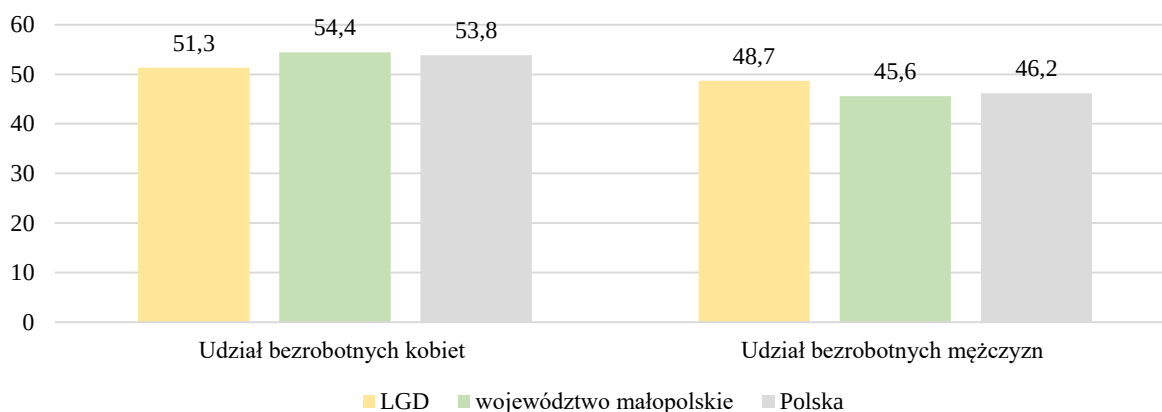
Jednostka terytorialna	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)						Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem (%)					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
LGD Między Dalinem i Gościbą	3,0	1,9	1,7	1,5	2,5	1,7	34,8	30,8	22,3	23,2	23,5	32,5
województwo małopolskie	4,6	3,8	3,4	3,0	4,0	3,4	53,9	53,0	50,5	48,0	44,8	55,6
Polska	5,6	4,6	4,2	3,8	4,6	4,0	56,0	55,0	52,4	49,9	49,3	56,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na obszarze LGD obserwuje się systematyczny spadek bezrobocia (wyjątek stanowił rok 2020, kiedy wystąpił nagły wzrost liczby bezrobotnych – wzrost wystąpił również w województwie i kraju). W 2021 r. wskaźnik *udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* na obszarze LGD (1,7%) był niższy niż średnia w województwie (3,4%) oraz średnia w kraju (4,0%). Pozytywnym zjawiskiem jest również fakt spadku poziomu bezrobocia długoterminowego – wartość wskaźnika *udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem* w latach 2016–2021 wahała się, przy czym ostatecznie w 2021 roku w stosunku do roku 2016 nastąpił spadek wartości wskaźnika o 2,3 pp., podczas gdy tendencja w województwie i kraju była odwrotna – nastąpił wzrost bezrobocia długoterminowego – odpowiednio o 1,7 pp. i 0,6 pp. Wśród gmin obszaru w 2021 r. najniższa i najbardziej korzystna wartość wskaźnika wystąpiła w Gminie Tokarnia – 23,9%, natomiast najwyższa w Gminie Sułkowice – 35,7%.

Na wykresie 9 przedstawiono procentowy udział bezrobotnych ze względu na płeć na obszarze LGD, w województwie i kraju. Wśród osób bezrobotnych na terenie LGD przeważają kobiety i jest to podobny trend jak w województwie i kraju. Wskaźnik *udział kobiet wśród bezrobotnych ogółem* w 2021 r. wynosił 51,3%, przy średniej dla województwa – 54,4% i średniej dla kraju – 53,8%

Wykres 9 Procentowy udział bezrobotnych według płci na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przy obliczeniu wskaźnika *udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR, według stanu na koniec 2020 r. ze wzoru:*

$$5 \times \left(1 - \frac{0,015 \times \text{ludność w wieku produkcyjnym}}{\text{liczba bezrobotnych}}\right) \text{ obszar LGD osiąga wartość } 1,80.$$

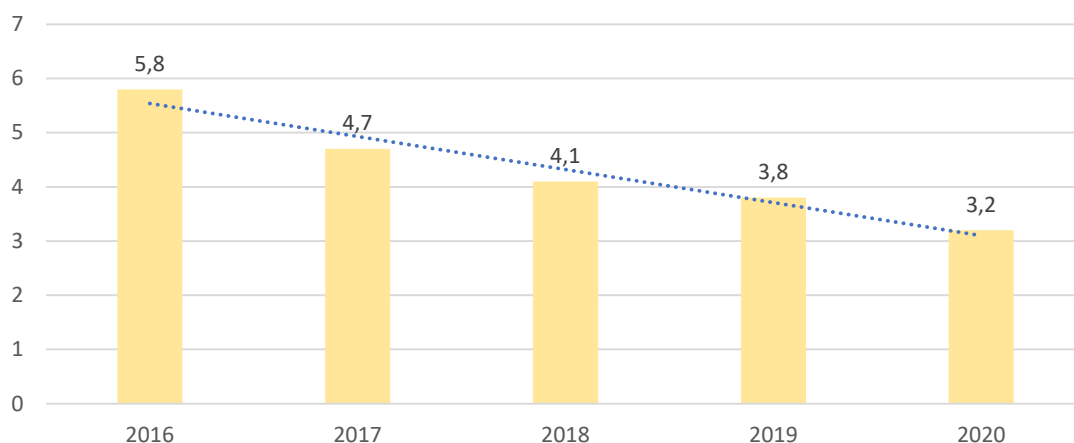
1.4. Problemy społeczne

We wszystkich gminach obszaru LGD „MDiG” działają ośrodki pomocy społecznej, których zadaniem jest m.in. udzielanie pomocy społecznej osobom i rodzinom w trudnej sytuacji, w szczególności z powodu: ubóstwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, alkoholizmu, narkomanii, zdarzenia losowego itp.

Sytuację panującą na obszarze LGD w zakresie polityki społecznej obrazują następujące wskaźniki: *udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem, gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców.*

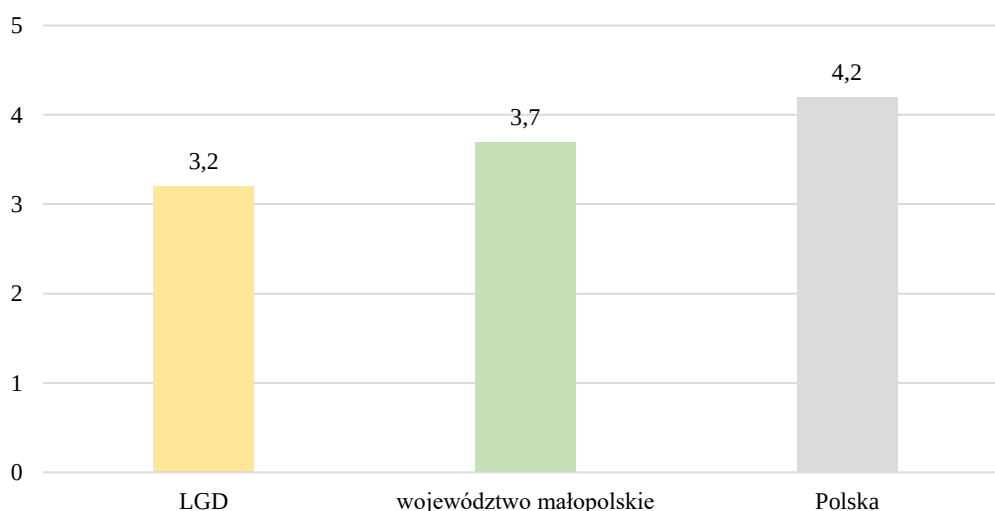
Wartość wskaźnika *udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem* przedstawiono na wykresach 10 i 11.

Wykres 10 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 11 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przy obliczeniu wskaźnika *udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR, według stanu na koniec 2020 r. ze wzoru:*

$$6 \times \left(1 - \frac{0,015 \times \text{liczba mieszkańców}}{\text{liczba osób korzystających z pomocy społecznej}}\right) \text{ obszar LGD osiąga wartość } 3,14.$$

W tabeli 9 przedstawiono wartości wskaźnika *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców.*

Tabela 9 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Lubień	191	144	141	139	125
Gmina Myślenice	151	132	129	124	112
Gmina Pćim	176	164	155	138	125
Gmina Raciechowice	347	332	285	256	198
Gmina Siepraw	218	202	177	162	127
Gmina Sułkowice	197	175	152	151	136
Gmina Tokarnia	187	172	161	157	133
Gmina Wiśniowa	263	226	183	174	191
LGD Między Dalinem i Gościbią	190	169	155	147	131
województwo małopolskie	210	195	187	177	163
Polska	268	249	233	215	200

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wartości wyżej analizowanych wskaźników (wykresy 10 i 11, tabela 9) corocznie maleją, co jest zjawiskiem pozytywnym, ale jednocześnie stanowi tendencję ogólnopolską. Ponadto średnie wartości dla LGD są niższe niż w województwie małopolskim i w Polsce.

Do zadań własnych powiatu należy m.in. opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, w związku z tym w GUS znajdują się wyłącznie dane powiatowe. Wśród mieszkańców powiatu myślenickiego, którzy w 2021 roku korzystali ze świadczeń z pomocy społecznej, było 820 osób z niepełnosprawnościami¹⁰.

Na terenie powiatu myślenickiego funkcjonuje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, który realizuje działalność orzeczniczą. W latach 2015–2020 Zespół wydawał każdego roku średnio 1 532 orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Rozkład osób niepełnosprawnych pod względem płci, na przestrzeni omawianego okresu, po uśrednieniu wskazywał na udział 54% mężczyzn oraz 46% kobiet. Pod względem struktury powodów zdrowotnych, będących podstawą wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wśród osób powyżej 16. roku życia, najczęściej w latach 2015–2020 otrzymywano orzeczenie z powodu upośledzenia narządów ruchu (co trzecia osoba)¹¹.

W latach 2016–2020 z dofinansowania likwidacji barier na terenie powiatu myślenickiego średnio każdego roku skorzystały 93 osoby niepełnosprawne, przy czym co dziewiąty beneficjent należał do grupy dzieci i młodzieży. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że do końca 2019 roku zauważalny był spadek liczby osób korzystających z pomocy w tym zakresie. Jednak w 2020 roku liczba osób, które otrzymały dofinansowanie zwiększyła się o 23% w porównaniu do roku poprzedniego (tabela 10).

¹⁰ Dane GUS za 2021 r.

¹¹ Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Myślenicach.

Tabela 10 Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych na terenie powiatu myślenickiego w latach 2016–2020

Nazwa zadania	Jednostka	Rok					Suma końcowa
		2016	2017	2018	2019	2020	
Dofinansowanie barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych na wnioski indywidualnych osób	osoba	82	113	89	81	100	465
w tym: dzieci i młodzież niepełnosprawna		11	10	8	6	16	51

Źródło: na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Myślenicach

Warto również zwrócić uwagę na poszczególne formy rehabilitacji społecznej. W latach 2016–2020 średnio każdego roku składanych było 947 wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON w ramach rehabilitacji społecznej. Liczba ta utrzymywała się na zbliżonym poziomie od 2016 do 2019 roku. W 2020 r. liczba wniosków złożonych na likwidację barier wynosiła 142, z czego zrealizowano 100 (tabela 11).

Tabela 11 Liczba wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON latach 2016-2020

Wyszczególnienie	Jednostka	Rok				
		2016	2017	2018	2019	2020
Aktywny Samorząd	liczba złożonych wniosków	45	48	52	68	73
	liczba zrealizowanych wniosków	37	37	47	66	27
Likwidacja barier	liczba złożonych wniosków	201	191	176	142	142
	liczba zrealizowanych wniosków	82	113	89	81	100
Moduł III	liczba złożonych wniosków	-	-	-	-	582
	liczba zrealizowanych wniosków	-	-	-	-	495
Przedmioty ortopedyczne	liczba złożonych wniosków	460	486	486	481	505
	liczba zrealizowanych wniosków	447	466	379	433	467
Turnusy rehabilitacyjne	liczba złożonych wniosków	97	67	129	148	155
	liczba zrealizowanych wniosków	-	23	35	41	30

Źródło: na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Myślenicach

Do grupy osób w niekorzystnej sytuacji zaliczono osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów – osoby te mierzą się z problem dostępności. Uczestnicy spotkań w trakcie dyskusji zwrócili uwagę na niewystarczająco przystosowane otoczenie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Spostrzeżenia mieszkańców potwierdzają powyższe dane oraz wyniki badania ankietowego. Podczas dyskusji na temat sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem stwierdzono, że wciąż wiele osób z niepełnosprawnościami, szczególnie na terenach wiejskich, ma utrudniony dostęp do podstawowych usług, przez co mają ograniczone szanse na rozwój osobisty i społeczny. Uczestnicy spotkań zdając sobie sprawę, że wsparcie takich osób wymaga wielu nakładów zarówno finansowych jak i osobowych, zdecydowali, iż konieczne jest podjęcie nawet niewielkich działań, które pozwolą na włączenie osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów.

1.5. Finanse samorządowe

Sytuację finansową samorządów z obszaru LGD „MDiG” obrazują m.in. wskaźniki dochodów ogółem i dochodów własnych gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Średnie wartości tych wskaźników dla LGD, województwa małopolskiego i Polski w latach 2016–2021 przedstawiono w tabeli 12.

Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla wszystkich analizowanych podmiotów corocznie rosły, podobna sytuacja dotyczy dochodów własnych gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Zdecydowanie najwyższe wartości dochodów ogółem na 1 mieszkańca wśród gmin LGD osiągała Gmina Raciechowice: w 2021 r.

wyniosły 7 884 zł. Najwyższe dochody własne na 1 mieszkańca wśród gmin LGD osiągnęła natomiast Gmina Myślenice: w 2021 r. wyniosły 2 681 zł (dane GUS).

Tabela 12 Dochody ogółem i dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD oraz porównanie do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Dochody ogółem na 1 mieszkańca (zł)						Dochody własne na 1 mieszkańca (zł)					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Lubień	3 750	4 115	4 316	4 871	5 206	5 889	732	846	851	1 004	1 091	1 176
Gmina Myślenice	4 272	4 288	4 332	5 090	5 900	6 145	2 274	2 105	2 142	2 395	2 963	2 681
Gmina Pćim	3 753	4 137	4 463	4 635	5 557	6 538	881	975	1 138	1 274	1 979	1 672
Gmina Raciechowice	4 907	5 464	5 329	5 747	6 279	7 884	947	1 217	1 145	1 363	1 450	1 856
Gmina Siepraw	4 027	4 199	4 587	5 231	5 637	6 110	1 556	1 632	1 878	2 157	2 472	2 454
Gmina Sułkowice	3 713	3 806	4 007	4 369	4 936	5 601	1 095	1 182	1 354	1 480	1 705	1 761
Gmina Tokarnia	3 804	4 274	4 487	4 799	5 820	6 743	692	729	836	922	1 588	1 351
Gmina Wiśniowa	4 103	4 448	4 775	5 794	6 433	7 452	1 000	1 049	1 221	1 357	1 680	1 661
LGD Między Dalinem i Gościbą	4 068	4 263	4 419	5 002	5 705	6 315	1 498	1 490	1 580	1 775	2 215	2 091
województwo małopolskie	4 455	4 800	5 204	5 830	6 356	7 186	2 126	2 277	2 482	2 708	2 954	3 265
Polska	4 585	4 936	5 387	5 968	6 548	7 242	2 368	2 508	2 732	2 958	3 195	3 487

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego (JST) są m.in.: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku JST, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi JST są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)¹². Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca na obszarze LGD z roku na rok ulegały zwiększaniu, jednak nawet w 2021 r., kiedy osiągnęły wartość najwyższą, były znacznie niższe od średniej wojewódzkiej i średniej krajowej. Wewnątrz LGD najwyższą wartość osiągnęła Gmina Myślenice (1 159 zł), a najniższą Gmina Tokarnia (499 zł). Wskaźnik *udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca* LGD w 2021 r. był o wiele niższy niż średnio w województwie, najwyższą wartością wśród gmin LGD wyróżniała się Gmina Myślenice (51 zł), najniższą zaś Gmina Lubień (3 zł)¹³.

W 2021 r. średnia wartość wydatków ogółem na obszarze LGD wyniosła 5 571 zł i była niższa niż średnia krajowa (6 857 zł) i wojewódzka (6 885 zł). Średnie wydatki bieżące samorządów z obszaru LGD w przeliczeniu na 1 mieszkańca systematycznie wzrastają, jednak w 2021 r. wynosiły 5 030 zł i były niższe niż średnia w województwie (5 789 zł) i niższe niż średnio w Polsce (5 859 zł). Wewnątrz LGD największe wydatki bieżące na 1 mieszkańca ponosi Gmina Raciechowice (5 798 zł), natomiast najniższe Gmina Sułkowice (4 543 zł)¹⁴.

W kontekście analizy stanu finansów publicznych ważny jest także tzw. wskaźnik G, czyli wskaźnik dochodów podatkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla poszczególnych gmin. Wskaźnik ten stanowi podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat na dany rok. W tabeli 13 przedstawiono wartość wskaźnika G dla każdej z gmin LGD i średnio dla LGD w latach 2020–2022.

Dochód podatkowy na obszarze LSR obliczony jako wskaźnik średnia arytmetyczna wskaźnika G gmin objętych obszarem LSR, według stanu na koniec 2020 r. ze wzoru:

$$\frac{3750}{\text{średnia wartość wskaźnika G gmin objętych LSR}} \text{wynosi } 3,30$$

¹² Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 2267).

¹³ Dane GUS.

¹⁴ jw.

Tabela 13 Wskaźnik G (zł) dla poszczególnych gmin LGD oraz średnia wartość obszaru LGD w latach 2020–2022

Jednostka terytorialna	2020	2021	2022
Gmina Lubień	782,43	893,54	905,88
Gmina Myślenice	1 718,41	1 849,69	1 970,43
Gmina Pcim	1 210,85	1 202,18	1 276,81
Gmina Raciechowice	1 017,42	1 172,33	1 113,19
Gmina Siepraw	1 444,31	1 615,84	1 708,40
Gmina Sułkowice	1 134,36	1 232,57	1 243,73
Gmina Tokarnia	836,72	912,12	839,28
Gmina Wiśniowa	958,47	1 148,07	1 133,47
LGD Między Dalinem i Gościbią	1 137,87	1 253,29	1 273,90

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

1.6. Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Pod względem fizycznogeograficznym analizowany obszar położony jest w megaregionie Region Karpacki, prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym, pomiędzy podprowincjami Zewnętrzne Karpaty Zachodnie i Podkarpacie Północne, w makroregionach Pogórze Zachodniobeskidzkie i Beskidy Zachodnie, w mezoregionach Pogórze Wielickie, Beskid Wyspowy, Beskid Średni, Beskid Makowski¹⁵.

Gmina Lubień leży na granicy Beskidu Wyspowego i Beskidu Średniego, podobnie jak Gmina Pcim, przy czym gmina ta położona jest w przeważającej części na Beskidzie Średnim, a w niewielkim fragmencie na Beskidzie Wyspowym. Gmina Myślenice otoczona jest przez wzniesienia Pogórza Wielickiego, które łagodnieją ku dolinie Raby. Natomiast od południa na terenie gminy występuje pasmo Beskidu Makowskiego. Gmina Sułkowice położona jest w przeważającej części na Pogórzu Wielickim, natomiast jej południowa część znajduje się w Beskidzie Makowskim. Gmina Siepraw położona jest na Pogórzu Wielickim w zlewni rzek Raby i Skawinki. Na styku Beskidu Makowskiego oraz Beskidu Wyspowego położona jest Gmina Tokarnia. Gmina Wiśniowa w całości leży na terenie Pogórza Wielickiego, na terenie którego rozciąga się również Gmina Raciechowice, przy czym część tej gminy obejmuje również obszar Beskidu Wyspowego. Obszar odznacza się dużą spójnością przyrodniczą, która wynika ze zbliżonych bądź tożsamyh uwarunkowań poszczególnych elementów środowiska.

Główną rzeką obszaru jest Raba, której dorzecze zajmuje centralną i południową część powiatu myślenickiego. Dorzecze Raby stanowią liczne potoki, które spływają ze zboczy górskich i wiją się malowniczo między górami. Do najważniejszych dopływów Raby zalicza się rzeki: Lubieńska, Krzczonówka, Trzebunka, Krzyworzeka i Stradomka. Przez tereny pogórskie przepływają rzeki Harbutówka i Głogoczówka, które należą do dorzeczy Skawinki¹⁶. Przez Gminę Siepraw przepływa Sieprawka, która wraz z dopływami stanowi część systemu rzeczno-głogoczowskiej i Skawinki, odprowadzającego wody ze znacznej części Pogórza Wielickiego.

Beskid Makowski zbudowany jest z fliszu karpackiego, czyli kompleksu skał składających się z piaskowców magurskich, łupków, zlepieńców, ilów i margli, wytworzonych w morzu, jakie pokrywało w jurze teren dzisiejszych Karpat. Podobną budowę posiada również Beskid Wyspowy, którego charakterystyczną cechą są wyspowo wznoszące się szczyty ze sfalowanego łagodnymi wzniesieniami krajobrazu. Mają one strome i spadziste stoki, lecz zewnętrzna część z reguły jest płaska i wylesiona. Góry te przeważnie nie łączą się w długie pasma, lecz tworzą szereg wysp otoczonych głębokimi i szerokimi dolinami. Doliny rzeczne, które oddzielają poszczególne szczyty górskie, od dawnych czasów wykorzystywane były jako trakty komunikacyjne. Gleby na obszarze LGD to głównie gleby brunatne kwaśne i wylugowane z niewielką domieszką gleb torfowych oraz mady w dolinach rzecznych. Jednak pod względem przydatności do rolnictwa są to gleby średniej jakości, a w częściach górskich słabe lub wręcz nieprzydatne do uprawy. Ze względu na spore nachylenie zboczy, gleby są narażone na erozję. Zróżnicowana rzeźba terenu wpływa na klimat w Beskidzie Makowskim i Beskidzie Wyspowym. Średnia temperatura wynosi od 5°C do 8°C. Wiosna trwa długo, jest chłodna i deszczowa, a niskie temperatury występują

¹⁵ Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2000.

¹⁶ Strona internetowa Powiatu Myślenickiego, myslenicki.pl

aż do początków maja. Lato w Beskidzie Makowskim bywa trochę cieplejsze niż w Beskidzie Wyspowym, lecz trwa tyle samo. Jesień jest długa i przeważnie sucha. Notowane są częste wahania temperatury¹⁷.

Na terenie gmin obszaru występuje klimat typu górskiego i podgórskiego. Najistotniejszy wpływ na kształtowanie się pogody mają wilgotne masy powietrza polarno-morskiego. Do najbardziej deszczowych miesięcy zalicza się czerwiec, lipiec i sierpień, zaś najniższe opady występują w styczniu i lutym. Największe nasłonecznienie notuje się w lipcu, najmniejsze – w grudniu i styczniu.

Przez Gminę Myślenice przebiega droga E 77, o znaczeniu międzynarodowym, odcinek przebiegający przez teren gminy potocznie nazwany jest „Zakopianką” (trasa S7) . Prowadzi z Krakowa do przejść granicznych w Chyżnem i Łysej Polanie. W odległości 35 km od centrum Myślenic znajduje się polski port lotniczy im. Jana Pawła II w Balicach.

Zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody prowadzonego przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, na obszarze objętym LGD Między Dalinem i Gościbią znajdują się następujące formy ochrony przyrody i krajobrazu¹⁸:

- Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu (gminy: Lubień, Tokarnia),
- rezerwat przyrody „Zameczysko nad Rabą” (Gmina Myślenice),
- rezerwat przyrody „Las Gościbia” (Gmina Sułkowice),
- rezerwat przyrody „Luboń Wielki” (Gmina Lubień),
- obszar Natura 2000 Luboń Wielki (Gmina Lubień),
- obszar Natura 2000 Raba z Mszanką (gminy: Lubień, Pcim),
- obszar Natura 2000 Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego (gminy: Raciechowice, Wiśniowa),
- obszar Natura 2000 Kościół w Węglówce (Gmina Wiśniowa),
- stanowisko dokumentacyjne – Odsłonięcie geologiczne (Gmina Sułkowice),
- 81 pomników przyrody (22 – Gmina Myślenice, 11 – Gmina Sułkowice, 7 – Gmina Lubień, 6 – Gmina Pcim, 14 – Gmina Raciechowice, 13 – Gmina Tokarnia, 8 – Gmina Wiśniowa, 6 – Siepraw),
- 3 użytki ekologiczne (2 – Gmina Myślenice, 1 – Gmina Wiśniowa).

Przez teren LGD Między Dalinem i Gościbią przebiegają także korytarze ekologiczne – Beskidy Zachodnie 1 oraz Beskidy Zachodnie 2. Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Korytarze te są ważnym elementem sieci Natura 2000, gdyż umożliwiają przemieszczanie się organizmów między siedliskami.

Poziom pokrycia obszaru LGD lasami to 38,2%, a więc więcej niż średnio w województwie (28,6%), a także więcej niż średnia w kraju (29,6%). Wśród gmin LGD największy udział lasów w powierzchni ogółem występuje w gminach Pcim i Tokarnia – odpowiednio 49,1% i 47,0%, a więc znacznie więcej niż średnio na obszarze LGD, w województwie i kraju¹⁹.

Łącznie na terenie 87,5% (7 z 8) gmin obszaru LGD występują formy ochrony przyrody takie jak obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, rezerваты przyrody, wobec czego wskaźnik *formy ochrony przyrody na obszarze LSR* osiąga wartość 4²⁰.

Rozpatrując kwestię środowiska naturalnego, warto zwrócić uwagę na jakość powietrza. Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie raportów corocznie opracowywanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Krakowie, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie małopolskim. W opracowaniu pn. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim – raport wojewódzki za rok 2021* oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. W województwie małopolskim wydzielono trzy strefy:

¹⁷ Strona internetowa Gminy Tokarnia, tokarnia.pl

¹⁸ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, crfop.gdos.gov.pl/CRFOP

¹⁹ Dane GUS za 2021 r.

²⁰ Zgodnie z załącznikiem nr 5 do Regulaminu konkursu na wybór LSR *Kryteria wyboru LSR*, kryterium 5.8.

Aglomerację Krakowską, Strefę Tarnów – czyli miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. oraz strefę małopolską, czyli pozostały obszar województwa. Gminy obszaru LGD zaliczono do strefy małopolskiej.

Na obszarze gmin LGD w 2021 r. wystąpiły przekroczenia: poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ (cały obszar poza gminą Tokarnia), poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla I fazy (Gmina Myślenice, Gmina Siepraw) oraz dla II fazy (cały obszar poza gminami Tokarnia i Wiśniowa), poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀ (cały obszar) oraz poziomu celu długoterminowego O₃ – pod kątem ochrony roślin (cały obszar) i pod kątem ochrony zdrowia (cały obszar).

Średni udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład LGD w latach 2016–2021 wyniósł 7,4%. Wynik ten był niższy od średniej dla Polski (8,1%) oraz niższy od wyniku województwa małopolskiego (9,5%). Wewnątrz obszaru najwyższy udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w wydatkach ogółem występuje w Gminie Myślenice – 9,7%, natomiast najniższy w Gminie Wiśniowa – 4,3%²¹.

W trakcie spotkań warsztatowych oraz w badaniach ankietowych mieszkańcy wskazywali głównie walory krajobrazowe jako szansę na rozwój obszaru. Natomiast często jako problem była wymieniana niedostateczna wiedza mieszkańców na temat działań proekologicznych. Zagrożenia można upatrywać w zmianach klimatycznych powodujących ekstremalne zjawiska pogodowe, które prowadzą do powodzi czy suszy oraz w zanieczyszczeniu środowiska naturalnego. Przeszkodą, głównie przy budowaniu nowej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, mogą być przepisy prawne związane z prawem budowlanym i dokumentami regulującymi ochronę środowiska.

Ogromny wpływ na rozwój obszaru oraz stworzenie miejsca dobrego do życia ma obecność terenów cennych przyrodniczo. Oferta rekreacyjna nadal jest zbyt mało atrakcyjna. Ważne jest przyciągnięcie większej liczby inwestorów oraz spełnienie oczekiwań mieszkańców, a także osób z sąsiednich ośrodków miejskich i gospodarczych, chcących osiedlać się właśnie tutaj, z dala od miejskiego zgiełku. Wpłynie to na zwiększenie spójności i powiązań między obszarem a tymi ośrodkami – mieszkańcy obszaru LGD często wyjeżdżają do tych ośrodków do pracy, a mieszkańcy tych ośrodków będą przyjeżdżać w czasie wolnym do obszaru działania LGD.

1.7. Przestrzeń, infrastruktura i dostęp do usług

W kontekście przestrzeni istotny jest poziom wykorzystania instrumentów planowania przestrzeni. Bada się go m.in. poprzez wskaźnik *udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)*. Wysoki stopień pokrycia powierzchni gminy MPZP świadczy o świadomym podejściu lokalnych władz do planowania przestrzeni. Nie w każdej z gmin obszaru LGD Między Dalinem i Gościbią występują tereny objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – Gmina Raciechowice pod tym względem wyróżnia się brakiem posiadania obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Natomiast obszar gmin Pcim, Tokarnia, Siepraw, Sułkowice, Wiśniowa w całości został objęty planami zagospodarowania przestrzennego. Równie dobrze kształtuje się sytuacja w Gminie Lubień – wskaźnik wyniósł tam 99,9%, gorzej w Gminie Myślenice – 79,6%, natomiast w porównaniu do średniej kraju (31,7%) oraz województwa (69,1%)²² jest to nadal bardzo dobry wynik.

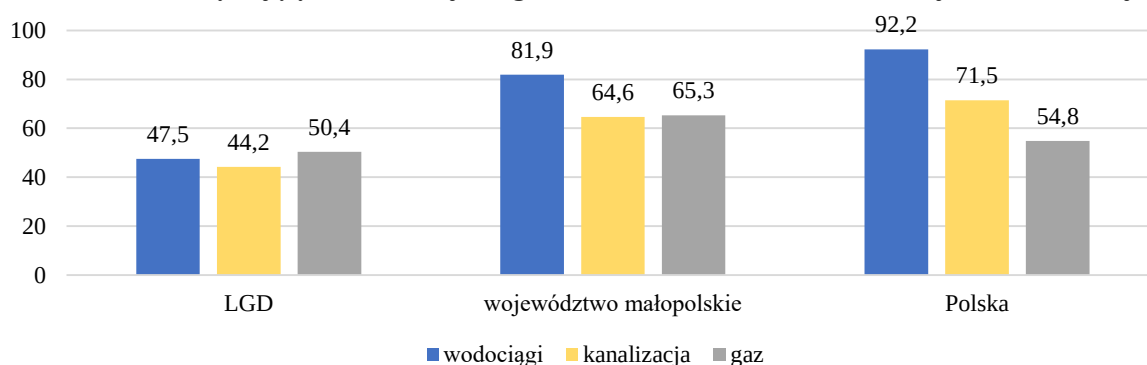
Jakość i dostęp do infrastruktury to elementy podstawowe takie jak infrastruktura techniczna: wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa itp. Na wykresie 12 zobrazowano graficznie *udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności* średnio na obszarze LGD, województwie małopolskim oraz w Polsce w 2020 r.

W 2020 r. z sieci wodociągowej korzystało 47,5% mieszkańców obszaru LGD. Była to wartość znacznie niższa niż średnia dla kraju (92,2%) i województwa (81,9%), przy czym wewnątrz obszaru najniższy odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej występował w Gminie Tokarnia i wynosił w 2020 r. 0, ze względu na fakt, że w gminie rozwinięta jest prywatna sieć przesyłowa w tym zakresie. Udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2020 r. wyniósł na obszarze LGD 44,2% i był również niższy niż średnia dla województwa (64,6%) oraz niższy niż średnia dla kraju (71,5%). Najmniej korzystna sytuacja w tym zakresie występowała w Gminie Raciechowice – 13,0%. W zakresie osób korzystających z sieci gazowej ich odsetek na obszarze LGD jest niższy niż średnio w województwie i kraju, w 2020 r. wyniósł 50,4%, przy 65,3% w województwie oraz 54,8% w kraju.

²¹ Dane GUS za lata 2016–2021.

²² Dane GUS za 2021 r.

Wykres 12 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tam, gdzie nie istnieje sieć kanalizacyjna, funkcjonują bezodpływowe szamba lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Te drugie są tańsze w eksploatacji i przede wszystkim zdecydowanie bardziej przyjazne środowisku. Na obszarze LGD w 2021 r. użytkowano łącznie 577 sztuk przydomowych oczyszczalni ścieków, najwięcej z nich – 198 sztuk funkcjonowało na terenie Gminy Lubień, 123 sztuki w Gminie Myślenice, 76 sztuk w Gminie Tokarnia, 71 sztuk w Gminie Raciechowice, 65 w Gminie Siepraw, 29 sztuk w Gminie Wiśniowa, 10 sztuk w Gminie Sułkowice oraz 5 sztuk w Gminie Pcim²³.

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy również dostępność do wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania. Dostępność wysokiej jakości opieki przedszkolnej na danym terenie jest jednym z czynników umożliwiających aktywność zawodową rodzicom, dlatego ważne jest nie tylko, aby przedszkola istniały, ale żeby funkcjonowały co najmniej przez 8 godzin dziennie. W tabeli 14 przedstawiono wartości wskaźników *udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat* oraz *liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego* w latach 2016–2021.

Tabela 14 Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Udział % dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat						Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Lubień	73	75	82	87	82	82	96	96	76	70	77	75
Gmina Myślenice	88	89	93	94	90	95	71	61	66	68	68	66
Gmina Pcim	78	75	76	77	76	74	60	59	65	68	69	73
Gmina Raciechowice	71	83	83	88	84	84	84	77	75	78	64	68
Gmina Siepraw	82	80	91	88	78	79	147	143	153	161	209	221
Gmina Sułkowice	76	79	78	82	81	83	80	86	87	92	104	85
Gmina Tokarnia	65	69	69	65	63	74	162	147	159	170	130	127
Gmina Wiśniowa	88	93	88	90	78	88	41	46	45	44	46	49
LGD Między Dalinem i Gościbią	80	83	85	86	82	86	93	89	90	94	96	95
województwo małopolskie	82	86	88	90	86	89	78	75	72	72	75	74
Polska	81	85	87	88	85	88	86	83	80	80	83	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik *udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat* na obszarze LGD na przestrzeni analizowanych lat systematycznie wzrastał (do roku 2020, kiedy nastąpił nagły

²³ Dane GUS, stan na dzień 31 grudnia 2021 r.

spadek, natomiast tendencja taka wystąpiła również w województwie i kraju, a w 2021 r. nastąpiło „odbicie”) i ostatecznie w roku 2021 osiągnął wartość 86% – co stanowiło wzrost w porównaniu do 2016 r. o 6 pp. W każdym analizowanym roku wartość dla obszaru była niższa od wartości dla województwa i kraju. Biorąc pod uwagę krajowe uwarunkowania, związane z dużym zapotrzebowaniem na miejsca zapewniające opiekę dzieci w wieku przedszkolnym, rosnąca liczba dzieci objętych tą formą opieki jest pozytywnym zjawiskiem. Najwyższe wartości wskaźnika na obszarze LGD osiągała Gmina Myślenice, odnotowując w 2021 r. wartość wskaźnika 95%, przy średniej dla województwa – 89%, a kraju – 88%. Natomiast najniższa wartość wystąpiła w gminach Tokarnia i Pcim – 74%. Wskaźnik określający liczbę dzieci przypadającą na 1 placówkę wychowania przedszkolnego wynosił w 2021 roku dla LGD 95 i był wyższy niż średnia dla województwa (74) oraz kraju (82).

Na terenie obszaru LGD Między Dalinem i Gościbią w 2021 roku zlokalizowanych było jedenaście podmiotów, które świadczą usługi opieki nad dziećmi do lat 3 – większość na terenie Gminy Myślenice (4 żłobki i 2 kluby dziecięce). Na terenie Gminy Tokarnia funkcjonowały 2 podmioty świadczące tego typu usługi, natomiast w gminach Sułkowice, Raciechowice oraz Lubień – po jednym podmiocie. Na terenie gmin Siepraw, Pcim oraz Wiśniowa nie funkcjonowały żadne podmioty świadczące usługi opieki nad dziećmi do lat 3 (przy czym na terenie Gminy Wiśniowa do 2018 r. prowadzony był jeden klub dziecięcy). Podmioty w gminach Lubień, Sułkowice oraz Tokarnia rozpoczęły działalność w latach 2019–2020, co świadczy o tym, że sytuacja w tym zakresie stopniowo poprawia się.

Analizując dostęp do infrastruktury i usług publicznych, nie sposób pominąć kwestii oferty usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją. Mieszkańcy obszaru wchodzącego w skład LGD Między Dalinem i Gościbią mają dostęp do 19 bibliotek i filii, które znajdują się w każdej z gmin członkowskich. Najwięcej z nich znajduje się w Gminie Myślenice – 5 podmiotów, w Gminie Lubień – 4 podmioty, w Gminie Sułkowice – 3 podmioty, po dwa podmioty w gminach Pcim i Wiśniowa oraz po jednym podmiocie w gminach Siepraw, Tokarnia i Raciechowice. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców średnia liczba bibliotek i filii na terenie LGD wynosi 1,7 i jest niższa niż średnia dla Polski (2,0) oraz dla województwa małopolskiego (2,1)²⁴.

Dostępność usług publicznych należy rozważyć także w kontekście ochrony zdrowia. Nie w każdej gminie obszaru LGD funkcjonują podmioty podstawowej opieki zdrowotnej podległe samorządowi. Na terenie gmin obszaru występują placówki prywatne, które mają podpisane umowy z NFZ, dlatego też ubezpieczeni mieszkańcy gminy mogą korzystać bezpłatnie z ich usług. Wskaźnik *porady lekarskie na 100 mieszkańców* określa poziom dostępności usług medycznych. Średnio na obszarze LGD w 2021 r. wskaźnik wyniósł 416 porad, co stanowiło wartość wyższą od średniej dla województwa (410) i niższą od średniej wartości dla Polski (452). Najwyższą wartością na obszarze charakteryzowała się Gmina Tokarnia (524).

Podczas spotkań z mieszkańcami został poruszony temat niewystarczającej oferty czasu wolnego skierowanej do dzieci oraz do dorosłych mieszkańców, w tym różnorodnych zajęć edukacyjnych, dających możliwość rozwijania pasji i talentów. Uczestnicy spotkań zwrócili uwagę, że nie ma wystarczającej ilości miejsc, gdzie mieszkańcy mogliby wspólnie spędzać czas i się integrować oraz jest zbyt mała ilość wydarzeń kulturalnych i sportowych. Na obszarze w wielu przestrzeniach i obiektach użyteczności nadal występują bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych i osób o obniżonym poziomie sprawności. Dostępność wiąże się z możliwością korzystania z usług, infrastruktury, ale dotyczy też dostępności rynku pracy czy dostępności oferty spędzania czasu wolnego. W zakresie dostępności istotny jest rozwój cyfryzacji z jednoczesnym kształceniem ludzi w celu zapobiegania wykluczeniu cyfrowemu. Analizy dostępności cyfrowej w zakresie dostępu do Internetu opisano w podrozdziale 1.12. *Innowacyjność*.

1.8. Dziedzictwo kulturowe, tożsamość i potencjał turystyczny

Obszar LGD położony jest na terenie makroregionów Pogórza Zachodniobeskidzkiego i Beskidów Zachodnich, co determinuje warunki naturalne gmin obszaru. Losy historyczne poszczególnych gmin są bardzo podobne, przy czym podobieństwo to znajduje uzasadnienie w najstarszych świadectwach żyjących na tym obszarze kultur.

Pierwsze ślady osadnictwa na tym terenie sięgają okresu mezolitu (VII tysiąclecie p.n.e.) – odkryto liczne narzędzia kamienne, które pozwoliły na jego datowanie. Na terenie miejscowości obszaru znaleziono również

²⁴ Dane GUS za 2021 r.

zabytki neolityczne, co świadczy o dawnym osadnictwie rolniczym w rejonie. Obszar gmin były atrakcyjny dla wędrującej ludności szukającej miejsca do osiedlenia się już w czasach prehistorycznych, głównie ze względu na warunki klimatyczne i przyrodnicze (rzeka Raba, która była jedną z najbardziej rybnych rzek, bogactwa okolicznych lasów).

Do XV w. na terenach gmin obszaru przeważała gospodarka czynszowa, był to również czas, w którym rozwijały się folwarki. Ziemie obszaru stanowiły własność królewską, były częścią Kasztelanii Krakowskiej. Doliną Raby biegł jeden z ważniejszych szlaków handlowych średniowiecznej Polski, zwany solnym. Dawna droga królewska Via Regia łączyła Kraków z Węgrami, a trakt cesarsko-królewski rozpoczynał bieg z Lwowa przez Tarnów do Wadowic, aż do Wiednia²⁵.

Wiek XVI to względna stabilizacja po okresie zarazy (1651–1652), do momentu najazdu szwedzkiego i związanego z nim zniszczenia miejscowości – dokonano całkowitego spalenia i ograbienia Myślenic. Po zakończeniu wojny ze Szwecją, w roku 1660, starano się odbudować miasto i przywrócić mu dawną świetność, m.in. poprzez przywilej nadany przez kasztelana krakowskiego Stanisława Koniecpolskiego, który przyznał miastu prawo do odbywania pięciu jarmarków. Na początek XVII wieku ludność Sułkowic datuje początki i rozwój kowalstwa. Rzemiosło to pojawiło się na tym terenie prawdopodobnie za sprawą węgierskich Romów. W prymitywnych kuźniach wyrabiano gwoździe, narzędzia i broń dla zamku lanckorońskiego.

Kolejnym istotnym wydarzeniem w dziejach gmin był pierwszy rozbiór Polski w 1772 r., którego skutkiem było wejście gmin obszaru w skład zaboru austriackiego. W grudniu 1773 r. mieszkańcy powiatu myślenickiego złożyli przysięgę poddańczą na wierność cesarzowej, a Galicję podzielono na sześć cyrkułów, a te na dystrykty. Centralą było Gubernium z siedzibą we Lwowie. Skarb austriacki przejął starostwa, dzierżawy dóbr królewskich i wójtostwa. Powiat myślenicki znalazł się w obrębie cyrkułu wielickiego. Na początku XIX w. nastąpiła wyprzedaż dóbr terenu²⁶.

Wiek XIX to rozwój kowalstwa na terenie Gminy Sułkowice – w połowie stulecia zatrudnionych było 700 kowali, a na początku XX w. – około 1 000. W 1838 r. powstało przedsiębiorstwo nakładcze Ciężkowskiego, a w 1845 r. – przedsiębiorstwo Garbienia, od których rzemieślnicy pobierali surowiec i opał, a dostarczali gotowe produkty. W 1887 r. powołano Towarzystwo Kowali – spółkę zrzeszającą 150 właścicieli kuźni. W 1894 r. uruchomiono kowalską szkołę przemysłową. Towarzystwo Kowali upadło w 1906 r., a w 1908 r. w jego miejsce założono Spółkę Kowalską – jej upadek spowodował kryzys gospodarczy lat 30 XX w. Niedługo przed I wojną światową rozpoczęła działalność w tej dziedzinie spółdzielnia „Spółnota”²⁷.

Krótko przed wybuchem I wojny światowej w Myślenicach szkolono Drużyny Sokole, dzięki czemu w 1914 r. do Krakowa wymaszerowało 250 żołnierzy, którzy zostali wcieleni do 4. Pułku Legionów Polskich. Zakończenie I wojny światowej i idące za tym odzyskanie przez Polskę niepodległości zostało w listopadzie 1918 roku uczczone patriotyczną manifestacją, która odbyła się na myślenickim rynku. W dwudziestolecie międzywojennym nastąpił prężny rozwój ruchu letniskowego. Dzięki budowie jazu na rzece Rabie w 1921 r., coraz więcej mieszkańców Krakowa przyjeżdżało tu odpoczywać. W 1935 r. oddano do użytkowania drogę Myślenice–Kraków, która znacząco wpłynęła na rozwój turystyki.

Wybuch II wojny światowej w 1939 r. przerwał rozwój miejscowości. Pomimo represji ze strony okupanta, na obszarze działało tajne nauczanie, a w okolicznych lasach zaczęły organizować się oddziały partyzanckie. W związku z przeistoczeniem Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową, w lutym 1942 roku Myślenice stały się siedzibą komendy Obwodu AK Murawa. 22 sierpnia 1942 roku około tysiąc pięćset osób pochodzenia żydowskiego zostało przez Niemców stłoczonych na rynku w Myślenicach, a następnie wywiezionych do obozów koncentracyjnych lub rozstrzelanych. 24 lipca 1943 r. w Sułkowicach doszło do krwawej pacyfikacji, w której straciło życie 26 osób cywilnych. Kolejne aresztowania wśród żołnierzy AK nastąpiły w 1944 roku. 10 września 1944 roku doszło do jednej z największych bitew partyzanckich w Polsce okresu II wojny światowej²⁸.

Historia regionu wynikająca z przeszłych wydarzeń powoduje, że obszar charakteryzuje się wyjątkową spójnością, także kulturową. Spójność kulturowa, mająca swoje korzenie w historii obszaru, znajduje wyraz

²⁵ Sadowski P., *Monografia geograficzno-historyczna. Gmina Pcim*, 2003.

²⁶ Strona internetowa Powiatu Myślenickiego, myslenicki.pl

²⁷ Strony internetowe gmin wchodzących w skład obszaru LGD, myslenice.pl, sulkowice.pl, gminapcim.pl, lubien.pl, tokarnia.pl, wisniowa.pl, raciechowice.pl

²⁸ jw.

w istniejących obiektach kultury materialnej. W rejestrze zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa²⁹ znajduje się wiele cennych zabytków, w tym:

- Gmina Lubień: drewniany kościół parafialny pw. św. Wojciecha z XVI–XVIII w. Krzeczowie, willa „Pod Sośniną” z 1912 r. z ogrodem w Lubniu;
- Gmina Myślenice: cmentarz wojenny Nr 371 z I wojny światowej z 1915–1916 r. w Drogini, kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny z 1812 r. w Głogoczowie, zespół dworski z XVIII–XIX w. (dwór, park, lamus) w Głogoczowie, kaplica pw. św. Anny z drugiej połowy XIX w. w Jasienicy, drewniany kościół parafialny pw. św. Anny z XVIII w. Krzyszkowicach, park dworski z połowy XIX w. w Krzyszkowicach, część budynku „starej” szkoły z 1884 r. w Krzyszkowicach, dom nr 30 z 1890 r. w Krzyszkowicach, zespół urbanistyczny w Myślenicach, zespół kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP z XV–XVIII w. (kościół, cmentarz przykościelny, ogrodzenie z bramką i schodami, plebania) w Myślenicach, kościół cmentarny pw. NMP i św. Jakuba z XV w. w Myślenicach, kaplica pw. MB Śnieżnej z XVIII w. w Myślenicach, ruina zamku na Ukleinie z XIII w. w Myślenicach, willa z ogrodem z 1910 r. w Myślenicach, gimnazjum z 1910 r. w Myślenicach, budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” z parkiem miejskim z 1902 r., dwór z ogrodem z XX w. w Myślenicach, dwór z ogrodem z 1780 r. w Myślenicach, Kasa Oszczędności z 1911 r. (obecnie dom mieszkalny) w Myślenicach, czternaście domów (XVIII–XX w.) w Myślenicach, szkoła z 1869 r. w Myślenicach, zajazd „Dom Grecki” z XVII w. (obecnie dom mieszkalny) w Myślenicach, dwór z drugiej połowy XVIII w. w Myślenicach, budynek dawnego wodociągu miejskiego „Na Studziance” z 1892 r. w Myślenicach, drewniano-murowany dawny młyn wodny z XIX w. w Myślenicach, kaplica pw. Trzeciego Upadku Chrystusa z 1780 r. w miejscowości Myślenice – Górne Przedmieście, zespół dworski z XVIII–XX w. (kapliczka, park, obora) w Osieczanach, drewniany kościół parafialny pw. św. Klemensa z 1780 r. w Trzemeśni;
- Gmina Pcim: kościół parafialny pw. MB Królowej Polski z 1908 r. w miejscowości Stróża, kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny z 1799 r. w Trzebuni;
- Gmina Raciechowice: zespół dworski z połowy XIX w. (dwór, drewniany spichrz, park) w Bojańczycach, zespół dworski z drugiej połowy XIX w. (dwór, spichrz, stajnia, ogród) w Czaławiu, drewniany kościół parafialny pw. Rozesłania Apostołów z XVI w. z drewnianym ogrodzeniem w Gruszowie, zespół dworski z XVIII–XIX w. (dwór, spichrz, park) w Komornikach, zespół pustelni św. Benedykta z drugiej połowy XIX w. (drewniana kaplica pw. św. Benedykta, dom pustelnika, przydrożna kapliczka z obrazem MB Częstochowskiej) w miejscowości Krzesławice-Podkamień, drewniany kościół parafialny pw. św. Jakuba z 1720 r. (z drewnianą dzwonnica z XIX w.) w Raciechowicach, zespół dworski z XVIII w. (dwór, park, spichrz) w Raciechowicach, park dworski z XVIII–XIX w. w Żerosławicach, drewniana kapliczka św. Jana Nepomucena z XX w. w Żerosławicach;
- Gmina Siepraw: kapliczka przydrożna z figurą św. Floriana w Czechówce, kościół pomocniczy pw. św. Marcina w Sieprawiu, zespół kościoła pw. św. Michała Archanioła (kościół, cmentarz przykościelny, ogrodzenie) w Sieprawiu, kościół par. pw. Wszystkich Świętych w Zakliczynie, kapliczka przydrożna w Zakliczynie, kapliczka przydrożna z płaskorzeźbą „Ukoronowanie NMP” w Zakliczynie, kapliczka przydrożna z figurą Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej w Zakliczynie, kapliczka przydrożna z figurą Matki Boskiej Różańcowej w Zakliczynie, zespół dworski (dwór, park, stodoła, stajnia) w Zakliczynie;
- Gmina Sułkowice: kościół pw. Imienia NPM i św. Michała z 1828 r. w Harbutowicach, zespół kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy z XIX–XX w. (kościół, plebania, drewniana stodoła przy plebani, cmentarz, kaplica cmentarna) w Krzywaczce, zespół dworski z XIX w. (dwór, park) w Krzywaczce, zespół dawnego zajazdu z 1817 r. (zajazd, wozownia, stajnia, ogrodzenia z bramami) w Krzywaczce, kościół filialny pw. św. Zofii z 1825 r. w Sułkowicach;
- Gmina Tokarnia: zespół dworski z XVIII–XIX w. (dwór, park, drewniana kaplica) w miejscowości Skomielna Czarna, część dawnego parku dworskiego z XVIII–XIX w. w Tokarni;
- Gmina Wiśniowa: drewniany kościół parafialny pw. św. Marcina z 1730 r. (z drewnianą dzwonnica) w Wiśniowej, drewniana bożnica (obecnie remiza) z XX w. w Wiśniowej, cmentarz wojenny nr 373 z I

²⁹ Narodowy Instytut Dziedzictwa, nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby, stan na dzień 30 września 2022 r.

wojny światowej (1916 r.) w Wiśniowej, cmentarz wojenny nr 374 z I wojny światowej (1915 r.) z kaplicą i ogrodzeniem w Wiśniowej, dom nr 17 z XIX–XX w. w Wiśniowej.

Oprócz wymienionych wyżej obiektów kultury i dziedzictwa regionu myślenickiego, na terenie gmin obszaru funkcjonują podmioty tworzące bazę dla rozwoju turystyki i stanowią one bazę rozwoju tego obszaru. Są to m.in. Obserwatorium Astronomiczne im. Tadeusza Banachiewicza na górze Lubomir w Węglówce (Gmina Wiśniowa), Muzeum Niepodległości w Myślenicach (Gmina Myślenice), Kalwaria Tokarska – zespół rzeźb plenerowych na północnym zboczu Urbaniej Góry (Gmina Tokarnia), Sanktuarium bł. Anieli Salawy w Sieprawiu (Gmina Siepraw), Centrum Sportu i Rekreacji w Myślenicach (Gmina Myślenice), Centrum Wodne „Aquarius” w Myślenicach (Gmina Myślenice), zalew w Kompleksie Rekreacyjno-Sportowym „Gościbia” w Sułkowicach. Ważnymi elementami infrastruktury turystycznej są także: odkryty basen letni w Myślenicach, jednoosobowa kolej liniowa wraz z wyciągiem krzesełkowym prowadząca na górę Chełm (Gmina Myślenice), schroniska turystyczne, korty tenisowe na Zarabiu w Myślenicach, hale i sale sportowe, a także boiska sportowe ze sztuczną nawierzchnią, liczne szlaki turystyczne oraz terenowe szlaki rowerowe i ścieżki turystyczne, gospodarstwa turystyczne, ośrodki jazdy konnej.

Ze względu na położenie, na obszarze LGD możliwe jest również aktywne spędzanie czasu i uprawianie sportów zimowych. Na terenie gmin obszaru funkcjonuje:

- stacja narciarska Szklana Góra Ski – powstała w położonej zaledwie 25 km od Krakowa miejscowości Harbutowice (Gmina Sułkowice). Ulokowana na północno-zachodnim stoku Szklanej Góry, charakteryzuje się łagodnym nachyleniem³⁰;
- stacja narciarska „Myślenice Sport Arena” – położona w Beskidzie Wyspowym na górze Chełm (654 m n.p.m.). Posiada 2 trasy narciarskie o długości 855 m i 1100 m. Jedna z nich posiada homologację FIS, obie trasy są oświetlone, naśnieżane oraz ratrakowane. Przy stacji znajduje się 4-osobowa kolej krzesełkowa o długości 770 m, z której korzystają narciarze, a także osoby chcące skorzystać z Karczmy na Górze Chełm oraz podziwiać piękne widoki na Myślenice. Na szczycie Góry Chełm przy trasie Czerwonej znajduje się wyciąg talerzykowy dla początkujących narciarzy, o długości 150 m;
- stacja narciarska „Siepraw-Ski” w Kawęczinach – położona w Gminie Siepraw, posiada cztery wyciągi orczykowe oraz wyciąg taśmowy. Cztery trasy narciarskie, o długościach odpowiednich do długości wyciągów.
- stacja narciarska „Skomielna Czarna Ski” – położona w Gminie Tokarnia, posiada dwa wyciągi: orczykowy o długości 700 metrów i dla początkujących – o długości 100 metrów. Dysponuje oświetlonymi trasami, co umożliwia jazdę wieczorną;
- szkoła narciarska dla osób chętnych do nauki jazdy oraz Kryte Lodowisko „Zarabie”, które jest czynne od listopada do marca (Gmina Myślenice)³¹;
- trasy zjazdowe typu downhill zlokalizowane na górze Chełm (Gmina Myślenice).

Bardzo ważna dla obszaru LGD jest kultura ludowa, która charakteryzuje się dużą oryginalnością, na co wpływ miała wspólna historia. Specyfiką obszaru jest to, że występuje bardzo mocne przywiązanie do tradycji, które przetrwały i są nadal kultywowane. Charakterystycznym elementem dla obszaru LGD jest kowalstwo, kamieniarstwo, bednarstwo. Silne poczucie tożsamości lokalnej i regionalnej obszaru LGD pozwala na kultywowanie tradycji oraz rozwój sztuki ludowej. Tradycyjne rzemiosła, zawody, specjalizacje, specyficzne umiejętności są przekazywane z pokolenia na pokolenie i sztuka ludowa na tych terenach wciąż się rozwija. Bardzo ważnym elementem dla zamieszkującej obszar LGD ludności jest muzyka i folklor na niej oparty.

Wyniki z ankiet wskazują, iż zdaniem mieszkańców: „wzrost świadomości obywatelskiej, w tym poczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem zamieszkania” (43% odpowiedzi) jest jedną z największych szans dla rozwoju regionu. Ponadto w badaniu ankietowym dotyczącym wskazania wyróżników obszaru, najczęściej wymieniano lokalną tradycję, dziedzictwo kulturowe, zabytki oraz tradycyjne kowalstwo sułkowskie. Najistotniejszym produktem wdrażania LSR powinny być działania dające możliwości zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców przy wykorzystaniu posiadanych potencjałów. Stanowią one fundament do rozwoju

³⁰ Strona internetowa Urzędu Miasta i Gminy Sułkowice, urząd.sulkowice.pl

³¹ Strona internetowa Urzędu Miasta i Gminy Myślenice, myslenice.pl

mentalnego lokalnej społeczności i turystów, kultywowania tradycji i korzystania z kultury. Kluczowe będzie zapewnienie mieszkańcom szerokiego dostępu do kultury – udział w kulturze to nie jedynie rozrywka i rekreacja, ale także ważny element budowania lokalnych tożsamości oraz kapitału społecznego. Efektem podejmowanych działań będzie zwiększenie integracji międzypokoleniowej oraz rozszerzenie oferty kulturalnej na obszarze.

1.9. Rolnictwo, rynek rolny

Spójność obszaru LGD Między Dalinem i Gościbią pod względem ekonomicznym obrazuje ilość gospodarstw rolnych o podobnej strukturze. Na obszarze tym charakterystyczna jest duża liczba małych gospodarstw, co jest odbiciem typowej struktury wielkościowej gospodarstw na obszarach wiejskich Polski, zwłaszcza terenów położonych na obszarach wyżynnych. W tabeli 15 przedstawiono dane z 2020 r. dotyczące udziału gospodarstw rolnych w powierzchni poszczególnych jednostek ogółem oraz udziały gospodarstw w gospodarstwach rolnych ogółem ze względu na wielkość.

Tabela 15 Struktura gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w 2020 r.

Jednostka terytorialna	Udział gospodarstw rolnych w powierzchni ogółem	Udział gospodarstw w gospodarstwach rolnych ogółem ze względu na wielkość			
		1–5 ha	5–10 ha	10–15 ha	15 ha i więcej
Gmina Lubień	22,5	65,1	14,2	brak danych	brak danych
Gmina Myślenice	22,6	73,7	7,5	2,4	14,9
Gmina Pcim	17,3	86,8	9,6	brak danych	brak danych
Gmina Raciechowice	48,8	55,0	26,9	6,3	11,2
Gmina Siepraw	25,8	79,5	10,7	brak danych	brak danych
Gmina Sułkowice	14,3	89,6	8,6	0,0	0,0
Gmina Tokarnia	19,3	85,1	12,4	brak danych	brak danych
Gmina Wiśniowa	37,3	67,6	26,2	2,8	3,1
LGD Między Dalinem i Gościbią	25,0	71,6	16,0	2,3	6,1
województwo małopolskie	36,3	43,8	20,2	7,6	27,9
Polska	47,8	11,6	13,7	10,6	64,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2012 roku rozpoczął się wieloletni projekt badawczy pn. Monitoring Rozwoju Obszarów Wiejskich (MROW) finansowany przez Fundację Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej³². Celem projektu jest stała obserwacja zmian społeczno-gospodarczych dokonujących się na obszarach wiejskich w Polsce. W wyniku zastosowania procedur statystycznych, wykorzystujących przyjęty schemat analizy, zdefiniowano typy gmin podobnych pod względem struktury rozwoju, a więc charakteryzujących się podobną kombinacją ocen dla jedenastu składowych definiujących operacyjnie rozwój obszarów wiejskich. Przyjęta metoda pozwoliła wydzielić 7 typów gmin, które w MROW stały się przedmiotem analizy. Zgodnie z przyjętą metodologią, gminy LGD Między Dalinem i Gościbią zostały zakwalifikowane jako następujące typy:

- *zurbanizowane, redukcja funkcji rolniczej* – gminy: Myślenice, Siepraw;
- *wielodochodowe, rozdrobnione rolnictwo* – gminy: Sułkowice, Wiśniowa, Pcim, Tokarnia, Lubień;
- *przewaga funkcji rolniczej, pośredni* – Gmina Raciechowice.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej została zwaloryzowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w latach 70. XX w. Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP) pozwala na ilościową i przestrzenną ocenę czynników naturalnych, decydujących o potencjalnej wydajności plonów na poziomie lokalnym. WWRPP jest wskaźnikiem złożonym, przyjmującym wartość

³² Strona internetowa Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, irwirpan.waw.pl/index.php/offer/show/538/badania/monitoring-rozwoju-obszarow-wiejskich/badania/monitoring-rozwoju-obszarow-wiejskich

maksymalną 120. Średnia wartość wskaźnika dla województwa małopolskiego wynosi 69,3 punktu, przy średniej dla kraju 66,6 punktu. Jakość przestrzeni rolniczej jest jednak zróżnicowana przestrzennie.

Zdecydowana większość obszaru LGD została zakwalifikowana do ONW z ograniczeniami naturalnymi. Na terenie LGD Między Dalinem i Gościbią wyodrębniono następujące obszary, które zostały sklasyfikowane jako obszary ONW z ograniczeniami naturalnymi:

- Gmina Myślenice: 11 obszarów ONW specyficzne (strefa 2) oraz 7 obszarów ONW specyficzne (strefa 1);
- Gminie Sułkowice: cały obszar miejski został sklasyfikowany jako teren poza ONW, pozostała część gminy to obszary specyficzne (strefa 2);
- Gmina Lubień – cały obszar: ONW typu górskiego;
- Gmina Pćim – cały obszar ONW specyficzne (strefa 2);
- Gmina Raciechowice – 2 obszary ONW specyficzne (strefa 2), 2 obszary ONW z ograniczeniami naturalnymi (strefa 1), 11 obszarów poza ONW;
- Gmina Siepraw – cały obszar został sklasyfikowany jako teren poza ONW;
- Gmina Tokarnia – cały obszar ONW typu górskiego;
- Gmina Wiśniowa – 1 obszar ONW typu górskiego, 6 obszarów ONW specyficzne (strefa 2).

1.10. Produkty lokalne

Cały obszar LGD charakteryzuje się bogatym dziedzictwem kulturowym, walorami naturalnymi oraz rzeźbą terenu, która sprzyja rozwojowi turystyki rekreacyjnej, rowerowej, pieszej, konnej czy ekoturystyki. Na terenie gmin obszaru funkcjonują podmioty tworzące bazę dla rozwoju turystyki i stanowią one bazę rozwoju tego obszaru. Są to m.in. ścieżki turystyczne, gospodarstwa turystyczne, ośrodki jazdy konnej. Żadna z gmin obszaru nie jest jednak rozpoznawalna pod względem turystycznym i nie posiada unikatowego produktu turystycznego.

Poza specyficznymi i rozpoznawalnymi na większą skalę produktami, wytwarzane są tutaj produkty tradycyjne, w tym te wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z Województwa Małopolskiego. Są to³³: Sułkowska Krzonówka (wpisana na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 1 grudnia 2010 r. w kategorii gotowe dania i potrawy), boczek tradycyjny raciechowski (wpisany na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 9 marca 2016 r. w kategorii mięso i wędliny), kiełbasa wiejska raciechowska (wpisana na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 9 marca 2016 r. w kategorii mięso i wędliny), schab tradycyjny raciechowski (wpisany na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 9 marca 2016 r. w kategorii mięso i wędliny), szynka tradycyjna raciechowska (wpisana na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 9 marca 2016 r. w kategorii mięso i wędliny), jabłko z Raciechowic (wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 27 kwietnia 2006 r. w kategorii wyroby owoce i warzywa).

Na obszarze organizowane są również różne wydarzenia kulturalne, sportowe oraz promujące lokalne tradycje, skierowane zarówno do mieszkańców jak i turystów. Podczas organizowanych przez gminy LGD imprez cyklicznych, odbywają się konkursy potraw regionalnych, w których uczestniczą Koła Gospodyń Wiejskich i gospodarstwa agroturystyczne.

Zdaniem mieszkańców najważniejszy dla obszaru jest rozwój turystyki, która wygeneruje popyt również w innych branżach. Szansy rozwoju mieszkańcy upatrują w rozwoju turystyki i agroturystyki, które przyczynią się do promocji zdrowych i naturalnych produktów lokalnych oraz zdrowego stylu życia. Moda na produkty lokalne oraz ich certyfikacja, a także ogólnie panująca tendencja promowania zdrowej i ekologicznej żywności, mogą być szansą dla zwiększenia rozpoznawalności obszaru. Rosnąca mobilność ludności i zwiększająca się ilość osób podróżujących po Polsce, wpłynie na wzrost liczby turystów na obszarze LGD.

Jako przykładowe rozwiązanie wskazano tworzenie wiosek tematycznych. Jest to innowacyjny sposób na ożywienie gospodarki wiejskiej oraz zapewnienie mieszkańcom wsi alternatywnych dochodów. Oferta wiosek tematycznych – budowana na bazie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych danej miejscowości – pozwala przyciągnąć na tereny wiejskie turystów oraz zintegrować lokalną społeczność.

³³ Strona internetowa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Lista produktów tradycyjnych, gov.pl/web/rolnictwo/woj-malopolskie, stan na dzień 09.05.2023 r.

Ważne jest, aby wykorzystać potencjały obszaru do dalszego rozwoju agroturystyki na obszarze LGD poprzez tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju działalności gospodarczej. Uzupełnieniem gospodarstw agroturystycznych może być prowadzenie zagrody edukacyjnej na rzecz edukacji poprzez organizowanie warsztatów w swoim gospodarstwie rolnym.

Obszar LSR charakteryzuje się terenami sprzyjającymi prowadzeniu działalności agroturystycznej oraz związanej z wypoczynkiem i rekreacją oraz niewykorzystanym w pełni potencjałem zasobów ludzkich. Zapotrzebowanie na tego typu działania związane jest z zainteresowaniem mieszkańców do rozwoju swoich gospodarstw rolnych, co licznie podkreślano podczas spotkań z mieszkańcami na etapie opracowania LSR.

1.11. Edukacja

W zakresie szkolnictwa podstawowego, na obszarze LGD Między Dalinem i Gościbią zlokalizowane są następujące placówki oświatowe³⁴:

- Gmina Lubień: cztery publiczne placówki oświatowe – po jednej w Lubniu, Tenczynie, Krzeczowie oraz Skomielnej Białej;
- Gmina Myślenice: osiemnaście publicznych placówek oświatowych – cztery w Myślenicach, po jednej w Bęczarce, Borzęcie, Bysinie, Drogini, Głogoczowie, Jasienicy, Jaworniku, Krzyszkowicach, Osieczanach, Polance, Porębie, Trzemeśni, Zasani oraz Zawadzie;
- Gmina Pcim: pięć publicznych placówek oświatowych – dwie w Stróży, dwie w Pcimiu oraz jedna w Trzebuni;
- Gmina Raciechowice: pięć publicznych placówek oświatowych – po jednej w Raciechowicach, Gruszowie, Krzesławicach, Czasławiu oraz Zegartowicach;
- Gmina Siepraw: cztery publiczne placówki oświatowe – po jednej w Sieprawiu, Czechówce, Łyczance oraz Zakliczynie.
- Gmina Sułkowice: sześć publicznych placówek oświatowych – dwie w Sułkowicach, po jednej w Rudniku, Harbutowicach, Biertowicach, Krzywaczce;
- Gmina Tokarnia: pięć publicznych placówek oświatowych – dwie w Tokarni, po jednej w Krzeczonowie, Skomielnej Czarnej oraz w Bogdanówce;
- Gmina Wiśniowa: pięć publicznych placówek oświatowych – po jednej w Glichowie, Kobielniku, Lipniku, Wiśniowej oraz Węglówce.

W tabeli 16 przedstawiony został *współczynnik skolaryzacji brutto* oraz *liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców*. Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Wartość wskaźnika poniżej 100% nie oznacza, że dzieci nie uczęszczają do szkół w ogóle, ale może wynikać z faktu, że kształcą się w szkołach zlokalizowanych na obszarze innych jednostek terytorialnych lub też kształcą się za granicą. W drugą stronę – współczynnik powyżej 100% oznacza, że do szkół na terenie gminy uczęszczają osoby zameldowane poza nią i jest to charakterystyczne dla miast, ale może też oznaczać, że w tych szkołach uczą się osoby, które przekroczyły wiek nominalnie przypisany temu poziomowi edukacji. Im niższy współczynnik skolaryzacji, tym mniej dzieci, które w danej gminie powinny realizować obowiązek szkolny. Można założyć, że jeśli dzieci z danej gminy nie uczęszczają w niej do szkoły, to istnieje duże prawdopodobieństwo, że w ogóle fizycznie ich tam nie ma, a co za tym idzie – nie ma też rodziców (wyjazd za granicę, praca i nauka w większych ośrodkach miejskich).

Tabela 16 Współczynnik skolaryzacji brutto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2020

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji brutto					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Lubień	92,8	91,9	94,5	93,1	94,8	72	83	96	97	98
Gmina Myślenice	100,6	99,3	101,1	100,5	103,8	71	82	96	94	96

³⁴ Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, System Informacji Oświatowej, strona internetowa Ministerstwa Edukacji i Nauki, rspo.gov.pl

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji brutto					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Pćim	95,6	95,4	94,9	92,8	92,7	72	83	93	90	88
Gmina Raciechowice	100,0	105,6	98,0	95,0	95,8	66	83	91	92	95
Gmina Siepraw	95,7	94,9	93,8	91,7	92,4	74	85	96	95	90
Gmina Sułkowice	93,5	92,4	92,2	91,3	91,5	67	77	88	89	89
Gmina Tokarnia	95,7	96,4	95,2	94,5	95,4	79	91	104	100	99
Gmina Wiśniowa	97,9	95,7	95,8	97,3	93,5	77	89	101	103	99
LGD Między Dalinem i Gościbią	96,5	96,5	95,7	94,5	95,0	72	83	95	94	95
województwo małopolskie	96,1	95,1	95,6	95,4	96,6	61	71	82	82	83
Polska	96,6	95,2	95,5	95,1	96,0	60	69	79	80	81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jakość szkolnictwa w poszczególnych gminach obrazują średnie wyniki z egzaminów w klasie 8 szkoły podstawowej, które są zakończeniem tego etapu nauczania. Według najbardziej aktualnych danych, najlepsze wyniki z egzaminu w roku 2022 osiągnęli uczniowie z Gminy Siepraw w zakresie języka polskiego (66,1%) oraz matematyki (70,1%), zaś uczniowie z Gminy Myślenice w zakresie języka angielskiego (72,4%). W tabeli 17 przedstawiono średnie wyniki z egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych gminach LGD w porównaniu do średniej wojewódzkiej i krajowej w latach 2019–2022 w ramach trzech podstawowych przedmiotów, tj. język polski, język angielski, matematyka (kolorem zielonym wpisano dwa najlepsze wyniki w danym roku z danego przedmiotu wśród gmin obszaru LGD).

Tabela 17 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2019–2022

Jednostka terytorialna	Język polski				Matematyka				Język angielski			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Gmina Lubień	62,7	62,9	61,3	60,0	44,5	49,2	48,4	62,0	62,2	53,8	69,5	64,0
Gmina Myślenice	70,7	64,9	63,1	64,6	55,5	53,8	54,6	68,5	66,3	59,4	68,9	72,4
Gmina Pćim	61,4	60,9	62,9	65,0	47,1	50,4	53,1	61,0	57,8	52,7	72,3	66,5
Gmina Raciechowice	67,4	60,4	58,0	63,8	43,5	42,6	38,7	64,7	56,3	47,0	49,8	59,4
Gmina Siepraw	70,1	65,7	67,4	66,1	54,2	54,4	58,9	70,1	64,1	60,2	77,4	70,7
Gmina Sułkowice	65,2	62,1	63,3	60,7	50,0	51,3	49,3	58,9	59,2	56,1	64,8	62,6
Gmina Tokarnia	64,5	62,6	63,4	62,5	45,6	45,9	49,4	61,1	54,1	51,1	66,8	59,2
Gmina Wiśniowa	66,6	58,5	61,4	62,4	46,7	50,1	50,9	62,9	56,4	47,6	62,3	59,8
LGD Między Dalinem i Gościbią	66,1	62,3	62,6	63,1	48,4	49,7	50,4	63,6	59,6	53,5	66,5	64,3
województwo małopolskie	67,0	62,0	64,0	63,6	50,2	50,9	52,4	63,2	61,5	56,9	68,9	69,2
Polska ³⁵	63,0	59,0	60,0	60,0	45,0	46,0	47,0	57,0	59,0	54,0	66,0	67,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Edukacji i Nauki (mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow)

Poza nauką na poziomie podstawowym, na obszarze LGD Między Dalinem i Gościbią mieszkańcy mają dostęp do kształcenia na szczeblu średnim, tj. w liceum, technikum oraz szkołach zawodowych. Na terenie obszaru LGD funkcjonują następujące szkoły ponadpodstawowe³⁶:

- Gmina Lubień: Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Bohaterów Monte Cassino w Lubniu (w skład którego wchodzi: technikum, liceum ogólnokształcące, szkoła policealna dla dorosłych, liceum ogólnokształcące dla dorosłych, branżowa szkoła I stopnia, centrum kształcenia zawodowego);

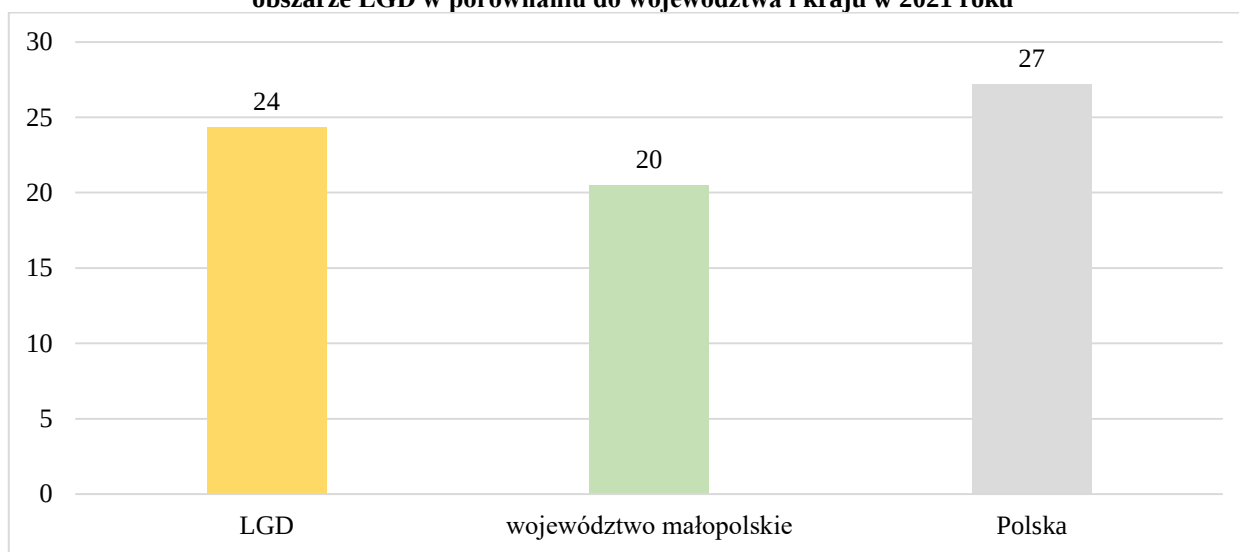
³⁵ Dane dla kraju dostępne w wartościach zaokrąglonych do liczb całkowitych.

³⁶ Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, System Informacji Oświatowej, strona internetowa Ministerstwa Edukacji i Nauki, rspo.gov.pl

- Gmina Myślenice: Zespół Szkół Techniczno-Ekonomicznych im. Mikołaja Reja w Myślenicach (w skład którego wchodzi: technikum, liceum ogólnokształcące, szkoła policealna dla dorosłych, branżowa szkoła I stopnia, centrum kształcenia zawodowego), Zespół Szkół im. Andrzeja Średniawskiego w Myślenicach (w jego skład wchodzi: szkoła policealna dla dorosłych, technikum, liceum ogólnokształcące, liceum ogólnokształcące dla dorosłych, branżowa szkoła I stopnia), Zespół Szkół Ogólnokształcących w Myślenicach (w skład którego wchodzi: liceum ogólnokształcące, liceum ogólnokształcące dla dorosłych), Zespół Szkół – Małopolska Szkoła Gościnności im. Tytusa Chałubińskiego w Myślenicach (w skład którego wchodzi: liceum ogólnokształcące, szkoła policealna turystyki i zdrowia, technikum turystyczno-gastronomiczne, małopolskie centrum kształcenia ustawicznego), Międzyszkolny Ośrodek Sportowy w Myślenicach, Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Ludomira Różyckiego w Myślenicach, Społeczna Branżowa Szkoła I stopnia w Myślenicach, Społeczne Liceum Ogólnokształcące Dla Dorosłych w Myślenicach, Społeczne Technikum w Myślenicach;
- Gmina Raciechowice: Szkoła Muzyczna I Stopnia w Czaławiu;
- Gmina Sułkowice: Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Sułkowicach (w jego skład wchodzi: technikum, szkoła policealna dla dorosłych, liceum ogólnokształcące, liceum ogólnokształcące dla dorosłych, branżowa szkoła I stopnia, centrum kształcenia zawodowego).

W kontekście szkolnictwa warto również zwrócić uwagę na liczbę uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej (bez szkół specjalnych) na obszarze LGD. Wartości wskaźnika *uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych na 10 tys. mieszkańców* w 2021 r. przedstawiono na wykresie 13. Z danych wynika, że na obszarze LGD w 2021 r. w oddziałach specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych znajdowało się więcej uczniów niż średnio w województwie małopolskim.

Wykres 13 Uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych na 10 tys. ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.12. Innowacyjność

Elementem bazowym określającym innowacyjność regionu jest ilość podjętych działań w kierunku rozwoju nowoczesnych technologii, infrastruktury, sfery badań i rozwoju (B+R) oraz społeczeństwa informacyjnego. Każde z wymienionych działań mogło być w ostatnich latach realizowane przy dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR) na lata 2014–2020. W 2021 roku na terenie województwa małopolskiego podpisano umowy/wydano decyzje o dofinansowanie 1 640 projektów ze wsparciem w ramach ww. programu. Na obszarze LGD podpisano 22 umowy/wydano decyzję o dofinansowaniu, z czego 10 w Gminie Myślenice, 4 w Gminie Wiśniowa, 3 w Gminie Pćim, 3 w Gminie Siepraw oraz 2 w Gminie Sułkowice. W pozostałych gminach nie podpisano żadnej umowy/ nie wydano decyzji o dofinansowanie. Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w 2020 roku w województwie małopolskim

wynosił 35,0%. Był to wzrost w stosunku do 2016 r. o 17,7 pp., wynik ten był wyższy od średniej w Polsce – 31,2% (dane GUS).

Innowacyjność ma znaczący wpływ na rozwój gospodarki. Innowacyjna gospodarka jest istotnym instrumentem kształtowania wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania konkurencyjności regionu. W czerwcu 2021 r. Komisja Europejska opublikowała *Europejski Ranking Innowacyjności 2021*, który pokazuje, że wyniki Krajów Europy w zakresie innowacji poprawiają się w całej Unii Europejskiej. Od 2014 r. wyniki w zakresie innowacji wzrosły średnio o 12,5%. Zgodnie z ww. opracowaniem, najwyższą pozycję w kraju zajął region „Warszawski stołeczny” – 137. miejsce w rankingu 240 regionów Unii Europejskiej. Gminy znajdujące się na obszarze LGD Między Dalinem i Gościbią terytorialnie zaklasyfikowane są do regionu województwa małopolskiego, które w rankingu uplasowało się na 161. pozycji. Najgorzej w Polsce prezentował się region „Mazowiecki Regionalny” – 228. pozycja.

Dla województwa małopolskiego opracowana została i przyjęta przez Zarząd Województwa Małopolskiego *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2030* opierająca się na idei tzw. inteligentnych specjalizacji. Są to obszary aktywności gospodarczej, które mają potencjał, aby sprzyjać wzrostowi gospodarczemu opartemu na innowacjach, przedsiębiorczości i konkurencyjności. W województwie małopolskim inteligentnymi specjalizacjami są: nauki o życiu (*life science*), energia zrównoważona, technologie informacyjne i komunikacyjne, chemia, produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych, elektrotechnika i przemysł maszynowy, przemysły kreatywne i czasu wolnego.

W *Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność LGD „Między Dalinem i Gościbią” na lata 2014–2020* zdefiniowano pojęcie innowacyjności, które oznaczało: „wprowadzanie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi), nowego procesu, nowej metody organizacji lub nowej metody marketingowej na poziomie co najmniej gminy. Innowacyjność będzie rozumiana także jako nietypowe, niestandardowe wykorzystanie czy promocja lokalnych zasobów (przyrodniczych, kulturowych, w tym związanych z lokalnym dziedzictwem kulinarnym, tradycjami rzemieślniczymi, lokalnymi opowieściami i legendami, wydarzeniami historycznymi bądź wybitnymi postaciami związanymi z danym obszarem poprzez miejsce urodzenia czy pobytu) na poziomie co najmniej gminy”. W *Ewaluacji zewnętrznej małopolskich lokalnych strategii rozwoju Lokalna Grupa Działania „Między Dalinem i Gościbią”* jako rekomendację w zakresie innowacyjności wskazano: „być może dobrym kierunkiem byłaby realizacja projektów rozwijających i kultywujących tradycję i kulturę tego regionu z wykorzystaniem innowacyjnych metod doradczych, szkoleniowych, wydarzeń kulturalnych”. W obecnej LSR innowacyjność będzie rozpatrywana pod kątem całego obszaru i będzie związana z realizacją koncepcji Smart Village, która sama w sobie będzie innowacją na tym terenie. Wprowadzenie takiej innowacji na obszarze LGD przyczyni się do integracji mieszkańców również międzypokoleniowej, którzy z czasem chętniej będą podejmowali sami działania na rzecz poprawy życia na obszarze, przyczyni się również do rozwoju gospodarczego poprzez cyfryzację obszaru, usług i edukacji, ponadto przyczyni się do stworzenia bezpiecznych i dostępnych dla wszystkich przestrzeni publicznych. Kolejną wartością dodaną innowacji jaką jest wdrażanie koncepcji Smart Village będzie wykorzystanie zasobów lokalnych do rozwoju obszaru.

W kontekście innowacyjności i warunków do jej rozwoju warto przeanalizować kwestię cyfryzacji, w tym dostępu do wysokiej jakości Internetu. Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej, aktualna³⁷ penetracja lokalowa 100 Mb/s³⁸ dla gmin obszaru LGD jest w przeważającej części znacznie wyższa niż średnia dla Polski (75%). W większości gmin wynosi ona ponad 90%. W przypadku gmin: Myślenice, Raciechowice, Wiśniowa oraz Sułkowice wynosi 99%, w Gminie Pcim – 91%. Natomiast gorzej wygląda sytuacja w pozostałych gminach – Tokarnia i Lubień, gdzie penetracja lokalowa 100 Mb/s wynosi odpowiednio 72% i 32%. Nie pozyskano danych dla Gminy Siepraw. Są to wartości znacznie niższe niż w przypadku pozostałych gmin, a także niższe niż średnia dla Polski³⁹.

Biorąc pod uwagę penetrację budynkową zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s, sytuacja w województwie małopolskim i na obszarze LGD jest lepsza niż w kraju. Najwyższe wartości

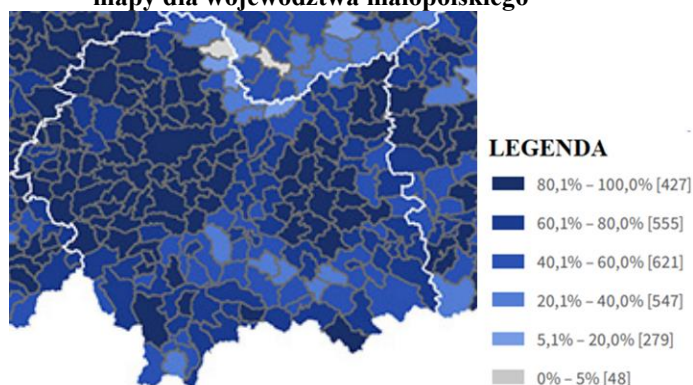
³⁷ Inf. z dn. 31.08.2022 r.

³⁸ Penetracja lokalowa – stosunek liczby wszystkich lokali mieszkalnych w budynkach w zasięgu sieci min. 100 Mb/s (budynek, w którym operatorzy deklarują możliwość świadczenia danych usług) do ogólnej liczby lokali mieszkalnych na analizowanym obszarze. Należy wyjaśnić, że na potrzeby monitorowania postępów realizacji celów Europejskiej Agendy Cyfrowej gospodarstwo domowe utożsamiane jest z lokalem mieszkalnym.

³⁹ Urząd Komunikacji Elektronicznej, *Atlas szerokopasmowego dostępu do Internetu*, mapbook.uke.gov.pl/areas

w tym zakresie osiągają gminy: Myślenice, Sułkowice, Pcim, Siepraw, Wiśniowa oraz Raciechowice – mieszczą się w przedziale 80,1–100,0%, Gmina Tokarnia osiąga wartości mieszczące się w przedziale 40,1–60,0%. Natomiast najgorsze wyniki w tym zakresie występują w Gminie Lubień i mieszczą się w przedziale 20,1–40,0% (mapa 2).

Mapa 2 Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s – fragment mapy dla województwa małopolskiego

Źródło: Urząd Komunikacji Elektronicznej, Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2021 roku, s. 115

1.13. Zasada równości szans i niedyskryminacji

LGD poważnie podchodzi do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub ludzi młodych oraz zasady równości kobiet i mężczyzn. W poprzedniej LSR określono grupy defaworyzowane, tj.: niepełnosprawni, osoby powyżej 50. roku życia oraz młodzież do 30. roku życia. W ramach poprzedniej LSR zrealizowano projekt współpracy *Szlaki turystyczne szansą rozwoju obszarów wiejskich LGD „Gościńca 4 Żywiołów”* oraz LGD *„Między Dalinem i Gościbą”*, gdzie m.in. grupą odbiorców były grupy defaworyzowane. W związku z tym w obecnej LSR planuje się kontynuować aktywizację osób młodych (do 25. roku życia), a także aktywizację osób starszych, co ściśle związane jest z wnioskami z przeprowadzonej diagnozy. Jako grupę osób w niekorzystnej sytuacji, dla której przewidziano szczególne wsparcie, wskazano osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Kwestia związana z aktywizacją osób z niepełnosprawnościami oraz przystosowaniem otoczenia do ich potrzeb została poruszona na spotkaniach konsultacyjnych. Podczas wdrażania LSR upowszechniane i wdrażane będą rozwiązania innowacyjne, w tym cyfrowe, usuwające bariery rozwojowe wsi.

1.14. Zagrożenie trwałą marginalizacją

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Istotną częścią dokumentu jest Załącznik 1. *Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021–2027*. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to zróżnicowane przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych, skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych.

Żadna z gmin z obszaru LGD Między Dalinem i Gościbą nie znalazła się na powyższej liście, co oznacza, że teren obszaru LGD nie jest zagrożony marginalizacją. W pozostałej części powiatu myślenickiego także nie zidentyfikowano gmin zagrożonych trwałą marginalizacją. Na poziomie regionalnym, w *Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”*, wyznaczone w KSRR 2030 obszary zagrożone trwałą marginalizacją na terenie województwa małopolskiego określono jako jeden z obszarów strategicznych interwencji: OSI *Obszary zagrożone trwałą marginalizacją*.

2. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Analiza SWOT dla obszaru LGD Między Daliną i Gościbią (tabela 19) została przeprowadzona w oparciu o dostępne dane uzyskane podczas prac nad diagnozą obszaru, w tym dane GUS, a przede wszystkim z wykorzystaniem zróżnicowanych metod partycypacji społecznej. W analizie starano się uwzględnić możliwie najwięcej rekomendacji, uwag i opinii lokalnej społeczności, będącej przedstawicielami wszystkich trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego oraz mieszkańców. W tabeli 20 przedstawiono powiązanie zidentyfikowanych przyczyn problemu z analizą SWOT.

Tabela 18 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 19 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Stale rosnąca liczba ludności obszaru LGD.	1. Malejąca wartość przyrostu naturalnego mogąca w przyszłości negatywnie wpłynąć na kształtowanie się struktury ludności obszaru.
2. Dodatnie saldo migracji – wyższe w porównaniu z wynikiem kraju.	2. Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców – niewystarczająca liczba istniejących i nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych.
3. Wzrastająca liczba wydanych pozwoleń na budowę – dużo wyższa w porównaniu do województwa i kraju.	3. Brak przedsiębiorstw społecznych i słabo rozwinięta ekonomia społeczna oraz słaba konsolidacja i współdziałanie sektora pozarządowego.
4. Korzystna sytuacja na rynku pracy – niższy niż w województwie i kraju poziom bezrobocia oraz spadek poziomu bezrobocia długoterminowego w 2021 r. stosunku do roku 2016.	4. Niedostateczna aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych – niższa od średniej w województwie i kraju liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.
5. Niższy niż w kraju i województwie udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.	5. Średni udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych i od osób prawnych niższy niż średnia w województwie i kraju.
6. Korzystna sytuacja w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 – wzrost liczby podmiotów świadczących tego typu	6. Niższy niż w kraju i województwie udział osób z dostępem do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej

⁴⁰ Zgodnie z załącznikiem nr 5 do Regulaminu konkursu na wybór LSR Kryteria wyboru LSR, kryterium 5.1.

usługi.	i gazowej.
7. Wysoki poziom pokrycia powierzchni obszaru miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.	7. Niski i malejący współczynnik skolaryzacji, świadczący o tym, że część mieszkańców realizuje obowiązek szkolny poza obszarem.
8. Unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe i czyste środowisko naturalne, w tym występowanie form ochrony przyrody.	8. Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych.
9. Ciekawa historia i dziedzictwo kulturowe obszaru.	9. Niewystarczająca ilość miejsc przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym dzieci.
10. Rozwinięta infrastruktura turystyczna m.in. do uprawiania sportów zimowych.	10. Niezadowalający poziom dostępności usług medycznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej.	1. Zmiany klimatu.
2. Cyfryzacja życia codziennego.	2. Emigracja mieszkańców Polski.
3. Wzrost świadomości obywatelskiej, w tym poczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem zamieszkania.	3. Spadek zainteresowania turystyką poprzez brak możliwości ekonomicznych.
4. Wzrost średniej długości życia.	4. Atrakcyjność gospodarcza sąsiednich regionów.
5. Moda na migracje z większych miast na wieś.	5. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z występowaniem pandemii COVID-19, wojny w Ukrainie i ewentualnych innych nieprzewidzianych wydarzeń.
6. Popularyzacja aktywnej formy spędzania czasu wolnego i rozwój turystyki krajowej.	6. Wykluczenie cyfrowe.
7. Wzrost zainteresowania środowiskiem naturalnym, bogactwem obszarów przyrodniczych w Polsce.	7. Wzrost kosztów życia mieszkańców obszaru.
8. Położenie w niedalekiej odległości od Aglomeracji Krakowskiej i portu lotniczego w Balicach.	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 20 Powiązanie zidentyfikowanych przyczyn problemu z analizą SWOT

Odniesienie do analizy SWOT	Zidentyfikowana przyczyna problemu
Tabela 19: Słabe strony pkt. 10. Wnioski z diagnozy: Ponadto biorąc pod uwagę fakt, iż mieszkańcy narzekali na słabo rozwiniętą infrastrukturę rekreacyjną oraz niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego, działania zostaną skierowane na rozwój zarówno ogólnodostępnej infrastruktury, która będzie dostosowana do osób z różnymi potrzebami, tak aby zarówno dzieci i młodzież, osoby w wieku produkcyjnym jak i seniorzy, a także osoby z niepełnosprawnościami mogły z niej korzystać i spędzać wspólnie czas. Kluczowe problemy i potrzeby: niewystarczająco dostosowana infrastruktura i usługi publiczne do zachodzących zmian demograficznych, niedostatecznie zagospodarowany potencjał kulturowy, przyrodniczy i turystyczny	Braki w infrastrukturze publicznej
Tabela 19: Słabe strony pkt. 9. Wnioski z diagnozy: Jako grupę osób w niekorzystnej sytuacji zdefiniowano osoby niepełnosprawne oraz ich opiekunów, ze względu na potrzeby zgłaszane na spotkaniach konsultacyjnych na etapie opracowania LSR oraz w badaniach ankietowych. Osoby te mierzą się z problem dostępności, która jest jednym z podstawowych warunków uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym. Stanowi ona o możliwości wykonywania ról społecznych i prowadzenia niezależnego życia tej grupy osób. Uczestnicy spotkań zwrócili uwagę, że potrzeby osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów są duże i wymagają znacznych nakładów pieniężnych, jednak realizacja nawet niewielkich działań przyczyni się do poprawy jakości ich życia. Jednym z wymienianych problemów osób	Niewystarczająca aktywność osób z niepełnosprawnościami

z niepełnosprawnościami i ich opiekunów są przeszkody architektoniczne oraz niedostosowana do ich potrzeb infrastruktura. Szczegółe braki zauważono w infrastrukturze dla dzieci. Kluczowe potrzeby i problemy: niewystarczająca dostępność mieszkańców do usług społecznych i zdrowotnych.	
Tabela 19: Zagrożenia pkt. 3, 4. Wnioski z diagnozy: Przede wszystkim przy doborze przedsięwzięć należy zwrócić uwagę na osoby młode, które zamieszkują obszar. Skierowanie działań na zapewnienie im warunków do rozwoju może przyczynić się do zachęcenia ich do pozostania na obszarze bądź powrotu w miejsce zamieszkania po zdobyciu wykształcenia. Dlatego część z działań należy ukierunkować na rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, ale przede wszystkim należy zapewnić młodym mieszkańcom możliwość poszerzania swojej wiedzy oraz rozwoju pasji i talentów w miejscu, w którym żyją, bez konieczności wyjeżdżania do większych miast. Kluczowe problemy i potrzeby: niedostatecznie zagospodarowany potencjał kulturowy, przyrodniczy i turystyczny.	Niewystarczająca oferta rozwoju i zagospodarowania czasu wolnego
Tabela 19: Słabe strony: pkt. 3. Wnioski z diagnozy: Aktywność lokalnej społeczności i liczba efektywnie działających formalnych grup mieszkańców stopniowo rosła na przestrzeni analizowanych lat, liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2021 r. i każdym poprzednim była dla LGD niższa niż średnia dla województwa małopolskiego i Polski. Ponadto mieszkańcy na spotkaniach zauważali, że występują braki w aktywności społecznej oraz integracji różnych podmiotów. Kluczowe problemy i potrzeby: niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców.	Mała aktywność organizacji pozarządowych
Tabela 19: Słabe strony: pkt. 3. Wnioski z diagnozy: Aktywność lokalnej społeczności i liczba efektywnie działających formalnych grup mieszkańców stopniowo rosła na przestrzeni analizowanych lat, liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2021 r. i każdym poprzednim była dla LGD niższa niż średnia dla województwa małopolskiego i Polski. Ponadto mieszkańcy na spotkaniach zauważali, że występują braki w aktywności społecznej oraz integracji różnych podmiotów. Kluczowe problemy i potrzeby: niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców	Niska aktywność społeczna
Tabela 19: Słabe strony: pkt. 2. Wnioski z diagnozy: Pomimo wzrostu wskaźników gospodarczych, obszar cechuje niski poziom przedsiębiorczości oraz niewystarczająca ilość atrakcyjnych miejsc pracy, co również potwierdzali sami mieszkańcy na spotkaniach. Jednak należy zwrócić uwagę na fakt, że wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości na obszarze LGD w ciągu ostatnich lat uległy poprawie, a dynamika ich wzrostu jest większa niż w województwie i kraju, co jest pozytywnym zjawiskiem, ponieważ oznacza, że obszar LGD systematycznie „goni” województwo i resztę kraju Kluczowe problemy i potrzeby: niedostateczna przedsiębiorczość mieszkańców	Niska przedsiębiorczość mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Wnioski z analizy SWOT

Obszar LGD Między Dalinem i Gościbią posiada ukierunkowaną tożsamość lokalną mieszkańców, wynikającą ze wspólnych tradycji, dziedzictwa kulturowego i historii. Charakterystyczne wydarzenia, elementy kultury folklorystycznej oraz położenie sprawiają, że jest on spójną jednostką pod względem tożsamości lokalnej. Biorąc pod uwagę inne aspekty funkcjonowania, można wskazać mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które w największym stopniu determinują zakres podejmowanych działań.

Aktualna sytuacja demograficzna kształtuje się na tym terenie korzystnie, ponieważ systematycznie wzrasta liczba mieszkańców, a analizowany obszar charakteryzuje się dodatnim saldem migracji w porównaniu do wyniku województwa i kraju. Niepokojący jest jednak poziom przyrostu naturalnego, który w 2021 roku osiągnął

wartość 0, i był znacznie niższy niż w latach poprzednich, co może oznaczać, że w przyszłości negatywna tendencja będzie się utrzymywać. Taki stan przekłada się na kształtowanie się piramidy płci i wieku, a w konsekwencji w przyszłości może doprowadzić do pogłębienia się wskaźników obciążenia demograficznego w gminach. Niemniej jednak aktualnie widoczna jest tendencja oznaczająca stały wzrost liczby ludności na obszarze LGD, co można również zauważyć obserwując wskaźnik wydanych pozwoleń na budowę, który w ostatnim roku znacząco wzrósł (głównie dzięki gminom Wiśniowa, Raciechowice oraz Sułkowice). Wpływ na taki stan rzeczy może mieć stosunkowo niewielka odległość od aglomeracji krakowskiej, portu lotniczego, przy jednoczesnym występowaniu ewidentnych walorów krajobrazowo-przyrodniczych. Pomimo tego, że województwo małopolskie znajduje się w czołówce, jeśli chodzi o dostęp do szybkiego Internetu, należy pamiętać o zróżnicowaniu w poziomie dostępu i jakości Internetu występującego na jego terenie. Na jakość życia, pracy i przebywania w danym miejscu duży wpływ ma jakość środowiska i czyste powietrze. Zagrożenia wynikające z zanieczyszczeń środowiska wywołanych poprzez niską emisję można niwelować. Należy zwiększać świadomość ekologiczną wśród mieszkańców. Dla miejsc takich jak gminy LGD bardzo ważne jest też dalsze wzmacnianie lokalnej tożsamości i budowanie więzi społecznych oraz zachęcanie do zawiązywania partnerstw i realizacji inicjatyw oddolnych.

Rosnące wskaźniki gospodarcze pokazują, że poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru jest zadowalający, niemniej jednak na obszarze LGD w latach 2020–2021 nastąpił spadek liczby nowo powstających podmiotów, co dla kształtowania się poziomu bezrobocia oraz przedsiębiorczości mieszkańców może przynieść w przyszłości negatywne efekty. Należy podjąć działania niwelujące tę niekorzystną sytuację poprzez aktywizację i zachęcanie mieszkańców obszaru do rozpoczynania działalności gospodarczej i tworzenia miejsc pracy. W przypadku obszaru gmin LGD istotna jest aktywizacja bezrobotnych kobiet – pozytywną tendencją jest tworzenie podmiotów świadczących usług opieki nad dziećmi do 3 lat, jednak na terenie obszaru nadal są gminy, w których nie funkcjonuje żaden podmiot świadczący tego typu usługi, co może negatywnie wpływać na aktywność zawodową kobiet, ponieważ w przeważającej części to kobiety dbają o dzieci i rodzinę. Istotne jest zatem takie kierunkowanie rozwoju, które pozwoli kobietom na podjęcie pracy – dostęp do opieki nad dziećmi czy podnoszenie kwalifikacji, co przyczyni się do wzrostu ich aktywności w tym zakresie.

Niewątpliwą zaletą i głównym atutem regionu LGD Między Daliną i Gościbą jest jego położenie. W obszarze środowiskowo-geograficznym atutami są niepowtarzalne zasoby przyrodnicze w postaci pasm Pogórza Zachodniobeskidzkiego oraz Beskidów Zachodnich, a także wszystkich form ochrony przyrody, które powodują, że gminy znajdujące się w obszarze LGD stają się atrakcyjnymi destynacjami dla turystów. Atutem jest również położenie w korzystnej odległości od Krakowa. Sąsiedztwo jednego z największych miast Polski może mieć istotny wpływ na rozwój obszaru poprzez gospodarcze wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych. Turyści mogą korzystać z oferty wypoczynkowej i poznać przyrodę oraz walory wsi małopolskiej, a także niepowtarzalny klimat tradycji kultywowanej przez starsze pokolenia. Istotnym działaniem dla rozwoju turystyki i znaczenia kulturowego obszaru jest promocja lokalnej kultury i tradycji poprzez różnorodne formy przekazu np. organizowanie imprez o charakterze lokalnym.

3. Wnioski z diagnozy

Na podstawie danych statystycznych, opinii mieszkańców wyrażonych w ankietach oraz spotkań z nimi określono problemy oraz potencjały, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na obszar LGD. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed obszarem. Na ich podstawie zostały wysunięte wnioski na temat obszaru LGD, które ukazują również potrzeby mieszkańców.

Niewątpliwie przy określaniu potrzeb rozwojowych obszaru należy szczególną uwagę zwrócić na strukturę wieku. Dane demograficzne wskazują, że na obszarze LGD społeczeństwo stopniowo się starzeje. Udział najstarszych grup ludności wzrósł w badanym okresie, przy jednoczesnym spadku udziału ludności w wieku produkcyjnym i względnie niewielkiemu spadkowi liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (przy czym spadek ten był nieznaczny, a udział osób w wieku przedprodukcyjnym zawsze był korzystniejszy niż średnio w województwie i kraju). Wysokość przyrostu naturalnego na obszarze LGD Między Daliną i Gościbą w analizowanym okresie systematycznie spadała, a w 2021 r. osiągnęła wartość równą 0,0. Warto zwrócić uwagę, że znaczny spadek przyrostu naturalnego wystąpił w latach 2020–2021, które były szczególnie pod względem

zmian w sytuacji demograficznej, ponieważ w związku z pandemią COVID-19 wzrosła liczba zgonów, co w konsekwencji miało znaczący wpływ na kształtowanie się poziomu przyrostu naturalnego. Należy zauważyć, że w 2021 r. średnia dla obszaru LGD (0,0) była nadal korzystniejsza w porównaniu do średniej wojewódzkiej (-2,2) oraz średniej krajowej (-5,0). Zjawiskiem, które ma wpływ na kształtowanie się liczby ludności jest również saldo migracji, które obrazuje wskaźnik salda migracji na 1 000 mieszkańców. W przypadku średniej dla gmin obszaru LGD, poziom tego wskaźnika w całym analizowanym okresie wahał się, natomiast w każdym roku osiągał wartość dodatnią, a w latach 2017–2020 wyższą bądź równą średniej dla województwa i kraju. W 2021 r. wskaźnik salda migracji na obszarze zmalał w stosunku do roku poprzedniego, osiągając poziom 1,0 – była to wartość wyższa niż średnia krajowa i średnia dla województwa.

Pomimo wzrostu wskaźników gospodarczych, obszar cechuje niski poziom przedsiębiorczości oraz niewystarczająca ilość atrakcyjnych miejsc pracy, co również potwierdzali sami mieszkańcy na spotkaniach. Jednak należy zwrócić uwagę na fakt, że wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości na obszarze LGD w ciągu ostatnich lat uległy poprawie, a dynamika ich wzrostu jest większa niż w województwie i kraju, co jest pozytywnym zjawiskiem, ponieważ oznacza, że obszar LGD systematycznie „goni” województwo i resztę kraju. W celu podtrzymania tej tendencji wskazane jest kierowanie działań pobudzających przedsiębiorczość. Również w ciągu ostatnich lat obserwuje się systematyczny spadek bezrobocia (wyjątek stanowił rok 2020, kiedy wystąpił nagły wzrost liczby bezrobotnych – wzrost wystąpił zarówno w województwie i kraju). Należy zwrócić uwagę na spadek poziomu bezrobocia długoterminowego – wartość wskaźnika *udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem* w latach 2016–2021 wahała się, przy czym ostatecznie w 2021 roku w stosunku do roku 2016 nastąpił spadek wartości wskaźnika o 2,3 pp., podczas gdy tendencja w województwie i kraju była odwrotna – nastąpił wzrost bezrobocia długoterminowego – odpowiednio o 1,7 pp. i 0,6 pp.

Aktywność lokalnej społeczności i liczba efektywnie działających formalnych grup mieszkańców stopniowo rosła na przestrzeni analizowanych lat, liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2021 r. i każdym poprzednim była dla LGD niższa niż średnia dla województwa małopolskiego i Polski. Ponadto mieszkańcy na spotkaniach zauważali, że występują braki w aktywności społecznej oraz integracji różnych podmiotów.

Obszar LGD posiada bogatą historię i dziedzictwo kulturowe, w tym znaczną ilość obiektów zabytkowych. Spójność kulturowa mająca swoje korzenie w historii obszaru znajduje wyraz w istniejących obiektach kultury materialnej, są to zarówno kościoły i cmentarze, jak również pomniki oraz parki. W rejestrze zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa znajduje się wiele cennych zabytków zlokalizowanych na obszarze LGD.

Biorąc pod uwagę strukturę wieku i zachodzące zmiany, należy ukierunkować działania tak, aby zapewnić mieszkańcom odpowiednie warunki do życia na obszarze. Przede wszystkim przy doborze przedsięwzięć należy zwrócić uwagę na osoby młode, które zamieszkują obszar. Skierowanie działań na zapewnienie im warunków do rozwoju może przyczynić się do zachęcenia ich do pozostania na obszarze bądź powrotu w miejsce zamieszkania po zdobyciu wykształcenia. Dlatego część z działań należy ukierunkować na rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, ale przede wszystkim należy zapewnić młodym mieszkańcom możliwość poszerzania swojej wiedzy oraz rozwoju pasji i talentów w miejscu, w którym żyją, bez konieczności wyjeżdżania do większych miast. Przedsięwzięcia skierowane do dzieci i młodzieży pozwolą im również na większą integrację i zbudowanie tożsamości lokalnej. Działania ukierunkowane na dzieci i młodzież poprzez zapewnienie im opieki, rozwój ich pasji i talentów oraz wyrównanie szans edukacyjnych mogą przyczynić się również do zwiększenia zainteresowania obszarem jako miejscem do życia, z dostępem do usług na takim samym poziomie jak w większych miastach, szczególnie w zakresie edukacji dzieci. Działania będą też ukierunkowane na zwiększenie świadomości obywatelskiej młodzieży oraz aktywności w życiu lokalnej społeczności, tak aby z czasem zaczęli przejmować inicjatywę i sami kreować miejsce, w którym żyją. Niewątpliwie do rozwoju ludzi młodych przyczyni się wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań związanych z zagospodarowaniem czasu wolnego.

Na rozwój obszaru ma również wpływ mocny kapitał społeczny i zaangażowanie mieszkańców w życie swoich społeczności. Na obszarze działają stowarzyszenia, które należy wspierać i umacniać do dalszego rozwoju. Dlatego bardzo ważne będzie skierowanie działań integrujących i wzmacniających tożsamość lokalną oraz kreujących lokalnych liderów życia społecznego i publicznego oraz wzmacniających działalność organizacji pozarządowych. Zaangażowana i kreatywna społeczność oraz aktywni liderzy działający na tym obszarze są szansą na wzrost popularności oddolnych inicjatyw, odpowiedzialności społecznej i tworzenia wielosektorowych

partnerstw. Inicjatywy oddolne powinny być wspierane zarówno przez LGD jak i lokalne samorządy, tak aby wykorzystać pomysłowość i innowacyjność mieszkańców, którzy będą już nie tylko partycypować w podejmowaniu decyzji o obszarze, ale również zacząć sami go zmieniać. Zwiększenie integracji między społecznością lokalną przyczyni się także do współpracy zarówno organizacji pozarządowych jak i nieformalnych grup mieszkańców z innymi społecznościami w kraju, co wpłynie na promocję tradycji i kultury regionu poza granicami LGD i województwa, a także pozwoli na poznanie innych regionów oraz na wymianę dobrych praktyk.

Istotną rolę pod względem rozwoju obszaru odgrywa środowisko przyrodnicze. W celu ochrony środowiska i ograniczania niskiej emisji, konieczne będzie wdrażanie działań mających na celu szanowanie i racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiskowych, a także udostępnianie ich mieszkańcom i przyjezdnym. Uświadamianie społeczeństwa w zakresie korzystania z technologii oszczędnych energetycznie powinno być jednym z wielu zadań realizowanych przez LGD. Istotne jest też, aby edukować społeczeństwo szerzej w zakresie ekologii, a także świadomej konsumpcji. Tego typu działania są istotne nie tylko ze środowiskowego punktu widzenia, ale też konieczne ze względu na mieszkańców, którym należy zapewnić dostęp do podstawowej infrastruktury i usług.

Jako grupę osób w niekorzystnej sytuacji zdefiniowano osoby niepełnosprawne oraz ich opiekunów, ze względu na potrzeby zgłaszane na spotkaniach konsultacyjnych na etapie opracowania LSR oraz w badaniach ankietowych. Osoby te mierzą się z problem dostępności, która jest jednym z podstawowych warunków uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym. Stanowi ona o możliwości wykonywania ról społecznych i prowadzenia niezależnego życia tej grupy osób. Uczestnicy spotkań zwrócili uwagę, że potrzeby osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów są duże i wymagają znacznych nakładów pieniężnych, jednak realizacja nawet niewielkich działań przyczyni się do poprawy jakości ich życia. Jednym z wymienianych problemów osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów są przeszkody architektoniczne oraz niedostosowana do ich potrzeb infrastruktura. Szczegółowe braki zauważono w infrastrukturze dla dzieci. W związku z tym uznano, że w kolejnych latach działania będą kierowane na dostosowanie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, co niewątpliwie będzie innowacją na obszarze. Również działania zwiększające dostęp do oferty edukacyjnej, kulturalnej i integracyjnej będą kierowane do osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Należy podejmować wszelkie działania, które przyczynią się do integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz wzmocnią potencjał podmiotów działających na ich rzecz. Bardzo ważne będą działania w zakresie poprawy dostępu do małej infrastruktury publicznej z udogodnieniami dla osób z niepełnosprawnościami. Przedsięwzięcia, które będą skierowane do osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów wpisują się w założenia *Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Myślenickim na lata 2021–2026*, a w szczególności w cel strategiczny 2 *Zapewnienie wysokiej jakości życia osób z niepełnosprawnościami na terenie powiatu myślenickiego*.

Zarówno dane GUS jak i rozmowy z mieszkańcami podczas konsultacji pokazały, iż obszar ma potencjał do rozwoju w kierunku rekreacji i aktywnego wypoczynku. Ponadto biorąc pod uwagę fakt, iż mieszkańcy narzekali na słabo rozwiniętą infrastrukturę rekreacyjną oraz niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego, działania zostaną skierowane na rozwój zarówno ogólnodostępnej infrastruktury, która będzie dostosowana do osób z różnymi potrzebami, tak aby zarówno dzieci i młodzież, osoby w wieku produkcyjnym jak i seniorzy, a także osoby z niepełnosprawnościami mogły z niej korzystać i spędzać wspólnie czas. Istotne jest również zadbanie o przestrzeń i zwiększenie ilości miejsc do wypoczynku i rekreacji nie tylko dla mieszkańców, ale również dla osób odwiedzających obszar LGD oraz organizację wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych i integrujących społeczeństwo. W działania na rzecz lokalnego rozwoju oraz tworzenia miejsc do wypoczynku i integracji będzie zaangażowana cała społeczność, która obejmuje mieszkańców, przedsiębiorców oraz samorządy lokalne.

Atutem obszaru jest spójność pod względem kulturowym. Bardzo ważna dla obszaru LGD jest kultura ludowa, która charakteryzuje się dużą oryginalnością, na co wpływ miała wspólna historia. Specyfiką obszaru jest to, że występuje bardzo mocne przywiązanie do tradycji, które przetrwały i są nadal kultywowane. Charakterystycznym elementem dla obszaru LGD jest kowalstwo, kamieniarstwo i bednarstwo. Ważnym elementem dla zamieszkującej obszar LGD ludności jest muzyka i folklor na niej oparty. Ponadto na terenie gmin obszaru funkcjonują podmioty tworzące bazę dla rozwoju turystyki i stanowią one podstawę rozwoju tego obszaru. Analiza mocnych i słabych stron obszaru wypracowana przez mieszkańców podczas spotkań warsztatowych oraz

wyniki z ankiet na potrzeby opracowania niniejszej Strategii wskazują, że powinny zostać wykorzystane potencjały jakimi są: ciekawa historia i dziedzictwo kulturowe obszaru, które powinny stanowić fundament do działania na rzecz lokalnego rozwoju oraz tworzenia miejsc do wypoczynku i integracji.

Wszystkie powyższe działania powinny również być skierowane do seniorów, którzy stanowią liczną grupę w lokalnej społeczności, co podkreślali sami mieszkańcy podczas spotkań gminnych. Przede wszystkim należy skierować do nich działania aktywizujące oraz włączające do życia w społeczeństwie, by jak najdłużej mogli brać aktywny udział w rozwoju gospodarczym obszaru oraz w życiu publicznym i społecznym. Działania należy także skierować na przedłużenie kariery zawodowej seniorów. Szczególny nacisk powinien być położony na edukację seniorów w zakresie cyfryzacji i zagrożeń z niej płynących, w czym mogą być pomocne zajęcia i spotkania międzypokoleniowe. Wartością dodaną tych spotkań będzie również pogłębienie integracji ze społecznością lokalną oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej wśród młodych mieszkańców. Działania należy ukierunkować także na zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego seniorów zarówno poprzez tworzenie klubów seniora, jak i różnego rodzaju zajęcia oraz promowanie zdrowego i aktywnego trybu życia. LGD powinno również promować rozwój wolontariatu oraz opieki nad osobami starszymi i dostosowanie usług lokalnych do ich potrzeb. Biorąc pod uwagę niską frekwencję seniorów w badaniach ankietowych, działania powinny zostać skierowane na zwiększenie świadomości osób starszych na temat funkcjonowania LGD i włączenie ich do współdziałania na rzecz lokalnej społeczności. Dlatego sposób informowania seniorów o działaniach LGD powinien odbywać się zarówno cyfrowo jak i tradycyjnymi metodami poprzez rozwieszanie plakatów informacyjnych na terenie gmin oraz organizowanie spotkań przeznaczonych dla tej grupy odbiorców.

Ponieważ mieszkańcy zwracali uwagę na korzyści płynące z realizacji projektów w partnerstwie, w których LGD nabierała doświadczenia w poprzedniej perspektywie, będą też podejmowane działania w tym zakresie. LGD będzie aktywnie animowała mieszkańców do realizacji projektów w partnerstwie, dzieląc się swoim doświadczeniem w tym zakresie. Realizacja takich projektów da efekt synergii i przyczyni się do zdobycia nowych doświadczeń (wzmocni kadrę organizacji partnerskich), zwiększenia wiedzy w zakresie realizacji projektów w partnerstwie, pozwoli lepiej rozpoznać potrzeby grup docelowych realizowanych działań oraz przyczyni się do promocji produktów lokalnych poza obszarem.

Powyższe działania będą zgodne z ideą rozwoju obszaru w kierunku inteligentnych wsi, gdzie różne podmioty współdziałając będą wykorzystywały zasoby lokalne do rozwoju. Istotne znaczenie w koncepcji Smart Village będzie pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców, zwiększenie cyfryzacji obszaru oraz wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań, które pomogą polepszyć warunki życia na obszarze LGD. Silne i zintegrowane społeczeństwo będzie wykorzystywało technologię, nabytą wiedzę oraz wykreowaną przestrzeń do ciągłego rozwoju obszaru, co niewątpliwie przełoży się również na rozwój gospodarczy mieszkańców.

Reasumując: rekomendacją dla LGD na najbliższe lata jest podjęcie szeregu działań pobudzających aktywność społeczną i gospodarczą mieszkańców, promujących zdrowy i aktywny styl życia oraz dbanie o środowisko naturalne, a także racjonalne wykorzystywanie przestrzeni. Ponadto zachęcanie mieszkańców do podejmowania wspólnych inicjatyw na rzecz włączenia społecznego seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami, które są w niekorzystnej sytuacji, a także stworzenia odpowiednich warunków do rozwoju dzieci i ludzi młodych. Działania LGD przyczynią się do wzmocnienia pozycji obszaru i stworzenia wizerunku atrakcyjnego miejsca do zamieszkania i rozwoju. W najbliższych latach szczególny nacisk zostanie położony na zwiększenie aktywności lokalnej społeczności na rzecz polepszenia warunków do życia na obszarze poprzez animowanie mieszkańców do współpracy międzysektorowej. LGD przewiduje informowanie o swoich działaniach różnymi środkami komunikacji dostosowanymi do różnych grup wiekowych, aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców. Obszar LGD zapewniający szerokie wsparcie oraz tworzący przyjazną przestrzeń zatrzyma i przyciągnie najzdolniejszych i najbardziej przedsiębiorczych mieszkańców, co wpłynie na wzmocnienie jego pozycji oraz rozwój.

Zdiagnozowane na obszarze zakresy problemowe będą mogły być rozwiązywane w formie wsparcia lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw. Wsparcie to będzie mogło być bezpośrednio finansowane z funduszy EFSI w ramach operacji w partnerstwie jak i projektów partnerskich, szczególnie w zakresie usług, infrastruktury społecznej, infrastruktury rekreacyjnej oraz aktywizacji seniorów i ludzi młodych do 25. roku życia oraz osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Ponadto LGD może pozyskać dodatkowe środki, które będą przyczyniać się do rozwiązania problemów obszaru, nie tylko poprzez projekty własne LGD, ale także partnerstwo

w projektach lokalnych i ponadlokalnych. LGD będzie mogło m.in. podejmować współpracę z lokalnymi samorządami w projektach, które będą realizowane w ramach Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

A. Kluczowe problemy i potrzeby:

- niewystarczająco dostosowana infrastruktura i usługi publiczne do zachodzących zmian demograficznych;
- braki w przedsiębiorczości i innowacyjności – niedostateczny rozwój lokalnej przedsiębiorczości;
- niedostatecznie zagospodarowany potencjał kulturowy, przyrodniczy i turystyczny;
- niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców;
- niewystarczająca dostępność mieszkańców do usług społecznych i zdrowotnych.

B. Kluczowe zasoby i potencjały:

- walory przyrodnicze i krajobrazowe;
- bogata historia i dziedzictwo kulturowe, w tym cenne zabytki;
- warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej obszaru;
- doświadczenie we współpracy wielosektorowej, w tym w ramach LGD Między Dalinem i Gościbią.

4. Grupy docelowe

Szczegółowa diagnoza obszaru wypracowana na podstawie danych statystycznych oraz szeroko prowadzonych konsultacji społecznych, pozwala na określenie grup docelowych, które powinny być objęte wsparciem w ramach realizacji LSR. Na podstawie wszystkich danych zawartych w diagnozie można wyróżnić cztery grupy docelowe oraz jedną grupę osób w niekorzystnej sytuacji, która wymaga szczególnego wsparcia.

LSR powinna realizować cele, które przede wszystkim będą służyły zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności, w związku z tym pierwszą grupą docelową są wszyscy mieszkańcy obszaru LGD. Drugą grupą docelową są organizacje pozarządowe i ich członkowie. Aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych na obszarze jest niewielka – średnia wartość wskaźnika *fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców* w 2021 r. i każdym poprzednim była dla LGD niższa niż średnia dla województwa małopolskiego i Polski. Wewnątrz obszaru najwyższy wynik w tym zakresie w 2021 r. wystąpił w Gminie Wiśniowa (40), przy czym nadal był mniej korzystny niż średnio w kraju i województwie. Ponadto z rekomendacji płynących z *Ewaluacji zewnętrznej małopolskich lokalnych strategii rozwoju Lokalna Grupa Działania „Między Dalinem i Gościbią”* wynika, iż: „należy w przyszłości kontynuować działania mające na celu rozwój przedsiębiorczości, współpracy międzysektorowej i różnorodności, ale także działania mające na celu rozwój kapitału społecznego gmin LGD Między Dalinem i Gościbią”. Podczas spotkań z mieszkańcami pojawiały się głosy, że potencjał organizacji pozarządowych nie jest wystarczająco wykorzystywany. Pomocne będą przedsięwzięcia służące integracji społecznej i wzmacnianiu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów i działaczy w organizacjach pozarządowych czy aktywizacji społeczności lokalnej zgodnie z koncepcją Smart Village.

Trzecią grupę docelową stanowią osoby do 25. roku życia (w tym studenci), ze względu na odpływ szczególnie młodych i wykształconych osób do większych aglomeracji miejskich oraz ich brak zaangażowania w sprawy lokalne, w tym pogłębiający się brak poczucia tożsamości lokalnej. W badaniu ankietowym na etapie planistycznym ankietowani wskazali młodzież (39% odpowiedzi) jako grupę, do której powinny być skierowane działania w ramach LSR.

Czwartą grupę docelową stanowią osoby powyżej 60. roku życia. W ramach LSR nastąpi aktywizacja seniorów. Jak wynika z diagnozy, obszar objęty LSR charakteryzuje się zjawiskiem starzejącego się społeczeństwa. Osoby starsze często wykazują chęć aktywności, pragną się integrować, ale brakuje im nierzadko środków. W ramach analizy na potrzeby *Ewaluacji zewnętrznej małopolskich lokalnych strategii rozwoju Lokalna Grupa Działania „Między Dalinem i Gościbią”* wykazały, iż w przyszłości należy wzmocnić działania w obszarze aktywizacji osób starszych. Należy ponadto podkreślić, iż mieszkańcy gmin wchodzących w skład LGD wskazali na potrzebę kontynuacji działań m.in. w opiece nad osobami starszymi oraz rozwoju infrastruktury społecznej. W badaniu ankietowym na etapie planistycznym ankietowani wskazali na pierwszym miejscu seniorów (56% odpowiedzi) jako grupę, do której powinny być skierowane działania w ramach LSR. O niskiej aktywności

seniorów świadczy m.in. niski udział osób powyżej 60. roku życia w badaniu ankietowym prowadzonym przez LGD na potrzeby opracowania LSR (w pierwszym badaniu ankietowym wynosił 6%, zaś w drugim 13%).

Ponadto w ramach grup docelowych została wskazana również grupa osób w niekorzystnej sytuacji. Grupę taką w przypadku LGD Między Dalinem i Gościbią stanowią osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, ze względu na niedostosowaną do ich potrzeb infrastrukturę rekreacyjną. W badaniu ankietowych na etapie planistycznym 38% ankietowanych wskazało osoby z niepełnosprawnością jako grupę osób wymagającą szczególnego wsparcia. Grupa ta została również wskazana podczas konsultacji z mieszkańcami.

V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

Zgodnie ze specyfiką podejścia RLKS, LSR ma charakter zintegrowany. Zintegrowane podejście dla przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach jej wdrażania dotyczy dwóch aspektów. Pierwszy z nich odnosi się do zintegrowania celów i przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LSR, zapewniających spójne i kompleksowe rozwiązanie zidentyfikowanych problemów i zaspokajanie zgłaszanych potrzeb przy wykorzystaniu istniejących zasobów, zachowując przy tym odpowiednią kolejność realizacji przedsięwzięć oraz współpracę różnych podmiotów. Drugie podejście związane jest z zapewnieniem zgodności celów LSR z innymi dokumentami planistycznymi / strategiami, w szczególności strategiami rozwoju województwa/województw, regionalnymi strategiami / programami regionalnymi lub tematycznymi czy strategiami ponadlokalnymi i terytorialnymi (ZIT/IIT) dotyczącymi obszaru działania LGD.

Lokalna Strategia Rozwoju w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy obszaru określiła cel, który uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym, a także dokumentów wyższego szczebla. Planowane w ramach jego realizacji konkretne przedsięwzięcia są spójne oraz powiązane ze sobą i wzajemnie się uzupełniają. Tworzą logiczne związki i wzajemnie na siebie oddziałują. W ramach zaplanowanego w LSR celu, zawarto kompleksowe podejście do rozwiązania kluczowych problemów i potrzeb, jakimi są: niewystarczająco dostosowana infrastruktura i usługi publiczne do zachodzących zmian demograficznych, braki w przedsiębiorczości i innowacyjności – niedostateczny rozwój lokalnej przedsiębiorczości, niedostatecznie zagospodarowany potencjał kulturowy, przyrodniczy i turystyczny, niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców i braki w ofercie zagospodarowania czasu wolnego. Cel będzie realizowany przez przedsięwzięcia, w ramach których zostaną zaspokojone potrzeby mieszkańców zgłoszone podczas konsultacji społecznych oraz w ankietach, które koncentrowały się na: niskiej przedsiębiorczości mieszkańców, niezadowoleniu z lokalnego rynku pracy, niskich zarobkach, nieatrakcyjnej ofercie spędzania czasu wolnego, zanikaniu więzi społecznych oraz lokalnej tożsamości, a także niskiej aktywności społecznej osób młodych. Realizacja przedsięwzięć przyczyni się do większej integracji mieszkańców oraz zwiększy ich aktywność w zakresie podejmowania działań na rzecz poprawy jakości życia na obszarze, co przełoży się również na aktywizację gospodarczą w oparciu o lokalne zasoby. Realizacja przedsięwzięć, a szczególnie wdrożenie koncepcji Smart Village przyczyni się do większej integracji mieszkańców oraz zwiększy ich aktywność w zakresie podejmowania działań na rzecz poprawy jakości życia na obszarze, co przełoży się również na aktywizację gospodarczą w oparciu o lokalne zasoby. Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia będą również mocno oddziaływać na osoby w niekorzystnej sytuacji oraz na ludzi młodych i seniorów. W realizację przedsięwzięć będą zaangażowane różne podmioty, zarówno organizacje pozarządowe, podmioty z sektora gospodarczego, indywidualni mieszkańcy, a także jednostki samorządowe, co dodatkowo wzmocni integrację obszaru. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach LSR będą wpływać na osiągnięcie wskaźników rezultatu określonych w *Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027*, a zapewnienie ich realizacji będzie się odbywać poprzez kryteria dostępu oraz kryteria punktowe przyznawane wnioskodawcom w trakcie oceny operacji.

Zgodność celu LSR w odniesieniu do dokumentów strategicznych przedstawiono w tabeli 20.

Tabela 21 Zgodność celu i przedsięwzięć LSR z innymi dokumentami strategicznymi

Lp.	Nazwa dokumentu strategicznego / planistycznego	Cel LSR: <i>Utworzenie Myślenickiej Strefy Przemysłu Czasu Wolnego i rozwoju przedsiębiorczości</i>
1.	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” (SRWM 2030)	W <i>Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”</i> została określona wizja rozwoju województwa: <i>Małopolska regionem równych szans i wszechstronnego rozwoju Małopolan, nowoczesnej gospodarki, odpowiedzialnie podchodzącym do zasobów środowiska naturalnego, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości, zachowującym swoją tożsamość i aktywnie działającym na rzecz integracji europejskiej</i> . Wizja ta zostanie osiągnięta poprzez realizację następujących obszarów tematycznych oraz przypisanych do nich celów szczegółowych: OBSZAR TEMATYCZNY I: MAŁOPOLANIE Cel szczegółowy: <i>Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie</i> OBSZAR TEMATYCZNY II: GOSPODARKA Cel szczegółowy: <i>Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka</i>

		OBSZAR TEMATYCZNY III: KLIMAT I ŚRODOWISKO Cel szczegółowy: <i>Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej</i> OBSZAR TEMATYCZNY IV: ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE ROZWOJEM Cel szczegółowy: <i>System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowanym do wyzwań dekady 2020–2030</i> OBSZAR TEMATYCZNY V: ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE Cel szczegółowy: <i>Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach</i> Wszystkie wyżej wymienione obszary ukierunkowane są na zapewnienie jak najlepszej jakości życia mieszkańców oraz ich rodzin poprzez zrównoważony rozwój różnych elementów takich jak m.in.: rozwój i umacnianie konkurencyjnej oraz innowacyjnej pozycji Małopolski w wymiarze krajowym i międzynarodowym, rozwój usług społecznych w tym opieki zdrowotnej i edukacji, ochrona środowiska i racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych, promocja dziedzictwa kulturowego, tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji (przedsięwzięcie 1.1, 1.2, 1.3, 1.7, 1.14), cyfryzacja (przedsięwzięcie 1.6), wzmacnianie oferty turystycznej (przedsięwzięcie 1.7, 1.14), racjonalne gospodarowanie przestrzenią, a także wspieranie rozwoju miast i obszarów wiejskich (przedsięwzięcie 1.12, 1.13) oraz zachowywanie spójności i dostępności wewnątrzregionalnej. Zaplanowane do realizacji w ramach LSR przedsięwzięcia wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w ww. cele. Najmocniej skorelowanym z założeniami LSR celem SRWM 2030 jest cel szczegółowy <i>Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach</i>, poprzez jeden z głównych kierunków polityki rozwoju jakim jest <i>Rozwój obszarów wiejskich</i>, który zakłada wspierania wszelkiej aktywności społecznej, obywatelskiej i działania lokalnych organizacji pozarządowych oraz włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne co do kierunków i form rozwoju ich miejsca zamieszkania. Główny cel LSR odnosi się właśnie do się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców, a szczególnie osób młodych (przedsięwzięcie 1.6), poprawy warunków dla zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców (przedsięwzięcia 1.4, 1.5, 1.15) i rozwoju inicjatyw kulturalnych (przedsięwzięcie 1.5, 1.7, 1.14). Ponadto w ramach celu LSR przewiduje się premiowanie innowacyjnych rozwiązań, zaś sama idea podejścia LEADER oraz zaplanowane w LSR przedsięwzięcia, w tym związane z wdrożeniem koncepcji Smart Villages (przedsięwzięcie 1.9) oraz animujące do realizacji projektów w partnerstwie (przedsięwzięcie 1.8) są czynnikami pozwalającymi stwierdzić, że cel LSR jest spójny również z celem szczegółowym <i>System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowanym do wyzwań dekady 2020–2030</i>, którego jednym z kierunków polityki rozwoju jest <i>Współpraca i partnerstwo</i>.
2.	<i>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego</i>⁴¹ (PZPWM)	<i>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego</i> obok <i>Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”</i> i związanych z nią strategii sektorowych oraz programów operacyjnych należy do kluczowych narzędzi zarządzania rozwojem. Funkcją dokumentu jest ustalanie jakie cele i programy oraz w jaki sposób będą realizowane na jego poszczególnych terytoriach. W dokumencie został określony cel: <i>Celem rozwoju przestrzennego dla Małopolski jest utrzymanie, a w pewnych elementach nawet poprawienie stanu środowiska i podniesienie jakości krajobrazu i zasobów kultury, przy zapewnieniu warunków do stabilnego wzrostu gospodarczego i podniesienia standardów jakości życia mieszkańców drogą bardziej efektywnej gospodarki przestrzennej.</i> Realizacja powyższego celu będzie możliwa poprzez 5 kluczowych zasad polityki przestrzennej, których realizacja wymaga skoordynowanych działań na poziomie regionalnym i lokalnym. Te, z którymi najbardziej powiązane są założenia LSR to: 4. <i>Ochrona dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu: 4c. rozwój różnych form turystyki zachowującej potencjał i wartości środowiska przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu.</i> Ponadto PZPWM wyznacza 12 obszarów funkcjonalnych oraz tyle samo subregionów,

⁴¹ Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018 r.

		gminy LGD znalazły się w obszarze Park – P2, w subregionie podhalańskim, sądeckim. LSR nastawiona jest na wdrażanie rozwiązań innowacyjnych (operacje dedykowane innowacyjnym rozwiązaniom i premiowanie innowacyjnych rozwiązań) (przedsięwzięcia 1.10 i 1.11). Ponadto wszelkie zaplanowanie działania będą wykorzystywać lokalne potencjały rozwoju (poddziałanie 1.5, 1.7, 1.12, 1.13, 1.14). W ramach realizacji LSR premiowane będą m.in. operacje zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko, co wpłynie pozytywnie na ograniczenie wpływu i skutków oddziaływania człowieka na środowisko.
3.	<i>Strategia Rozwoju Powiatu Myślenickiego na lata 2021–2030⁴²</i>	Wszystkie gminy objęte LSR wchodzi w skład Powiatu Myślenickiego. Wizja Rozwoju Powiatu Myślenickiego – Powiat Myślenicki to: ▪ powiat przyjazny, oferujący mieszkańcom wysoką jakość życia z dobrze zorganizowaną ofertą publiczną, terenami zieleni i efektywnym transportem publicznym, ▪ powiat spójny – społecznie, ekonomicznie i przestrzennie, troszczący się o zachowanie dziedzictwa kulturowego i cennych przyrodniczo obszarów, ▪ powiat silny – posiadający mocną pozycję w regionie i wykorzystujący swój potencjał, ▪ powiat konkurencyjny – przyjazny przedsiębiorcom, atrakcyjny do lokowania i prowadzenia innowacyjnego biznesu, oparty na gospodarce niskoemisyjnej, ▪ powiat sprawny – sprawnie zarządzany poprzez skuteczne zintegrowane działania oddziałujące na cały jego obszar i aktywną współpracę z Gminami oraz Mieszkańcami. Misja Powiatu Myślenickiego: Powiat Myślenicki w 2030 roku to atrakcyjne i bezpieczne miejsce zamieszkania – pracy, edukacji, inwestowania i wypoczynku w czystym środowisku naturalnym W ramach Strategii określono obszary strategiczne, cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań realizowane przez samorząd Powiatu Myślenickiego – w największym stopniu z celem LSR korelują: Obszar Edukacja, kultura, sport, turystyka, promocja. <i>Cel strategiczny Rozwój edukacji, kultury, turystyki oraz kapitału społecznego</i> (przedsięwzięcia: 1.1, 1.2, 1.3, 1.7, 1.14) Obszar Zdrowie i pomoc społeczna. <i>Cel strategiczny Poprawa jakości życia mieszkańców, promocja zdrowego trybu życia</i> (w LSR planuje się operacje zapewniające rozwój kompetencji społecznych mieszkańców, włączenie społeczne oraz integrację mieszkańców – przedsięwzięcia 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.15); Obszar Rynek pracy, przedsiębiorczość. <i>Cel strategiczny Wzrost zatrudnienia i utrzymanie aktywności zawodowej klientów PUP Myślenice oraz wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości</i> (przedsięwzięcia określone w LSR ukierunkowane są na rozwój przedsiębiorczości oraz kompetencji społecznych mieszkańców). (przedsięwzięcia: 1.6, 1.10, 1.11, 1.12, 1.13) Obszar Drogi i transport, ochrona środowiska, architektura, geodezja. <i>Cel strategiczny Zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego</i> (w LSR premiowane będą m.in. operacje zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko, ponadto przedsięwzięcia określone w LSR ukierunkowane są na rozwój rekreacji i oferty spędzania czasu wolnego, przewidziano również operacje, w których premiowane będzie wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego). (przedsięwzięcia: 1.5, 1.7, 1.14)

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów podanych w tabeli

Oprócz wskazanej powyżej zgodności celów LSR z innymi dokumentami planistycznymi / strategiami, należy również zwrócić uwagę na zgodność LSR z celami określonymi w programach, z których będzie ona finansowana lub w ramach których możliwe jest wsparcie LGD w realizacji przedsięwzięć wynikających z LSR.

⁴² Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXV.2021 Rady Powiatu Myślenickiego z dnia 24 czerwca 2021 r.

Analizę spójności przedstawiono w tabeli 21. Przedsięwzięcia zaplanowane w LSR będą głównie finansowane ze środków PS WPR na lata 2023–2027 w ramach EFRROW. Drugim źródłem finansowania z jakiego mogą być realizowane przedsięwzięcia to program *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027*.

Tabela 22 Zgodność LSR z celami programów, z których będzie ona finansowana

Lp.	Nazwa programu	Opis spójności z celem LSR
1.	<i>Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR 2023–2027)</i>	<i>Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 jest następcą Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. PS WPR zakłada wspieranie zrównoważonego rozwoju polskich gospodarstw, sektora przetwórstwa i poprawę warunków życia i pracy w małych miejscowościach wiejskich.</i> <i>Jedną ze wskazanych w PS WPR interwencji jest właśnie LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność. Cel LSR wpisuje się w ukierunkowanie interwencji na: budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych. Zgodnie z zapisami PS WPR: oczekuje się od LGD ukierunkowania na rozwój obszaru w oparciu o przedsiębiorczość z jednoczesnym poszanowaniem warunków przyrodniczych (biogospodarka, GOZ) i dziedzictwa kulturowego oraz szczególnej wrażliwości na wymiar społeczny rozwoju lokalnego. Mając na uwadze rolę LGD we wspieraniu włączenia społecznego, szczególny nacisk zostanie położony na potrzeby zdiagnozowanych na obszarach objętych LSR grup osób w niekorzystnej sytuacji – w ramach realizacji LSR wspierana będzie przedsiębiorczość, zarówno ta gospodarcza jak i społeczna, poszanowane będą warunki przyrodnicze, premiowane będą operacje zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko, ponadto cała LSR ukierunkowana jest właśnie na wymiar społeczny, w tym integrację, włączenie społeczne, a szczególnie osób w niekorzystnej sytuacji. Wskazana w LSR grupa osób w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, jest zgodna z katalogiem takich grup, wskazanym w PS WPR.</i> <i>Z uwagi natomiast na specyfikę metody LEADER wymaga się, iż LSR zarówno na etapie jej przygotowania jak i wdrażania zakładały maksymalne zastosowanie podejścia partnerskiego – cały proces opracowania LSR oparty był na partnerstwie, zarówno w odniesieniu do partnerów skupionych w LGD, jak i z innymi partnerami z obszaru. Na etapie wdrażania zaplanowano działania zwiększające aktywność członków i ich zaangażowanie w realizację LSR, a także operacje polegające na kojarzeniu partnerów i animowaniu do realizacji projektów w partnerstwie. Zgodnie z zalecaniem (dużą wagę przywiązuje się do innowacyjności projektowanych rozwiązań), w LSR określono też mechanizmy mające zwiększyć poziom innowacyjności na obszarze, m.in. poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages. Poza operacją dedykowaną, we wszystkich przedsięwzięciach będzie premiowana innowacyjność. Zaplanowane operacje będą realizować co najmniej 7 z 9 celów interwencji PS WPR, tj.</i> <i>1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki;</i> <i>2. Rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia i rozwijania;</i> <i>4. Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności;</i> <i>5. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi;</i> <i>6. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej;</i> <i>7. Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji i przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych;</i> <i>8. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji.</i>
2.	<i>Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027</i>	W Programie <i>Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027</i> zostało określonych 11 priorytetów, które zostały podzielone z kolei na cele szczegółowe, w ramach których

	(FEM)	przewidziano finansowanie działań mających na celu rozwój województwa małopolskiego. W województwie małopolskim, w ramach programu regionalnego na obszarach wiejskich w formule instrumentu terytorialnego Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), będą realizowane działania wynikające z Lokalnych Strategii Rozwoju. Instrument ten będzie zastosowany w ramach: Priorytetu 6. <i>Fundusze Europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego</i> Celu szczegółowego polityki: 4. <i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych:</i> • 4(h) <i>wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.</i> W ramach celu możliwa będzie aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna i mieszkaniowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo, mająca na celu poprawę ich sytuacji na rynku pracy oraz zwiększenia aktywności w wymiarze społecznym. • 4(k) <i>zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.</i> W ramach celu możliwe będzie: – tworzenie nowych oraz rozwój już istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży; – usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek oraz/lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych; – usługi w zakresie rozwoju mieszkalnictwa chronionego, wspomaganego i innych rodzajów mieszkań z usługami; – usługi domowej opieki długoterminowej zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w tym wykorzystanie modelu DDOM; – wsparcie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) poprzez finansowanie działań związanych z realizacją i zarządzaniem strategią LSR, w tym kosztów monitorowania, ewaluacji i działań animacyjnych podejmowanych przez LGD. Priorytetu 7. <i>Fundusze Europejskie dla wspólnot lokalnych</i> Celu szczegółowego polityki: 5. <i>Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych:</i> • 5(ii) <i>wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.</i> W ramach celu możliwe będzie: Rozwój infrastruktury kultury: – rozwój m.in. domów kultury, bibliotek (mediatek), muzeów, w tym wyposażenie w nowe technologie wzmacniające ofertę kulturalną; – dokumentowanie, zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa niematerialnego. Ochrona i opieka nad zabytkami: – wspieranie prac konserwatorskich, restauratorskich i zabezpieczających oraz robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem, umożliwiających zachowanie dotychczasowych funkcji zabytków, a także służących nadaniu im nowych funkcji. Objęte wsparciem zabytki będą mogły pełnić funkcje użytkowe, w szczególności kulturalne, edukacyjne, służące lokalnej społeczności oraz turystom.
--	-------	--

		Oferta turystyczna: – rozwój szlaków turystycznych oraz tworzenie produktów turystycznych bazujących na lokalnych potencjałach oraz walorach kulturowych i przyrodniczych, dzięki wsparciu infrastruktury do potrzeb zrównoważonej turystyki i stworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej. LGD planuje realizację projektów ze środków FEM w ramach wszystkich powyższych celów w zakresie przedsięwzięć: 1.16. <i>Rozwój kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki</i> oraz 1.17. <i>Wspieranie oddolnych inicjatyw na rzecz aktywnego włączenia społecznego</i>.
--	--	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów podanych w tabeli

LGD mogą również ubiegać się o fundusze na realizację przedsięwzięć w ramach innych programów oraz podejmować działania informacyjne na obszarze o możliwości finansowania przedsięwzięć z innych źródeł zewnętrznych zarówno w ramach środków europejskich, jak i krajowych, czy w ramach Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Funduszy Norweskich. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach wdrażania LSR będą finansowane bezpośrednio z źródeł opisanych w tabeli 21. Ponadto wybrane przedsięwzięcia w ramach celu LSR *Utworzenie Myślenickiej Strefy Przemysłu Czasu Wolnego i rozwoju przedsiębiorczości* mogą być realizowane przez LGD oraz inne podmioty i partnerów, szczególnie z takich źródeł finansowania jak:

- *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027* w ramach priorytetu VII *Kultura* Cel szczegółowy 4.6 *Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych*. W zakres finansowania z tego programu wpisują się w szczególności operacje określone w LSR odnoszące się do ogólnodostępnej infrastruktury publicznej (1.1) i rozwoju kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki (1.14).
- Program *Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030* – w ramach priorytetu I *Mikro-inicjatywy* oraz w ramach priorytetu II *Organizacje obywatelskie na rzecz dobra wspólnego*. W zakres finansowania tego programu wpisują się przedsięwzięcia (1.7, 1.8), które zakładają wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych do przygotowania, wdrażania i realizacji inicjatyw wynikających z koncepcji Smart Village oraz przedsięwzięcie (1.15) odnoszące się do wspierania oddolnych inicjatyw na rzecz aktywnego włączenia społecznego.
- *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027* w ramach celu szczegółowego ESO4.7. *Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (EFS+)*. W zakres finansowania tego programu wpisuje się przedsięwzięcie 1.4, które zakłada integrację i wzmacnianie aktywności osób w niekorzystnej sytuacji (osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie).
- Program *Interreg Polska-Słowacja 2021–2027* w ramach priorytetu 3 *Twórcze i atrakcyjne turystycznie Pogranicze* Cel szczegółowy: *wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych*. W zakres finansowania z tego programu wpisują się w szczególności przedsięwzięcia określone w LSR odnoszące się do rozbudowy oferty infrastruktury publicznej (1.1).

Wykorzystanie różnych źródeł finansowania pozwoli na osiągnięcie lepszych efektów w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć poprzez koordynację działań w ramach kilku programów. Niewątpliwie dywersyfikacja źródeł finansowania wywoła większy wpływ na obszar niż skorzystanie tylko z jednego programu. Wspieranie rozwoju kompetencji społecznych i gospodarczych będzie realizowane przez szereg zaplanowanych działań, które dotyczą różnych zdiagnozowanych problemów, wzajemnie się uzupełniają i w sposób synergiczny wpłyną na osiągnięcie założonego celu LSR jakim jest *Utworzenie Myślenickiej Strefy Przemysłu Czasu Wolnego i rozwoju przedsiębiorczości*.

Cel LSR *Utworzenie Myślenickiej Strefy Przemysłu Czasu Wolnego i rozwoju przedsiębiorczości* wpłynie na wzmocnienie integracji mieszkańców obszaru oraz zwiększy ich aktywność w zakresie podejmowania inicjatyw na rzecz wspólnego dobra. Przedsięwzięcia zaplanowane w ramach celu zaspokoją potrzebę mieszkańców związaną ze zwiększeniem oferty spędzania czasu wolnego i rekreacji, a także przyczynią się do zwiększenia dostępności infrastruktury, która będzie wykorzystywana przez mieszkańców. Ponadto cel jest odpowiedzią na

potrzeby mieszkańców w zakresie zwiększenia możliwości rozwoju oraz podnoszenia kompetencji szczególnie w zakresie cyfryzacji, w tym skierowanych do osób w niekorzystnej sytuacji – osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów. Działania skierowane do osób młodych oraz seniorów, a także osób w inny sposób zagrożonych wykluczeniem, pozwolą na wzmocnienie więzi społecznych, co zwiększy możliwości współdziałania na różnym poziomie. Przedsięwzięcia będą wspierały zarówno inicjatywy nieformalnych grup jak i organizacji pozarządowych, uzupełnieniem tych działań będzie kreowanie lokalnych liderów oraz aktywizacja seniorów oraz promowanie zdrowego trybu życia. Ważnym przedsięwzięciem w ramach tego celu będzie wdrożenie koncepcji Smart Village na obszarze, która będzie spajała wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia, a tym samym zwiększy efekt ich synergii. Dla osiągnięcia mocniejszego efektu przedsięwzięcia będą realizowane w ramach środków z PS WPR oraz FEM.

Jednym z kryteriów premiujących będzie kryterium o brzmieniu: „specyfika działalności umożliwia jej świadczenie większości na obszarze LGD” – ma to na celu ograniczenie przypadków, kiedy wsparcie udzielone jest na realizację usług mobilnych, czy zakup mobilnego sprzętu, które ostatecznie świadczone/używane są poza obszarem i nie stanowi żadnej wartości dodanej dla mieszkańców. Ważne, aby powstające działalności miały na celu wzrost jakości i dostępności usług dla lokalnej społeczności. Co więcej, dokonano skoncentrowania wsparcia dotyczącego wspierania przedsiębiorczości, w celu jak najlepszego wykorzystania posiadanych zasobów finansowych. W związku z tym, w oparciu o lokalne zasoby oraz zgłaszane potrzeby i zdiagnozowane problemy, wsparcie przeznaczone będzie na gospodarkę czasu wolnego, a więc wszelkie działalności, które mają na celu wzrost dostępności i jakości usług dla lokalnej społeczności w zakresie rekreacji, sportu, spędzania czasu wolnego, w tym samorozwoju, rozwoju pasji i talentów mieszkańców. Przykładowo mogą to być wioski tematyczne bazujące na dziedzictwie naturalnym, wydarzenia na rzecz zdrowia i rekreacji, a także oferta edukacyjna, kulturalna i integracyjna, gospodarstwa agroturystyczne, zagrody edukacyjne itp.

W ramach LSR określono przedsięwzięcia, które będą realizowane przez różne podmioty, z wykorzystaniem różnych metod wdrażania. Są one kompatybilne, a ponadto bezpośrednio wpływają na osiągnięcie celu LSR, który odnosi się do wzmocnienia zasobu jakim jest kapitał ludzki na obszarze poprzez jego aktywizację, ale też do zapewnienia lokalnej społeczności możliwości rozwoju, dostępu do usług, atrakcyjnych przestrzeni publicznych i wsparcia osób w niekorzystnej sytuacji. Działania zaplanowane do realizacji będą wspierały mieszkańców w celu stworzenia obszaru silnego społecznie, a co za tym idzie również gospodarczo, gdzie mieszkańcy będą mieli zapewnione usługi na wysokim poziomie, co zachęci ich do większej aktywności oraz ciągłego ulepszania miejsca, w którym żyją. Przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają dając efekt synergii, umożliwiając realizację celu. Realizacja każdego pojedynczego przedsięwzięcia wpływa na drugie, a działania zaplanowane na kolejne lata wzajemnie się uzupełniają przynosząc większe korzyści niż realizacja pojedynczego działania. LGD w ramach projektów własnych będzie kładło nacisk na integrowanie partnerów – etap przygotowania potencjalnych beneficjentów.

Poniżej wykazano wartość dodaną podejścia LEADER w realizacji LSR:

- **Korzyści planowane do osiągnięcia**

Dzięki realizacji założeń Strategii planowane jest zwiększenie zainteresowania oraz realizacji projektów w partnerstwie, które przyczynią się do zwiększenia umiejętności współpracy oraz wiedzy poprzez wymianę doświadczeń między partnerami biorącymi udział w projekcie. Ponadto w przypadku projektów z partnerami spoza obszaru dodatkową korzyścią będzie promocja obszaru LGD. Wdrażanie LSR opierać się będzie przede wszystkim na partnerstwie w ramach LGD oraz partnerstwie LGD z innymi podmiotami zarówno z obszaru objętego LSR (szczególnie władzami lokalnymi), jak i spoza obszaru, co w rezultacie spowoduje, iż bliska współpraca międzysektorowa oraz z innymi obszarami nie będzie tylko punktowa, ale stanie się długofalowa i będzie w przyszłości standardem. Aktywizacja lokalnych społeczności, w tym szczególnie osób młodych, przyczyni się do wzrostu poczucia tożsamości lokalnej oraz lepszej integracji społeczności. Objęcie szczególnym wsparciem osób z niepełnosprawnością zmniejszy nierówności w możliwościach rozwoju oraz zniweluje wykluczenie społeczne tych osób. Również wartością dodaną będzie zwiększenie innowacyjności obszaru, która będzie związana z wdrażaniem koncepcji Smart Village na obszarze. Innowacyjne działania na rzecz rozwoju kapitału społecznego z wykorzystaniem technologii oraz zasobów lokalnych przyczynią się do wzmocnienia całego obszaru. Różnorodne metody wdrażania operacji przyczynią się również do rozwoju społecznego, w tym wzrostu potencjału

członków lokalnych społeczności. Oddolny charakter LSR, w tym udział społeczności zarówno na etapie jej tworzenia, jak i na etapie wdrażania, przyczyni się do maksymalnego dopasowania założeń dokumentu i wdrażanych operacji do lokalnych potrzeb. Partnerskie i oddolne podejście będzie prowadzić do integracji członków społeczności, aktywizacji do udziału w życiu społecznym, poczucia sprawczości, co w dalszej kolejności sprzyjać będzie dojrzałości obywatelskiej, podejmowaniu własnych inicjatyw, samostanowienia, a także kontroli społecznej nad działaniami władz. Nie bez znaczenia jest także właśnie brak dominacji sektora publicznego. Ważnym aspektem jest to, że LSR będzie wdrażana na spójnym obszarze, a przedsięwzięcia realizowane będą poza obszarem jednostek administracyjnych gmin. Istotny we wszystkich powyższych działaniach jest ich wpływ na budowanie zaufania poprzez zapraszanie do współpracy wszystkich grup i mieszkańców, nawet dotąd nieobecnych, zarówno tych o dużym potencjale, jak i deficytach.

- **Uzasadnienie wyboru zakresów wsparcia**

W oddolnym procesie tworzenia LSR dokonano wyboru następujących zakresów wsparcia:

- rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki;
- rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia i rozwijania;
- poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności;
- przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi;
- poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej;
- kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji i przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych;
- włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji.

Wspierane będą działalności z zakresu gospodarki czasu wolnego, dodatkowo wspierane będzie wzmocnienie potencjału podmiotów działających na rzecz grupy osób w niekorzystnej sytuacji – osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów oraz takie, których specyfika pozwoli na świadczenie usług tylko na obszarze LGD (wzrost dostępności usług dla lokalnej społeczności). Ponadto w zakresie włączenia społecznego i aktywizacji społecznej, szczególnie nacisk zostanie położony na potrzeby seniorów (osoby, które ukończyły 60. rok życia) i ludzi młodych (do 25. roku życia). Mieszkańcy obszaru zdają sobie sprawę, że są świadkami coraz szybszych zmian, nie tylko klimatycznych, ale także społecznych, technicznych i technologicznych. Rolą lokalnych społeczności będzie partnerskie i oddolne wdrażanie Strategii, w tym poprzez inicjatywy innowacyjne (przygotowanie do wdrażania i realizacja inicjatyw wynikających z koncepcji Smart Village). Szczególną uwagę zwrócono na promowanie innowacji społecznych jako źródła wzrostu gospodarczego, wspieranie innowacyjnych przedsiębiorców oraz mobilizację inwestorów i organizacji publicznych.

Zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców zaplanowano realizację projektów w zakresie poprawy dostępu do małej infrastruktury publicznej, która nie tylko poprawiłaby estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznych, ale też wsparłaby rozwój miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego, dodatkowo infrastruktura publiczna będzie posiadała udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami. Ze względu na niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych i niewielką aktywność mieszkańców w takich organizacjach, zaplanowano wsparcie organizacji i ich członków, szczególnie w zakresie animowania do realizacji wspólnych projektów, w tym przygotowania do wdrażania i wsparcia w zakresie realizacji inicjatyw oddolnych wynikających z Koncepcji Smart Villages. W ramach wsparcia w zakresie rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw przewiduje się projekty związane z tworzeniem lub rozwijaniem gospodarstw agroturystycznych. Uzupełnieniem gospodarstw agroturystycznych może być działanie związane z prowadzeniem zagrody edukacyjnej. Wszystkie zakresy będą się wzajemnie uzupełniać, a realizowane operacje wywołają efekt kuli śnieżnej. Wsparcie dla przedsiębiorców będzie skoncentrowane tylko na te branże, które są związane z tworzeniem możliwości rozwoju turystyki, rekreacji i budowaniem oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów oraz będą komplementarne w stosunku do tworzonej małej infrastruktury publicznej. Organizacje pozarządowe i ich członkowie będą nie tylko beneficjentami, ale i odbiorcami wsparcia. Będą miały możliwość rozwoju i jednocześnie będą mogły realizować projekty dla lokalnej społeczności.

- **Uzasadnienie wyboru dostępnych źródeł finansowania**

LSR będzie wdrażana przede wszystkim za pomocą środków PS WPR na lata 2023–2027 w ramach EFRROW oraz środków programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027* (FEM) w ramach EFRR i EFS+. Niniejsza Strategia jest tzw. strategią wielofundusową – RLKS na poziomie programu regionalnego wdrażany jest w formule bezpośredniej. LGD oraz inne podmioty z obszaru LSR będą mogły realizować projekty również w ramach programu regionalnego spoza ww. celów szczegółowych. Różnorodność źródeł finansowania umożliwi działanie w sposób wszechstronny, kompleksowy, a tym samym efektywniejszy niż w przypadku korzystania z jednego funduszu, dlatego też przewiduje się finansowanie LSR z innych źródeł, takich jak: *Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030*, *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027*, *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027* i inne.

- **Uzasadnienie przyjętego sposobu wdrażania LSR**

W celu opracowania LSR, która nie tylko będzie odpowiedzią na potrzeby lokalnej społeczności, ale też przyniesie wymierne efekty, podjęto trud wyspecjalizowania się w konkretnych obszarach. Dlatego podjęto decyzję o określeniu tylko jednego, konkretnego celu. Odpowiednie ukierunkowanie się na wybrane obszary wzmocni efekt synergii i będzie wzmacniać wartość dodaną zastosowanego podejścia LEADER w rozwoju obszaru. Ukierunkowanie to pozwoli też na skonkretyzowanie oczekiwanych rezultatów i osiągnięcie założonych celów przy planowanym budżecie w określonym czasie. Rozwój obszaru objętego LSR ukierunkowany będzie przede wszystkim na rozwój kompetencji społecznych mieszkańców (w tym także kojarzenie partnerów i animowanie do realizacji projektów w partnerstwie) w oparciu o zasoby lokalne poprzez tworzenie oferty rozwoju, spędzania czasu wolnego i rekreacji (lepszy dostęp do ogólnodostępnej infrastruktury, wsparcie innowacyjnych inicjatyw i projekty w zakresie budowania tożsamości lokalnej). Podjęte w tym kierunku działania przełożą się na poprawę sytuacji osób w niekorzystnej sytuacji, poprawę warunków bytowych i minimalizację ryzyka ubóstwa. Uzupełnieniem działań z zakresu tożsamości lokalnej będą operacje realizowane z zakresu włączenia społecznego seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji poprzez zwiększenie ich integracji i kompetencji.

LSR wdrażana będzie przez różne podmioty, w tym samą LGD w ramach projektów własnych. Zaplanowano również harmonizację następujących po sobie naborów wniosków. Pierwszymi operacjami realizowanymi w ramach przedsięwzięć będą te związane z opracowaniem koncepcji Smart Villages, rozpoczynając od projektu własnego związanego z kojarzeniem partnerów (1.9) i animowaniem do realizacji wspólnych projektów, w tym przygotowaniem do wdrożenia idei Smart Villages (1.7). Zarówno na etapie przygotowania jak i wdrażania zakłada się maksymalne zastosowanie podejścia partnerskiego oraz przywiązanie dużej wagi do innowacyjności. Dzięki współpracy i gotowości do współdecydowania o rozwoju obszaru możliwe będzie rozpoczęcie projektu grantowego na opracowanie koncepcji Smart Village dla 5 miejscowości z obszaru LGD (1.9). Następnie zrealizowane będą operacje w formie konkursu dla JSFP i NGO wdrażające koncepcję inteligentnej wsi związane z powstaniem ogólnodostępnej infrastruktury publicznej i zwiększeniem oferty czasu wolnego dla mieszkańców (1.7) oraz spójne do nich przedsięwzięcie związane z rozwojem kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki (1.14⁴³). Przewiduje się również przedsięwzięcie w zakresie wspierania oddolnych inicjatyw na rzecz aktywnego włączenia społecznego (1.15⁴⁴).

Kolejno będzie realizowany projekt własny zwiększający integrację i wzmacniający aktywność osób w niekorzystnej sytuacji – osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów (1.4), następnie realizowana będzie operacja związana z infrastrukturą publiczną, w tym dostosowaną do osób z niepełnosprawnościami (1.1, 1.2, 1.3). Następnie zrealizowane będą operacje związane ze zwiększeniem oferty rozwoju i zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców skierowane do mieszkańców oraz przedsiębiorców (1.10, 1.11) oraz operacje związane z rozwojem gospodarstw agroturystycznych i powstaniem zagród edukacyjnych (1.12, 1.13).

- **Uzasadnienie doboru dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR**

⁴³ Termin realizacji operacji planowanych do wsparcia w ramach środków FEM zależy od terminu naboru wniosków ustalonego przez Instytucję Zarządzającą programem regionalnym.

⁴⁴ jw.

Przedsięwzięcia zaplanowane do finansowania w ramach LSR realizowane będą przez beneficjentów reprezentujących wszystkie sektory życia społeczno-gospodarczego obszaru LGD. Różnorodność zaplanowanych metod wdrażania operacji, tj. wsparcie finansowe poprzez projekty grantowe, operacje własne, organizacja szkoleń, warsztatów, prowadzenie doradztwa, promowanie dobrych praktyk, operacje realizowane przez Wnioskodawców innych niż LGD, mają na celu upodmiotowienie i usamodzielnienie społeczności lokalnych. Przy wyborze operacji punktowana będzie realizacja w partnerstwie z partnerami z obszaru LSR oraz spoza obszaru, co przyczyni się do zwiększenia współpracy mieszkańców i innych podmiotów oraz do osiągnięcia lepszych efektów realizowanych operacji, szczególnie w zakresie wykorzystania zasobów kulturowych i/lub naturalnych obszaru. Zawiązywanie partnerstw będzie służyć poznawaniu dobrych praktyk, nawiązaniu trwalszej współpracy w celu wymiany doświadczeń i wymiany wiedzy. Wybrane metody wdrażania LSR wpłyną na wzmocnienie potencjałów obszaru i są odpowiedzią na zgłaszane potrzeby społeczności. LGD planuje w pierwszej kolejności zrealizować przedsięwzięcia związane z przygotowaniem liderów i wdrażaniem koncepcji Smart Villages na obszarze LGD, kolejno – poprawiające dostęp do infrastruktury publicznej oraz realizujące tę koncepcję, następnie będą realizowane operacje wykorzystujące powstałą infrastrukturę do zwiększenia integracji mieszkańców oraz możliwości samorozwoju, w tym wśród osób młodych i seniorów. Podobnie będzie w przypadku osób w niekorzystnej sytuacji, najpierw będzie realizowana operacja własna w zakresie zwiększenia integracji i wzmocnienia aktywności osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, następnie realizowana będzie operacja związana z infrastrukturą publiczną dostosowaną do osób z niepełnosprawnościami.

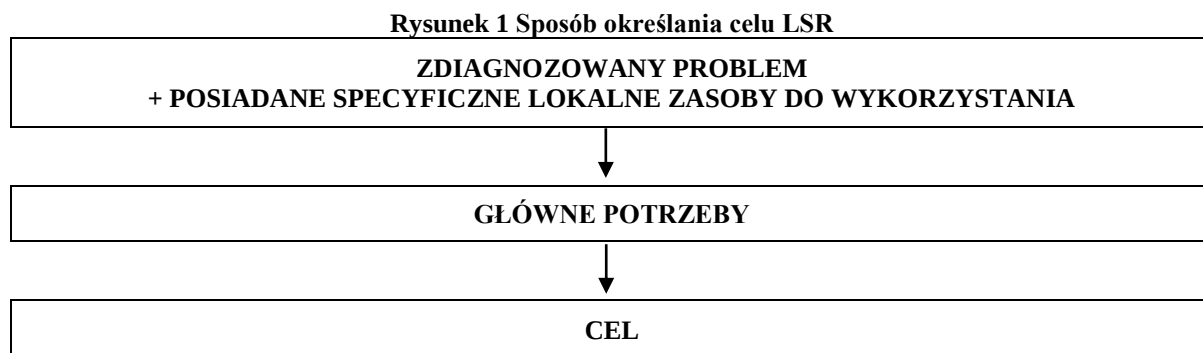
W tym celu w pierwszej kolejności będą realizowane operacje własne na rzecz kształtowania liderów, a następnie grantowe, które pozwolą liderom rozwijać obszar. Zaplanowane w LSR przedsięwzięcia są spójne, powiązane ze sobą oraz wzajemnie się uzupełniają. Zastosowane są w nich różne metody i różny może być stopień ich oddziaływania, jednak przyczyniać się będą do kompleksowego niwelowania ważnych deficytów zgłaszanych przez mieszkańców obszarów LSR.

Realizacja projektów własnych wyróżnia się dużą skalą oddziaływania i możliwością szybkiego reagowania na potrzeby LGD. Projekty grantowe wyróżniają się tym, iż obejmują zasięgiem cały obszar LGD oraz umożliwiają podmiotom realizację własnych inicjatyw, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, rozwój organizacji pozarządowych. Możliwość realizacji projektów przez wnioskodawców innych niż LGD – specyfika planowanych działań do realizacji i potencjalnych beneficjentów.

VI. CELE I WSKAŹNIKI

Wynikiem przeprowadzonej diagnozy opartej o analizę danych ilościowych, badania jakościowe oraz wniosków płynących z analizy SWOT, sporządzonych na pierwszym etapie prac nad LSR jest wyznaczenie celów realizacji LSR. Osiągnięcie tych celów przyczyni się do ograniczenia słabych stron obszaru, poprzez wykorzystanie zdiagnozowanych potencjałów, czego efektem będzie zniwelowanie wskazanych problemów i zaspokojenie zgłoszonych przez społeczność potrzeb. W niniejszej LSR określono jeden cel oparty o określone obszary tematyczne wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb. Nie zawsze jedna potrzeba generuje jeden cel, czasami dopiero kilka potrzeb zgrupowanych w jeden cel daje możliwość kompleksowej realizacji tych potrzeb.

Na rysunku 1 przedstawiono sposób określania celu LSR.

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z powyższym schematem przyjęto następujący ciąg logiczny określenia celów LSR:

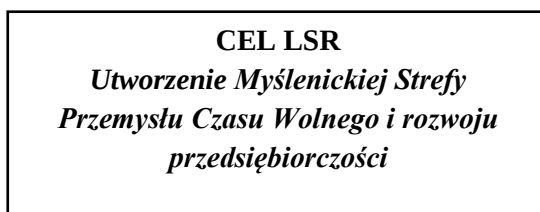
1) Najistotniejsze zdiagnozowane problemy i potencjały:

Obszar LGD jest obszarem charakteryzującym się wzrostem liczby mieszkańców. Jednocześnie posiada kapitał społeczny mieszkańców oraz bogatą historię i dziedzictwo kulturowe. Potencjał organizacji pozarządowych nie jest odpowiednio wykorzystany, a dotychczasowa aktywizacja w zakresie przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców wymaga kontynuacji. Zauważany przez mieszkańców jest brak atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego i możliwości rekreacji. Występują braki w przedsiębiorczości i innowacyjności. Problem stanowi ilość osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a w szczególności osób z niepełnosprawnościami.

Na tej podstawie sformułowano główny „**ZDIAGNOZOWANY PROBLEM**” – *Nienadążająca za wzrostem liczby mieszkańców infrastruktura publiczna, słaba oferta zagospodarowania czasu wolnego, niska aktywność społeczna i w organizacjach pozarządowych, niska przedsiębiorczość mieszkańców oraz główne „**POSIADANE SPECYFICZNE LOKALNE ZASOBY DO WYKORZYSTANIA**” – *Lesistość i pagórkowatość terenu, walory krajobrazowe, struktura wieku i napływ ludności, bliskość Krakowa.**

2) GŁÓWNE POTRZEBY:

1. Zwiększenie możliwości rekreacji i dostępu do atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego.
2. Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych.
3. Zwiększenie dostępu do kultury i efektywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego.
4. Włączenie osób starszych i osób w niekorzystnej sytuacji.
5. Aktywizacja osób młodych.
6. Zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców

Do celu LSR przypisano konkretne przedsięwzięcia, dla których wskazano sposób ich realizacji wraz z uzasadnieniem, źródło finansowania, a także określono adekwatne rezultaty i wskaźniki. W tabeli 22 przedstawiono powiązanie celu i przedsięwzięć ze zidentyfikowanymi podczas analizy obszaru problemami. Tabela zawiera również informacje o charakterze danego przedsięwzięcia (inwestycyjny, nieinwestycyjny) budżecie, poziomie dofinansowania, maksymalnej i minimalnej kwocie, grupie docelowej i sposobie realizacji – stanowi ona poszerzoną wersję załącznika nr 1 do LSR. Opis celu i przedsięwzięć został również ujęty w Załączniku nr 1 do LSR pn. Cele i przedsięwzięcia. Do celu przypisano wskaźniki rezultatu (z katalogu obowiązkowych wskaźników, zawartych w części V Załącznika nr 3 do Regulaminu Konkursu na wybór LSR) natomiast do przedsięwzięć przypisano wskaźniki produktu. Dla ww. wskaźników określono również wartości planowane do osiągnięcia w poszczególnych latach realizacji LSR. Przyjęte wskaźniki wraz z harmonogramem osiągania, które są adekwatne do założonych celów zostały przedstawione w Załączniku nr 2 do LSR pn. Plan działania, który jest spójny z Załącznikiem nr 4 do LSR pn. Plan wykorzystania budżetu LSR.

Pomiar wskaźników zawartych w załącznikach będzie odbywał się za pomocą prowadzonego monitoringu i ewaluacji (rozdz. X) zaś źródłem wiedzy o osiągniętych wskaźnikach będą sprawozdania beneficjentów, dane LGD.

Kryteria osiągnięte, w wyniku zrealizowania przedsięwzięć, pozwolą na wykazanie wzrostu kapitału społecznego mieszkańców obszaru LGD i wzrostu atrakcyjności miejsca zamieszkania, które nastąpią poprzez wzrost liczby miejsc spędzania czasu wolnego, zwiększenie oferty zagospodarowania czasu wolnego i zaangażowanie mieszkańców w korzystanie z oferty edukacyjnej, kulturalnej i integracyjnej.

Osiągnięcie wskaźników będzie świadczyło o realizacji zakładanych przedsięwzięć. Ponadto realizacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć zobrazuje wzrost świadomości mieszkańców w zakresie możliwości podejmowania działalności gospodarczych, co samym wpłynie na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru, co z kolei przełoży się m.in. na wzrost liczby miejsc pracy oraz wzrost dochodów mieszkańców. Ponadto osiągnięcie realizacja wskaźników wpłynie na zwiększenie dostępności mieszkańców i turystów do oferty spędzania czasu wolnego również dedykowanej osobom z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, która będzie obejmowała zarówno ogólnodostępną infrastrukturę publiczną jak i wydarzenia kulturalne oraz sportowe. Kolejnym efektem realizacji wskaźników będzie zwiększenie innowacyjności obszaru, pogłębienia partnerstwa między różnymi podmiotami oraz zwiększenie integracji społecznej. Realizacja wskaźników będzie również świadczyła o wzroście zainteresowania obszarem LGD. Osiągnięcie wskaźników przyczyni się również do rozszerzenia oferty wsparcia oraz podniesienia jakości oferowanych usług dla lokalnej społeczności w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach celu LSR *Utworzenie Myślenickiej Strefy Przemysłu Czasu Wolnego i rozwoju przedsiębiorczości* samorządy (sektor publiczny) będą mogły opracować koncepcję Smart Villages dla wybranych miejscowości. W pierwszej kolejności planuje się projekty, które będą wzmacniać potencjał organizacji pozarządowych oraz przyczyniać się do budowania partnerskich relacji pomiędzy nimi. W ramach celu przewidziano realizację projektu własnego LGD, pożądanego do realizacji w partnerstwie krajowym lub zagranicznym, będzie on polegał na kojarzeniu partnerów i animowaniu do realizacji wspólnych projektów, w tym przygotowaniu do wdrażania idei Smart Villages/. Metody wybierane przez LGD będą miały na celu przede wszystkim pobudzanie aktywności mieszkańców oraz instytucji i organizacji działających w społeczności lokalnej, integrowanie społeczności lokalnej, koncentrowanie jej działań na dobru wspólnym oraz budowanie trwałych wzajemnych relacji między nimi. Dzięki współpracy i włączeniu się do współdecydowania o obszarze możliwe będzie wdrażanie koncepcji w poszczególnych miejscowościach, bazujących na nowoczesnych technologiach i narzędziach dla polepszenia jakości życia i podniesienia standardu usług publicznych. Podejmowane działania będą ukierunkowane na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający zaspokojenie potrzeb społeczności, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych. W ramach koncepcji samorządy będą mogły stworzyć/zmodernizować ogólnodostępną, małą infrastrukturę publiczną służącą rekreacji, sportowi i zwiększaniu możliwości spędzania czasu wolnego (np. place zabaw, siłownie plenerowe, skateparki, parki do parkoura, street workout parki, parki linowe, piaskownice, miejskie i wiejskie tereny rekreacyjne o połączonych formach rekreacji, ścieżki edukacyjne). Dodatkowo stworzona infrastruktura będzie wzbogacona o udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami (np.

place zabaw dostosowane do wózków inwalidzkich, parki sensoryczne dla osób ze spektrum autyzmu), co przyczyni się do zwiększenia innowacyjności obszaru. Ponadto samorządy i organizacje pozarządowe będą mogły realizować zadania związane z doposażeniem instytucji kultury oraz budową i rozbudową infrastruktury publicznej poprzez kompleksowe działania uwzględniające potrzeby życiowe wszystkich mieszkańców obszaru LGD i ich rodzin oraz podniesienie jakości ich życia. Ponadto efekt tych działań będzie dodatkowo wzmocniony poprzez realizację operacji obejmującej zwiększenie dostępu do oferty kulturalnej, ochrony i rozwoju lokalnych zasobów dziedzictwa oraz rozwoju oferty turystycznej bazującej na lokalnych potencjałach, realizowanej w ramach FEM.

Mieszkańcy, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, organizacje pozarządowe, mikro i małe przedsiębiorstwa, jednostki sektora finansów publicznych (sektor społeczny, publiczny i gospodarczy) będą, w ramach udzielonych grantów realizować projekty (w tym partnerskie i/lub innowacyjne), polegające na włączeniu seniorów, których celem będzie integracja, wzmocnienie i umożliwienie aktywności społecznej tej grupie mieszkańców oraz promowanie zdrowego stylu życia, wzrost możliwości spędzania czasu wolnego, samorozwoju i rekreacji oraz przedłużenia aktywności zawodowej. Również w ramach projektów grantowych będą realizowane innowacyjne operacje w zakresie rozwoju osób do 25. roku życia i zagospodarowywania ich czasu wolnego. W ramach przedsięwzięcia 1.4 wymogiem będzie przeprowadzenie konkursów adresowanych do grup docelowych tj. mieszkańcy poniżej 25. roku życia, mieszkańcy powyżej 60 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie wraz z uzasadnieniem proponowanych działań o tematyce ukierunkowanej na te grupy odbiorców – aktywizacja osób starszych, młodych i osób z niepełnosprawnościami poprzez organizację wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych i integracyjnych (organizacja szkoleń, integracja, przekazywanie wiedzy, dostosowanie tematyki zajęć, sposobu organizacji i warunków udziału do grup osób w niekorzystnej sytuacji).

Również w ramach tego celu mieszkańcy będą mogli ubiegać się o wsparcie na podejmowanie działalności, natomiast mikro i małe przedsiębiorstwa (sektor gospodarczy) będą mogły ubiegać się o wsparcie na rozwijanie działalności – tylko konkretne rodzaje działalności gospodarczej, w zakresie zgodnym z celem LSR. Realizacja działań w zakresie rozwoju działalności gospodarczej będzie możliwa w ramach przedsięwzięć 1.8 i 1.9. Obszar LSR posiada predyspozycje do bycia obszarem osiedlania się, w związku z czym wspierane będą branże usług lokalnych, tak żeby ich oferta była dostępna dla mieszkańców na miejscu i żeby nie musieli wyjeżdżać poza obszar w celu skorzystania z nich. Dostępność do usług lokalnych świadczy o zasobności obszaru i jego rozwojowym kierunku. Usługi lokalne przenoszą się na obszary wiejskie – rośnie na nie popyt i przez to stają się bardziej dostępne. Ludzie osiedlają się na obszarze, bo posiada bardzo atrakcyjne warunki kulturowe i przyrodnicze, przez to wzrasta zapotrzebowanie na usługi lokalne związane z nowymi mieszkańcami (usługi publiczne, czas wolny) i ich mieszkaniem (usługi budowlane, planowanie przestrzenne), a także wykorzystujące i promujące produkty lokalne czy rękodzieło. Z uwagi na powyższe z dofinansowania będą mogły skorzystać branże z sekcji F „Budownictwo”, sekcji C „Przetwórstwo przemysłowe”, sekcja G „Handel hurtowy i detaliczny”, sekcji K „Działalność usługowa w zakresie telekomunikacji, programowania komputerowego, doradztwa, infrastruktury obliczeniowej oraz pozostała działalność usługowa w zakresie informacji”, sekcja O „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, sekcji N „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, sekcji Q „Edukacja”, sekcji I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”, sekcji S „Działalność związana z kulturą, sportem i rekreacją” oraz T „Pozostała działalność usługowa”. Dokonano skoncentrowania, w celu jak najlepszego wykorzystania posiadanych zasobów finansowych. W związku z tym, w oparciu o lokalne zasoby oraz zgłaszane potrzeby i zdiagnozowane problemy, wsparcie przeznaczone będzie na gospodarkę czasu wolnego, a więc wszelkie działalności, które mają na celu wzrost dostępności i jakości usług dla lokalnej społeczności oraz turystów, w tym dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie rekreacji, sportu, spędzania czasu wolnego, w tym samorozwoju oraz zwiększenie tożsamości lokalnej wśród mieszkańców. Przykładowo mogą to być siłownie, infrastruktura rekreacyjna, usługi w zakresie promocji lokalnych tradycji oraz rękodzieła, robotyka, oferta kulturalna itp. W ramach wsparcia w zakresie rozwoju przedsiębiorczości przewiduje się finansowanie kosztów szkoleniowych związanych ściśle z celem danej operacji, takich jak nabycie lub podwyższenie kwalifikacji, reorientacja zawodowa, koszty kursów specjalistycznych lub obejmujących wiedzę niezbędną do prowadzenia działalności gospodarczej np. podstawy księgowości. Dodatkowo będzie możliwość zakupu wyposażenia i rzeczy niezbędnych do realizacji operacji, takich jak wyposażenie biurowe, rzeczy do prowadzenia zajęć itp. Kolejno zaplanowano operacje, które dadzą możliwość rozwijania

działalności w zakresie agroturystyki oraz stworzenia zagrody edukacyjnej w gospodarstwie rolnym, które będzie mogło przyjmować dzieci i młodzież w ramach programów szkolnych i aktywności pozaszkolnej, realizując cele edukacyjne związane z produkcją roślinną, zwierzęcą, przetwórstwem, świadomością ekologiczną i konsumencką, dziedzictwem kultury materialnej wsi, tradycyjnymi zawodami, rękodziełem i twórczością ludową.

Planowane przedsięwzięcia będą realizowane przez podmioty z różnych sektorów, uzupełniając się i tworząc tzw. wartość dodaną w rozwoju obszaru LGD. W ramach przedsięwzięć realizowane będą operacje wykorzystujące różne zasoby przyrodnicze, kulturowe, historyczne i społeczne obszaru. Wszystkie przedsięwzięcia przewidziane w ramach LSR są zintegrowane i mają na celu wzrost aktywności gospodarczej i społecznej.

W ramach celu przewidziano również projekt grantowy, który będzie przyczyniał się do integracji i wzmocnienia aktywności osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Podejmowane działania polegać będą na wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami, przeciwdziałaniu ich wykluczeniu społecznemu oraz umożliwieniu im pełnego rozwoju na płaszczyźnie społecznej i edukacyjnej. Dla realizacji przedmiotowych założeń niezbędna jest wysoka aktywność i współpraca organizacji pozarządowych, wolontariatu, podmiotów niepublicznych i wielu innych partnerów społecznych, dająca możliwość niwelowania wszelkich barier w życiu społecznym i zawodowym osób z niepełnosprawnościami, a także podnosząca świadomość i wiedzę wszystkich uczestników interakcji społecznych na temat problemów i potrzeb tych osób.

Uzupełnieniem będą operacje realizowane w ramach FEM z zakresu wspierania oddolnych inicjatyw na rzecz aktywnego włączenia społecznego poprzez aktywizację zawodową, edukacyjną, a także kulturalną osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo, w tym szczególnie osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, a także rozwoju usług społecznych.

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Między Dalinem i Gościbią” to strategia wielofunduszowa, w związku z tym Cel LSR będzie finansowany z dwóch źródeł. Przedsięwzięcia 1.1–1.15 będą finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027*, natomiast przedsięwzięcie 1.16 będzie finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), zaś 1.17 z Europejskiego Funduszu społecznego Plus (EFS+) będą finansowane w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027

Wszystkie projekty realizowane w ramach celu będą musiały być zgodne z zasadami horyzontalnymi.

Wskaźniki rezultatu w ramach PS WPR będą realizowane poprzez następujące przedsięwzięcia:

- wskaźnik rezultatu W 1.1 R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR → wskaźnik zostanie osiągnięty przez realizację przedsięwzięć 1.10 i 1.11, które odnoszą się do rozwoju i podejmowania działalności gospodarczych. Zwiększenie działalności gospodarczych na obszarze wygeneruje nowe miejsca pracy. Zgodnie z uwagami do opisu wskaźników ze strony Ministerstwa wliczone zostaną utworzone miejsca pracy oraz miejsca zabezpieczone, a także samozatrudnienie.
- wskaźnik rezultatu W 1.2 R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR → wskaźnik zostanie osiągnięty przez realizację przedsięwzięcia 1.1, 1.2 oraz 1.3, które odnoszą się do zwiększenia i polepszenia infrastruktury publicznej na obszarze. Zakłada się, iż na terenie każdej z gmin interwencją zostanie objęty co najmniej jeden obiekt. Z obiektów objętych wsparciem w ramach realizacji przedsięwzięcia łącznie skorzysta 15 300 osób.
- wskaźnik rezultatu W 1.3 R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego – wskaźnik zostanie osiągnięty przez realizację przedsięwzięć 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, które odnoszą się do organizacji różnych wydarzeń mających na celu wzmocnienie integracji lokalnej społeczności. Zakłada się, iż w wydarzeniach realizowanych w ramach przedsięwzięć weźmie udział min. 140 osób.
- wskaźnik rezultatu W 1.4 R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi – wskaźnik zostanie osiągnięty przez realizację przedsięwzięcia 1.9, które odnosi się do opracowanie koncepcji inteligentnych wiosek dla 5 miejscowości.
-

- wskaźnik rezultatu W 1.5 R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR – wskaźnik zostanie osiągnięty poprzez realizację przedsięwzięć 1.12 oraz 1.13. Zakłada się, że w ramach przedsięwzięcia rozwiną się 4 przedsiębiorstwa rolne.

Pozostałe wskaźniki rezultatu, realizowane w ramach Funduszy Europejskich Wojewódzkich będą realizowane poprzez następujące przedsięwzięcia:

- wskaźnik rezultatu W 1.6 RCR 77 – liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem – wskaźnik zostanie osiągnięty przez realizację przedsięwzięcia 1.14. Z obiektów objętych wsparciem w ramach realizacji przedsięwzięcia łącznie skorzysta 7 000 osób.
- wskaźnik rezultatu W 1.7 PLKCR02 – liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej – wskaźnik zostanie osiągnięty przez realizację przedsięwzięcia 1.15. W ramach utworzonych miejsc świadczenia usług skorzysta minimum 140 osób.
- wskaźnik rezultatu W 1.8 PLKCR03 – liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług – wskaźnik zostanie osiągnięty przez realizację przedsięwzięcia 1.15.
- wskaźnik rezultatu W 1.9 PLKCR04 – liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie – wskaźnik zostanie osiągnięty przez realizację przedsięwzięcia 1.15. Zakłada się iż w ramach przedsięwzięcia co najmniej 2 podmioty gospodarcze rozszerzyły wsparcie lub podniosły jakość oferowanych usług.

Tabela 23 Przedsięwzięcia – powiązanie z analizą potrzeb, charakter, budżet, poziom dofinansowania, maks. i min. kwota, grupa docelowa i sposób realizacji (rozszerzona wersja analogicznej tabeli stanowiącej załącznik nr 1 do LSR)

PROBLEM		Nienadająca za wzrostem liczby mieszkańców infrastruktura publiczna, słaba oferta zagospodarowania czasu wolnego, niska aktywność społeczna i w organizacjach pozarządowych, niska przedsiębiorczość mieszkańców							
ZASÓB		Lesistość i pagórkowatość terenu, walory krajobrazowe, struktura wieku i napływ ludności, bliskość Krakowa							
CEL		Utworzenie Myślenickiej Strefy Przemysłu Czasu Wolnego i rozwoju przedsiębiorczości							
Zidentyfikowana przyczyna problemu	Przedsięwzięcie		Możliwy zakres wsparcia	Zakres wsparcia z WPR / charakter	Poziom dofinansowania	Możliwy Wnioskodawca	Grupy docelowe	Sposób realizacji	Budżet w ramach WPR [euro]
Braki w infrastrukturze publicznej	1.1	Rozbudowa oferty infrastruktury publicznej	Doposażenie instytucji kultury, budowa i rozbudowa infrastruktury publicznej	6. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej; inwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 PLN Max. wysokość wsparcia 500 000 PLN 75% kosztów kwalifikowalnych dla JST pozostali 100%	JSFP/ stowarzyszenie	Mieszkańcy	Konkurs	€ 950 000
Braki w infrastrukturze publicznej	1.2	Rozbudowa oferty infrastruktury publicznej wynikającej z opracowanych Koncepcji Smart Village	Doposażenie instytucji kultury, budowa i rozbudowa infrastruktury publicznej	6. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej; inwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 PLN Max. wysokość wsparcia 400 000 PLN 75% kosztów kwalifikowalnych dla JST pozostali 100%	JSFP/ stowarzyszenie	Mieszkańcy	Konkurs	€ 100 000
Braki w infrastrukturze publicznej	1.3	Rozbudowa integracyjnej oferty infrastruktury publicznej	Doposażenie instytucji kultury, budowa i rozbudowa infrastruktury publicznej	6. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej; inwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 PLN Max. wysokość wsparcia 500 000 PLN 75% kosztów kwalifikowalnych dla JST pozostali 100%	JSFP/ stowarzyszenie	Mieszkańcy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie	Konkurs	€ 480 000
Niewystarczająca aktywność osób z niepełnosprawnościami	1.4	Integracja i wzmacnianie aktywności osób w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami	Organizacja wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych i integracyjnych	8. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji; nieinwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 PLN Max. wysokość wsparcia 500 000 PLN 100% kosztów kwalifikowalnych	LGD/ stowarzyszenia	Mieszkańcy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie	Konkurs/ operacja własna	€ 100 000

		i ich opiekunowie							
<i>Niewystarczająca oferta rozwoju i zagospodarowania czasu wolnego</i>	1.5	Poznanie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Organizacja wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych i integracyjnych	8. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji; nieinwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 Max. wysokość wsparcia 500 000 PLN 100% kosztów kwalifikowalnych	Stowarzyszenia /LGD	Mieszkańcy do 25. roku życia	Projekt grantowy	€ 100 000
<i>Niewystarczająca oferta rozwoju i zagospodarowania czasu wolnego</i>	1.6	Włączenia cyfrowe i aktywizacja	Organizacja wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych i integracyjnych	8. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji; nieinwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 Max. wysokość wsparcia 500 000 PLN 100% kosztów kwalifikowalnych	Stowarzyszenia	Mieszkańcy powyżej 60. roku życia	Projekt grantowy	€ 100 000
<i>Mała aktywność organizacji pozarządowych</i>	1.7	Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego wykorzystującej dziedzictwo naturalne i/lub kulturowe w ramach realizowanych działań, w tym wynikających z Koncepcji Smart Village	Organizacja wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych i integracyjnych	4. Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności; nieinwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 Max. wysokość wsparcia 500 000 PLN 100% kosztów kwalifikowalnych	Stowarzyszenia	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe	Konkurs/ Projekty partnerskie	€ 300 000
<i>Mała aktywność organizacji pozarządowych</i>	1.8	Kojarzenie partnerów i animowanie do realizacji wspólnych projektów, w tym przygotowanie do wdrożenia idei Smart Villages	Organizacja wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych i integracyjnych	7. Kształtowanie świadomości obywatelskiej (...), a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego; nieinwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 Max. wysokość wsparcia 500 000 PLN 100% kosztów kwalifikowalnych	LGD i inne osoby prawne	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe	Konkurs / Projekty partnerskie / Operacja własna	€ 95 000

<i>Mała aktywność organizacji pozarządowych</i>	1.9	Opracowanie Koncepcji Smart Village – inteligentnej wsi	Opracowanie dokumentu	5. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi; nieinwestycyjny	Max. wysokość wsparcia 4 000 PLN 100% kosztów kwalifikowalnych	LGD	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe	Projekt grantowy	€ 5 000
<i>Niewystarczająca przedsiębiorczość mieszkańców</i>	1.10	Podjęmowanie działalności gospodarczej	Budowa, rozbudowa i wyposażenie	1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki – a. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne; inwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 Max. wysokość wsparcia 150 000 PLN 65% kosztów kwalifikowalnych	Osoby fizyczne	Mieszkańcy	Konkurs	€ 400 000
<i>Niewystarczająca przedsiębiorczość mieszkańców</i>	1.11	Rozwój działalności gospodarczej	Budowa, rozbudowa i wyposażenie	1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki: b. rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej; inwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 PLN Max. wysokość wsparcia 300 000 PLN 65% kosztów kwalifikowalnych	Mikro-przedsiębiorstwo albo małe przedsiębiorstwo	Mieszkańcy	Konkurs	€ 500 000
<i>Niewystarczająca oferta rozwoju i zagospodarowania czasu wolnego</i>	1.12	Utworzenie lub rozwój gospodarstwa agroturystycznego	Budowa, rozbudowa i wyposażenie	2. Rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania: b. gospodarstwa agroturystyczne; inwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 Max. wysokość wsparcia 200 000 PLN 85% kosztów kwalifikowalnych	Rolnik lub domownik będący właścicielem lub współwłaścicielem małego gospodarstwa, w którym prowadzona jest działalność rolnicza	Mieszkańcy	Konkurs	€ 60 000
<i>Niewystarczająca oferta rozwoju i zagospodarowania czasu wolnego</i>	1.13	Utworzenia lub rozwój zagrody edukacyjnej	Budowa, rozbudowa i wyposażenie	2. Rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania: b. Zagroda edukacyjna; inwestycyjny	Min. wysokość wsparcia 50 000 Max. wysokość wsparcia 200 000 PLN 85% kosztów kwalifikowalnych	Rolnik lub domownik będący właścicielem lub współwłaścicielem małego gospodarstwa, w którym prowadzona jest działalność rolnicza	Mieszkańcy	Konkurs	€ 60 000

Braki w infrastrukturze publicznej	1.14	Rozwój kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki (FEM EFRR)	W ramach celu możliwe będzie: <u>Rozwój infrastruktury kultury:</u> – rozwój m.in. domów kultury, bibliotek (mediatek), muzeów, w tym wyposażenie w nowe technologie wzmacniające ofertę kulturalną; – dokumentowanie, zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa niematerialnego. <u>Ochrona i opieka nad zabytkami:</u> – wspieranie prac konserwatorskich, restauratorskich i zabezpieczających oraz robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem, umożliwiających zachowanie dotychczasowych funkcji zabytków, a także służących nadaniu im nowych funkcji. Objęte wsparciem zabytki będą mogły pełnić funkcje użytkowe, w szczególności kulturalne, edukacyjne, służące lokalnej społeczności oraz turystom. <u>Oferta turystyczna:</u> – rozwój szlaków turystycznych oraz tworzenie produktów turystycznych bazujących na lokalnych potencjałach oraz walorach kulturowych i przyrodniczych, dzięki wsparciu infrastruktury, do potrzeb zrównoważonej turystyki i stworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej.	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	Min. wysokość wsparcia 50 000 Max. wysokość wsparcia 500 000 PLN 85% kosztów kwalifikowalnych	LGD i inne osoby prawne	Mieszkańcy, turyści	Konkurs/ operacja własna	€ -
------------------------------------	------	--	--	--	---	-------------------------	---------------------	--------------------------	-----

Niska aktywność społeczna	1.15	Wspieranie oddolnych inicjatyw na rzecz aktywnego włączenia społecznego (FEM EFS+)	Zakres wsparcia: – Tworzenie nowych oraz rozwój już istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, – Usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek oraz/lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych, – Usługi w zakresie rozwoju mieszkalnictwa chronionego, wspomaganego i innych rodzajów mieszkań z usługami, – Usługi domowej opieki długoterminowej zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w tym wykorzystanie modelu DDOM, – Wsparcie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) poprzez finansowanie działań związanych z realizacją i zarządzaniem strategią LSR, w tym kosztów monitorowania, ewaluacji i działań animacyjnych podejmowanych przez LGD.	EFS+.CP4.K - Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	Min. wysokość wsparcia 50 000 Max. wysokość wsparcia 139 000 PLN 85% kosztów kwalifikowalnych	LGD i inne osoby prawne	dzieci i młodzież, Lokalne Grupy Działania, opiekunowie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby chorujące przewlekle, osoby starsze, osoby opuszczające zakłady karne, osoby usamodzielniane i opuszczające pieczę zastępczą, osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, rodzice i opiekunowie prawni dzieci i młodzieży	Konkurs/operacja własna	€ -
SUMA									€ 3 250 000

Źródło: opracowanie własne

VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD, w tym przyjętych rozwiązań formalno – instytucjonalnych wraz ze zwięzłą informacją wskazującą sposób powstawania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia

W celu sprawnego wdrożenia Strategii, LGD opracowała i stosowała w perspektywie 2014–2020 zestaw procedur oceny i wyboru operacji, odnoszących się do wszelkich operacji realizowanych w ramach LSR. Będą one stosowane również przy wdrażaniu tej LSR, po dostosowaniu do obowiązujących przepisów. Przez cały okres wdrażania Strategii będą one udostępniane do wiadomości publicznej w Biurze, na stronie internetowej LGD oraz omawiane w trakcie spotkań informacyjnych i szkoleń dla potencjalnych wnioskodawców. Kryteria wyboru grantobiorców i procedura ich ustalania / zmiany stanowi wspólny dokument z procedurą wyboru i oceny grantobiorców.

LGD posiada procedury z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawnych i wytycznych dotyczących instrumentu RLKS oraz dokłada wszelkich starań, aby procedury oceny i wyboru operacji były niedyskryminujące, przejrzyste i niebudzące wątpliwości ze strony wnioskodawców, grantobiorców oraz wszelkich instytucji zaangażowanych w proces wdrażania Strategii. Jednocześnie należy podkreślić, że LGD zależy na wybraniu projektów, które w jak największej mierze pozwolą na osiągnięcie przyjętych w Strategii założeń i wskaźników, a ograniczone środki finansowe, będące podstawą ustalenia budżetu Strategii, nie pozwalają na sfinansowanie wszystkich pomysłów i inicjatyw zgłaszanych przez mieszkańców obszaru.

Dokumenty regulujące szczegółowe rozwiązania to: procedura/y wyboru i oceny operacji, regulamin organu decyzyjnego, procedura ustalania kryteriów wyboru, procedura wyboru i oceny grantobiorców wraz z kryteriami wyboru grantobiorców i procedurą ustalania i zmiany kryteriów wyboru grantobiorców. Większość członków Rady posiada doświadczenie w procesie wyboru operacji, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalania kwot wsparcia. Proces decyzyjny oparty jest na zasadzie bezstronności oraz na unikaniu przewagi pojedynczej grupy interesu przy wyborze projektów przez Radę.

Dla komponentu Wdrażanie LSR przewiduje się, w szczególności, następujące warunki kwalifikowalności:

- powiązanie wnioskodawcy z obszarem objętym LSR,
- przyczynianie się do realizacji LSR:
 - weryfikowane poprzez osiągnięcie zakładanych wskaźników,
 - rozumiane jako bezpośredni wpływ na realizację konkretnego przedsięwzięcia,
- legalność – zgodność projektu operacji z przepisami prawa,
- w przypadku działalności gospodarczej – uzasadnienie ekonomiczne (uproszczony biznesplan),
- w przypadku operacji dotyczących obiektów zabytkowych – zapewnienie, iż obiekt jest zabytkiem (np. wpisany do Rejestru zabytków lub ewidencji zabytków),
- w przypadku operacji w partnerstwie oraz projektów partnerskich:
 - udział co najmniej 2 podmiotów,
 - realizacja wspólnego przedsięwzięcia,
 - dokument potwierdzający wolę współpracy co najmniej 2 podmiotów,
- w przypadku operacji realizowanych w ramach poprawy dostępu do małej infrastruktury publicznej kwalifikowalne są operacje niekomercyjne, których koszty całkowite nie przekraczają 1 mln euro.

Wybór projektów do dofinansowania będzie odbywał się każdorazowo z zastosowaniem zasad horyzontalnych.

Ostateczne procedury zostaną przygotowane przez Biuro LGD w oparciu o dostępne wytyczne, a także z uwzględnieniem najlepszych praktyk z okresu realizacji LSR 2016-2023. Kluczowym celem procedur jest zapewnienie rzetelnego, sprawnego i przejrzystego przebiegu całego procesu aplikowania o dofinansowanie od momentu złożenia wniosków w biurze LGD poprzez ocenę i wybór operacji, aż do momentu przekazania ich Samorządowi Województwa lub zawarcia umowy i rozliczenia zadań. Główne założenia procedur mają zapobiegać

konfliktom interesów, a także zapewnić możliwość złożenia protestu/ odwołania. Wszystkie procedury zostaną skonsultowane z członkami Zarządu, rady, a następnie poddane konsultacją społeczną i finalnie przyjęte. Każdorazowa zmiana kryteriów również będzie poddawana konsultacjom społecznym, a ostatecznie zatwierdzana i przyjęta przez Zarząd, zgodnie z obowiązującym Statutem § 22 pkt 14.

2. Sposób ustalania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR, z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami

Kryteria wyboru i oceny operacji zostaną ustalone przede wszystkim w takim zakresie, aby premiować przedsięwzięcia, które będą niwelować problemy wynikające z diagnozy obszaru i konsultacji społecznych oraz by wpływać na osiąganie zamierzonych celów i wskaźników produktu oraz rezultatu. Tworzenie kryteriów odbędzie się przy udziale lokalnej społeczności i będzie miało na celu ustalenie aspektów, które będą szczególnie premiowane w ramach oceny wniosków oraz będą zaspokajać potrzeby mieszkańców, poznane podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych na obszarze. Opracowane kryteria są ściśle powiązane z celami i grupami docelowymi, do których jest kierowane wsparcie, w zależności od rodzaju beneficjenta – z uwzględnieniem wyników diagnozy i analizy SWOT. Kryteria opracowano w sposób przejrzysty, mierzalny, pozwalający uniknąć sytuacji niepożądanych, polegających na subiektywnej ocenie, a przyznawanie punktów odbywać się będzie w formie zero-jedynkowej.

Dla niektórych przedsięwzięć w LSR, LGD ustanowiło kryteria wyboru o charakterze dostępowym (zawężające możliwość uzyskania wsparcia), które pozwolą ukierunkować wsparcie na operacje najlepiej odpowiadające potrzebom obszaru LSR i najlepiej pasujące do zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć. W celu właściwego ukierunkowania pomocy, LGD zastosuje również kryteria wyboru premiujące. Niektóre z kryteriów premiujących będą zastosowane do wszystkich przedsięwzięć, inne do wybranych. Jednym z kryteriów wyboru będzie punktowanie operacji innowacyjnych poprzez wykorzystanie powstałej infrastruktury do integrowania społeczeństwa, podejmowania innowacyjnych inicjatyw w kierunku integracji społecznej, rozwoju mieszkańców, w tym cyfrowego oraz zagospodarowania ich czasu wolnego, również wykorzystujących cyfryzację do rozwoju gospodarczego i społecznego regionu.

Wsparcie rozwoju najmniejszych miejscowości i gmin, wymaga zastosowania dodatkowych kryteriów oceny, do których należeć będą między innymi:

- kryterium promującego małe gminy do 12 tys mieszkańców: 5 pkt,
- kryterium promujące małe miejscowości do 6 000 mieszkańców 4 pkt,
- kryterium promujące członkostwo w LGD co pozwala w ogóle funkcjonować LGD a przede wszystkim poprawnie i skutecznie realizować LSR: 4 pkt.

3. Wskazanie w jaki sposób w kryteriach wyboru operacji zostanie uwzględniona innowacyjność oraz przedstawienie ich definicji i zasad oceny, a także lub operacji realizowanych w partnerstwie na obszarze LSR

Ogólna definicja innowacyjności rozumiana jest jako wprowadzenie na rynek (w tym przypadku obszar LGD) nowego lub udoskonalonego produktu, usługi lub procesu organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Dla przedsięwzięć związanych z rozwojem przedsiębiorczości, z racji charakteru operacji, definicję tę uściślono i przyjęto, iż innowacja to wprowadzenie na rynek przez dane przedsiębiorstwo nowego towaru lub usługi, lub znaczące ulepszenie oferowanych uprzednio towarów lub usług w odniesieniu do ich charakterystyk lub przeznaczenia. Ulepszenie może dotyczyć charakterystyk technicznych, komponentów, materiałów, wbudowanego oprogramowania, bardziej przyjaznej obsługi przez użytkownika oraz innych cech funkcjonalnych. Preferowane będzie wdrażanie innowacji poprzez implementowanie zupełnie nowych na obszarze objętym LSR produktów, usług, procesów, technologii, metod organizacji lub nowych sposobów wykorzystania dostępnych zasobów.

Biorąc pod uwagę realizację operacji w partnerstwie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Między Daliną i Gościbą” zdecydowała się na zastosowanie kryterium pn. „Partnerstwo w ramach operacji”. W ramach tego kryterium preferowane będą operacje, które zapewnią budowanie partnerstwa na rzecz współpracy podmiotów

wewnątrz LGD lub poza obszarem LGD. Projekt partnerski dedykowano w szczególności przedsięwzięcie 1.8 i 1.9.

4. Informacja o realizacji operacji własnych i/lub operacji realizowanych w partnerstwie z partnerami spoza obszaru LSR

Wsparcie na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przysługuje tylko raz w okresie realizacji Planu Strategicznego. W przypadku uzyskania wsparcia na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej, wnioskodawca może ubiegać się o wsparcie na rozwijanie tych działalności nie wcześniej niż po upływie 2 lat od wypłaty płatności ostatecznej w ramach operacji realizowanej w ramach podejmowania/tworzenia tych działalności. Beneficjent realizujący operacje w zakresie inwestycji w infrastrukturę lub inwestycji produkcyjnych zobowiązuje się do zapewnienia trwałości inwestycji.

Operacja własna może być realizowana, gdy realizuje cele publiczne oraz niekomercyjne oraz jest niezbędna do osiągnięcia danego celu/przedsięwzięcia LSR. Koszty operacji własnych nie mogą stanowić więcej niż 20% budżetu komponentu Wdrażania LSR. Wnioski o przyznanie pomocy na operacje własne zawierają opis znaczenia realizacji operacji dla LSR oraz uzasadnienie realizacji operacji przez LGD (m.in. wyjaśnienie dlaczego operacja ta nie może być zrealizowana przez inne podmioty).

Wsparcie udzielane jest w formie dotacji w postaci ryczału w zakresie:

1. podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne – do wysokości 150 tys. zł,
2. projektów grantowych do wysokości 500 tys. zł, przy czym wysokość pojedynczego grantu:
 - na sfinansowanie przygotowania jednej koncepcji inteligentnej wsi, indykatoryna kwota jednostkowa wynosi 4 tys. zł,
 - na przygotowanie projektu partnerskiego wynosi:
 - do 50 tys. zł w przypadku projektu partnerskiego z podmiotem z obszaru innej LSR z Polski,
 - do 150 tys. zł w przypadku międzynarodowego projektu partnerskiego (z podmiotem z obszaru innej LSR z innego kraju),
 - w pozostałych zakresach zadań objętych grantami – ustalana będzie na bazie projektu budżetu (art. 83 ust. 1 lit. c oraz ust. 2 lit. b); maksymalna kwota zostanie określona w oparciu o dane historyczne.

W pozostałych przypadkach wdrażania LSR (w tym na operacje własne) wsparcie będzie miało formę dotacji w postaci refundacji kosztów kwalifikowalnych do wysokości 500 tys. zł. W przypadku Wdrażania LSR intensywność wsparcia będzie wynosiła:

- do 65% kosztów kwalifikowalnych, z wyłączeniem operacji realizowanych w ramach rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych,
- do 85% kosztów kwalifikowalnych w przypadku operacji realizowanych w ramach rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych,
- do 100% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne w przypadku podmiotów innych niż jednostki sektora finansów publicznych,
- do 75% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne w przypadku jednostek sektora finansów publicznych, z czego pomoc finansowa z EFRROW wynosi maksymalnie 55% kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% kosztów kwalifikowalnych ze środków budżetu państwa.

Operacje sektora finansów publicznych będą mogły być finansowane ze środków Planu Strategicznego w ramach niniejszej LSR do limitu 40% tych środków.

Przedsięwzięcia wskazane w LSR w zakresie finansowania z FEM wpisują się kryteria wyboru projektów ustanowionych dla programu regionalnego w odniesieniu do typu projektu i właściwego funduszu. LGD oświadcza, że projekty te będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+ i EFRR, a także iż promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

VIII. PLAN DZIAŁANIA

W ramach realizacji LSR zaplanowano ogłoszenie wniosków na realizację przedsięwzięć zawartych w matrycy – rozdział VI. Pierwsze nabory zostaną przeprowadzone w I kwartale 2024 roku, kolejne w latach 2025–2026. Tworząc Plan działania zadbano, aby realizowane przedsięwzięcia umożliwiły osiągnięcie celów LSR. Plan działania opracowano na podstawie procesu partycypacyjnego. Obecny kształt Planu został wypracowany na spotkaniach Zespołu ds. LSR, gdzie zaproponowano konkretne przedsięwzięcia. W czasie konsultacji z mieszkańcami: na spotkaniach w każdej z gmin dyskutowano na temat określania celów, przedsięwzięć i wskaźników, a także określeniu grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz grupy osób w niekorzystnej sytuacji na obszarze LGD. Ponadto mieszkańcy mogli składać uwagi i propozycje do zaplanowanego dokumentu podczas konsultacji strategii.

Plan działania jest bezpośrednio powiązany z celami i przedsięwzięciami. Plan działania zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu, dla określonych w strategii przedsięwzięć, co w konsekwencji przekłada się na osiągnięcie poszczególnych celów. Wszystkie działania zaplanowano tak, aby w pierwszej kolejności zrealizowane zostały te, które oddziaływać będą na pozostałe. W pierwszej kolejności zrealizowane zostaną działania zwiększające atrakcyjność obszaru oraz promocyjne i edukacyjne, dalej te związane z wykorzystaniem zasobów oraz rozwojem przemysłu czasu wolnego. Przedsięwzięcia związane z zakładaniem i rozwojem działalności gospodarczych podzielono tak, aby możliwie jak najlepiej wykorzystać środki oraz stworzyć możliwość skorzystania z dofinansowania jak największej liczbie beneficjentów.

Istotne w trakcie wdrażania LSR będzie zrealizowanie pierwszych operacji w ramach PS WPR do 30 grudnia 2026 roku, które pozwolą na wykorzystanie 40% budżetu, oraz realizację pozostałych działań tak, aby do 31 czerwca 2027 roku wykorzystać 80% kontraktacji budżetu. Również realizacja działań w ramach FEM została zaplanowana tak, aby 80% kontraktacji budżetu zrealizować do końca grudnia 2026 roku, a do końca grudnia 2028 r. wsparcie to zostało udzielone w wysokości 100% wartości alokacji wynikającej z umowy ramowej.

Dokładny plan działania wraz z czasowym przedziałem osiągania wskaźników oraz planowanymi kwotami wsparcia przedstawiają Załącznik nr 2 do LSR pn. *Plan działania* oraz Załącznik nr 4 do LSR pn. *Plan wykorzystania budżetu*.

Tabela 24 Plan działania

CEL LSR 1 <i>Utworzenie Myślenickiej Strefy Przemysłu Czasu Wolnego i rozwoju przedsiębiorczości</i>		Lata	Do 31.12.2024		Do 31.12.2025		Do 31.12.2026		Do 31.12.2027		Do 31.12.2028		Do 31.12.2029		Program
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
1.1	Rozbudowa oferty infrastruktury publicznej	Liczba doposażonych instytucji kultury, zbudowanej lub rozbudowanej infrastruktury publicznej	0	0%	0	0%	8	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
1.2	Rozbudowa oferty infrastruktury publicznej wynikającej z opracowanych Koncepcji Smart Village	Liczba doposażonych instytucji kultury, zbudowanej lub rozbudowanej infrastruktury publicznej	0	0%	0	0%	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.3	Rozbudowa integracyjnej oferty infrastruktury publicznej	Liczba doposażonych instytucji kultury, zbudowanej lub rozbudowanej infrastruktury publicznej	0	0%	0	0%	4	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.4	Integracja i wzmacnianie aktywności osób w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie	Liczba inicjatyw podjętych na rzecz integracji i wzmacniania aktywności osób w niekorzystnej sytuacji	0	0%	0	0%	2	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.5	Poznanie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Liczba inicjatyw podjętych na rzecz poznania i zachowania dziedzictwa kulturowego i naturalnego	0	0%	0	0%	6	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.6	Włączenia cyfrowe i aktywizacja	Liczba inicjatyw na rzecz włączenia cyfrowego i aktywizacji	0	0%	0	0%	6	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.7	Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego wykorzystującej	Liczba inicjatyw na rzecz rozwoju i zagospodarowania czasu wolnego	0	0%	12	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	

	dziedzictwo naturalne i/lub kulturowe w ramach realizowanych działań, w tym wynikających z Koncepcji Smart Village													
1.8	Kojarzenie partnerów i animowanie do realizacji wspólnych projektów, w tym przygotowanie do wdrożenia idei Smart Villages	Liczba inicjatyw	0	0%	0	0%	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.9	Opracowanie Koncepcji Smart Village – inteligentnej wsi	Liczba inicjatyw	0	0%	5	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	
1.10	Podejmowanie działalności gospodarczej	Liczba nowych działalności gospodarczych	0	0%	12	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.11	Rozwój działalności gospodarczej	Liczba rozwijanych działalności gospodarczych	0	0%	8	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.12	Utworzenie lub rozwój gospodarstwa agroturystycznego	Liczba nowych ofert zagospodarowania czasu wolnego	0	0%	0	0%	2	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.13	Utworzenia lub rozwój zagrody edukacyjnej	Liczba nowych ofert zagospodarowania czasu wolnego	0	0%	0	0%	2	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.14	Rozwój kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki (FEM EFRR)	RCO 77 – liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	0	0%	0	0%	12	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.15	Wspieranie oddolnych inicjatyw na rzecz aktywnego włączenia społecznego (FEM EFS+)	PLKCO02 – liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	0	0%	0	0%	180	100%	0	100%	0	100%	0	100%
		PLKCO03 – liczba opiekunów faktycznych/niefORMALNYCH objętych wsparciem w programie	0	0%	0	0%	18	100%	0	100%	0	100%	0	100%

FEM

Wskaźnik rezultatu W 1.1	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich	0		10		0		0		0		0	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W 1.2	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie	0		8 300		7 000		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.3	R.42 Promowanie włączenia społecznego	0		0		140		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.4	R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi	0		5		0		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.5	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	0		0		4		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.6	RCR 77 – liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	0		0		7 000		0		0		0	100%	FEM
Wskaźnik rezultatu W 1.7	PLKCR02 – liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	0		0		140		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.8	PLKCR03 – liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	0		0		2		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.9	PLKCR04 – liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	0		0		10		0		0		0	100%	

Źródło: opracowanie własne

IX. PLAN FINANSOWY LSR

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Między Dalinem i Gościbią” to strategia wielofunduszowa, której bezpośrednim źródłem finansowania jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027* oraz Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027*.

1. Źródła finansowania działalności LGD

Działalność LGD finansowana będzie w ramach:

- 1) Funduszy EFSI stanowiących **bezpośrednie źródło finansowania** LSR jako budżetu LSR:
 - a) Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027*;
 - b) Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027*, celu szczegółowego polityki 5. *Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych*.
 - c) Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021–2027*, celu szczegółowego polityki 4. *Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych*.
- 2) Innych potencjalnych / **pośrednich źródeł finansowania** przedsięwzięć wynikających z LSR, w tym także EFSI w zakresie nieobjętym RLKS, które nie stanowią źródła finansowania, o którym mowa w pkt. 1):
 - a) *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027* w ramach priorytetu VII Kultura Cel szczegółowy 4.6 *Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych*;
 - b) *Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030* – w ramach priorytetu I Mikro-inicjatywy oraz w ramach priorytetu II Organizacje obywatelskie na rzecz dobra wspólnego;
 - c) *Program Interreg Polska-Słowacja 2021–2027* w ramach priorytetu 3 *Twórcze i atrakcyjne turystycznie Pogranicze* Cel szczegółowy *wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych*;
 - d) Środki krajowe;
 - e) Fundusze Norweskie i EOG (Europejski Obszar Gospodarczy).

Zadania finansowane z innych źródeł niż bezpośrednie, przyczynią się do realizacji celów określonych w ramach RLKS.

2. Powiązanie źródeł finansowania

Przewidziane źródła finansowania oraz plan działania są w bezpośredni sposób powiązane z celami i przedsięwzięciami. Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia można będzie lepiej wdrażać na obszarze LSR dzięki alternatywnym źródłom dofinansowania, które pozwolą zrealizować większy zakres projektów. Wzięto pod uwagę te źródła finansowania, z których środki przeznaczane będą na operacje zgodnie z celem niniejszej LSR, a więc wszelkie te, które mogą przyczynić się do rozwoju kapitału społecznego mieszkańców, w tym podniesienia dostępności i atrakcyjności ogólnodostępnych przestrzeni, infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, turystycznej, kulturalnej i edukacyjnej oraz oferty przemysłu czasu wolnego i samorozwoju mieszkańców.

Zaplanowany do realizacji budżet został przedstawiony w Załączniku nr 3 do LSR pn. *Budżet LSR* oraz w Załączniku nr 4 do LSR pn. *Plan wykorzystania budżetu*.

X. MONITORING I EWALUACJA

W celu poprawnego i efektywnego wdrażania założeń Strategii, niezbędne jest prowadzenie działań, które mają na celu weryfikację sposobu jej realizacji. W związku z tym niezbędne jest prowadzenie bieżącego monitoringu oraz przeprowadzanie badań ewaluacyjnych, które umożliwią w razie konieczności aktualizację dokumentu. Wszystkie podejmowane działania powinny być prowadzone w sposób zadowalający społeczność lokalną zamieszkującą obszar LGD.

1. Monitoring

Monitoring LSR prowadzony będzie na bieżąco przez pracowników Biura LGD.

Monitoring obejmuje:

- a) zebranie danych na temat: wskaźników realizacji LSR, harmonogramu ogłaszanych konkursów, budżetu LGD, liczby osób odwiedzających stronę internetową;
- b) ocenę zebranych informacji w stosunku do założonych wartości;
- c) opracowanie Raportów z monitoringu Strategii w okresie rocznym, zawierających podsumowanie danych wraz z wygenerowanymi wnioskami dotyczącymi wpływu podejmowanych działań na realizację założeń Strategii.

Charakterystyka źródeł danych oraz sposobu pomiaru i oceny danych:

- Dane własne LGD – informacje gromadzone w toku normalnej działalności LGD, w szczególności w ramach obowiązkowej sprawozdawczości. Dane własne obejmują:
 - wskaźniki Planu komunikacji,
 - dane ilościowe dotyczące doradztwa w Biurze,
 - dane gromadzone w trakcie naborów (m.in. terminy naborów, ilość złożonych wniosków, środki finansowe przypisane do naborów),
 - wskaźniki LSR, EFSI,
 - realizację budżetu LSR,
 - dane dotyczące pracy organów LGD,
 - informacje o szkoleniach dla pracowników Biura i członków organów LGD.
- Badania własne:
 - ankieta monitorująca dla beneficjentów i grantobiorców – badanie pozwoli na zbieranie istotnych informacji dotyczących postępu rzeczowo-finansowego. Pozwoli także pogłębić informacje uzyskane z wniosków o dofinansowanie operacji – ankieta będzie wypełniana przez beneficjentów i grantobiorców w roku, w którym rozliczyli oni operację;
 - badanie ankietowe osób korzystających z doradztwa – badanie realizowane na bieżąco, w których jednostką analizy będą udzielone porady. O wypełnienie ankiety będą proszone osoby korzystające z doradztwa w Biurze LGD;
 - badanie ankietowe uczestników spotkań informacyjno-konsultacyjnych lub szkoleń organizowanych przez LGD – realizowane w czasie każdego tego typu wydarzenia zorganizowanego przez LGD.

Istotną częścią monitoringu, która zasługuje na osobne omówienie, będzie monitoring realizacji projektów grantowych. LGD będzie ponosić bowiem szczególną odpowiedzialność za efekty przedsięwzięć realizowanych przez grantobiorców. Monitorowanie przedsięwzięć w ramach projektów grantowych powinno być przy tym traktowane nie jako kontrola, ale jako wsparcie dla osób je realizujących. W przypadku projektów grantowych zastosowany zostanie również monitoring operacyjny, polegający na osobistych kontaktach między pracownikami LGD a osobami realizującymi granty. Pracownicy LGD będą stosować wystandaryzowany formularz kontaktu, w którym będą zapisywać uzyskane od grantobiorców informacje oraz odnotowywać przekazane im rekomendacje. Dopuszcza się możliwość kontaktu telefonicznego z grantobiorcami bądź osobiste spotkania w Biurze LGD lub w miejscu realizacji operacji. Pracownicy będą zobowiązani odwiedzić grantobiorców w miejscu realizacji przedsięwzięć w czasie realizowania przez nich operacji. Jeśli charakter realizowanego przedsięwzięcia będzie na to pozwalał, to zbierana będzie dokumentacja fotograficzna, która będzie dołączona do formularza kontaktu.

2. Ewaluacja

Ewaluacja LSR realizowana będzie w następujących etapach, które będą różniły się celami w zależności od etapu realizacji Strategii:

1. Ewaluacja on-going – corocznie w latach 2024–2029, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego.
2. Ewaluacja mid-term (śródkresowa) – w 2026 roku.
3. Ewaluacja ex-post (końcowa ewaluacja zewnętrzna).

Ewaluacja dotyczyć będzie: oceny działalności LGD, pracowników i funkcjonowania Biura, skuteczności promocji i aktywizacji społeczności lokalnej, harmonogramu rzeczowo-finansowego LSR, stopnia realizacji celów (wskaźników) oraz budżetu LSR.

Coroczna ewaluacja wewnętrzna prowadzona będzie w ramach warsztatów refleksyjnych w ramach ewaluacji on-going. Przeprowadzenie ewaluacji mid-term i ex-post zostanie powierzone wyspecjalizowanemu podmiotowi zewnętrznemu (niezależnym ekspertom). Decyzję w tym względzie podejmie Zarząd LGD na podstawie ofert przedstawionych przez potencjalnych wykonawców.

Raport z ewaluacji Strategii obejmuje przede wszystkim:

- a) Ocenę funkcjonowania LGD, w tym: działalność Zarządu, działalność Komisji Rewizyjnej, sprawność przeprowadzania naborów, wizerunek LGD wśród mieszkańców obszaru, działalność informacyjną, promocyjną oraz edukacyjną, procedury związane z wyborem przedsięwzięć oraz kompetencje pracowników, efektywność doradztwa w Biurze LGD, liczbę porad i charakter doradztwa w Biurze, częstotliwość, regularność i frekwencję spotkań organów LGD.
- b) Ocenę realizacji planu działania.
- c) Ocenę stopnia wdrażania celów LSR, w tym stopnia osiągnięcia wskaźników, stopnia wykorzystania funduszy, realizacji budżetu, realizacji działań skierowanych do grupy osób w niekorzystnej sytuacji.
- d) Podsumowanie działalności LGD w badanym okresie, wnioski i rekomendacje.

Ewaluacja prowadzona będzie w oparciu o kryteria ewaluacji, tj.: trafności, efektywności i wydajności, skuteczności, trwałości, użyteczności. Źródła danych są tożsame ze źródłami dla monitoringu (dane własne, badania własne).

Zatwierdzenia Raportu z ewaluacji Strategii dokonuje się uchwałą Walnego Zebrania Członków.

Zalecenia z kontroli, oceny, monitoringu i/lub ewaluacji mogą być podstawą do aktualizacji LSR, podobnie jak zmiana przepisów dotyczących LSR czy zmiana danych dotyczących LSR.

Aktualizacja Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność może nastąpić w związku z:

- zmianą danych dotyczących obszaru LSR,
- zmianą przepisów dotyczących LSR,
- potrzebą zastosowania zaleceń z kontroli, oceny, monitoringu i/lub ewaluacji LSR/LGD,
- rocznymi wynikami ciągłego naboru propozycji projektów do realizacji.

Aktualizacja LSR może nastąpić na wniosek:

- Rady LGD,
- Komisji Rewizyjnej LGD,
- Zarządu LGD,
- grupy liczącej powyżej 10% wszystkich członków LGD.

Wniosek o aktualizację LSR będzie składany do Zarządu LGD, który zobowiązany jest przedstawić go na najbliższym Walnym Zebraniu Członków. Projekt zmiany LSR musi zostać poddany konsultacjom społecznym poprzez zamieszczenie zmienianych części LSR wraz z uzasadnieniem na stronie internetowej LGD na co najmniej 7 dni.

Spis rysunków

Rysunek 1 Sposób określania celu LSR	68
--	----

Spis map

Mapa 1 Gminy objęte partnerstwem LGD Między Dalinem i Gościbią	11
Mapa 2 Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s – fragment mapy dla województwa małopolskiego	48

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021	21
Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021	22
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze LGD w porównaniu do średniej dla województwa i kraju w 2021 r.	22
Wykres 4 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021	23
Wykres 5 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021	23
Wykres 6 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	24
Wykres 7 Dynamika wzrostu wartości wskaźników gospodarczych obszaru LGD, województwa i kraju – wzrost procentowy w 2021 r. w stosunku do 2016 r.	25
Wykres 8 Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	28
Wykres 9 Procentowy udział bezrobotnych według płci na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2021 r.	29
Wykres 10 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2020	30
Wykres 11 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2020 r.	30
Wykres 12 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2020 r.	37
Wykres 13 Uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych na 10 tys. ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 roku	46

Spis tabel

Tabela 1 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	10
Tabela 2 Podstawowe dane o gminach obszaru LGD Między Dalinem i Gościbią	11
Tabela 3 Ludność poszczególnych gmin LGD w 2020 r.	21
Tabela 4 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2018–2021	24
Tabela 5 Wskaźniki gospodarcze na obszarze LGD oraz porównanie do województwa i kraju w latach 2016–2021	25
Tabela 6 Wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości dla obszaru LGD w porównaniu do województwa i kraju w roku 2016 i 2020	26
Tabela 7 Udział podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności (PKD 2007) w poszczególnych gminach LGD, średnio na obszarze, w województwie i kraju w 2021 r.	27
Tabela 8 Wskaźniki bezrobocia na obszarze LGD, średnio w województwie i kraju w latach 2016–2021	29
Tabela 9 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021	31

Tabela 10 Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych na terenie powiatu myślenickiego w latach 2016–2020.....	32
Tabela 11 Liczba wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON latach 2016-2020.....	32
Tabela 12 Dochody ogółem i dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD oraz porównanie do województwa i kraju w latach 2016–2021	33
Tabela 13 Wskaźnik G (zł) dla poszczególnych gmin LGD oraz średnia wartość obszaru LGD w latach 2020–2022	34
Tabela 14 Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021.....	37
Tabela 15 Struktura gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w 2020 r.....	42
Tabela 16 Współczynnik skolaryzacji brutto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2020	44
Tabela 17 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2019–2022	45
Tabela 18 Schemat analizy SWOT.....	49
Tabela 19 Analiza SWOT.....	49
Tabela 20 Powiązanie zidentyfikowanych przyczyn problemu z analizą SWOT	50
Tabela 21 Zgodność celu i przedsięwzięć LSR z innymi dokumentami strategicznymi.....	58
Tabela 22 Zgodność LSR z celami programów, z których będzie ona finansowana	61
Tabela 23 Przedsięwzięcia – powiązanie z analizą potrzeb, charakter, budżet, poziom dofinansowania, maks. i min. kwota, grupa docelowa i sposób realizacji (rozszerzona wersja analogicznej tabeli stanowiącej załącznik nr 1 do LSR)	73
Tabela 24 Plan działania.....	82

Wykaz wykorzystanej literatury

1. *Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027* zatwierdzony przez komisję Europejską w dniu 31.08.2022 r.;
2. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej;*
3. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;*
4. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005;*
5. *Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.);*
6. *Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261);*

7. *Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2422 z późn. zm.);
8. *Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz.U. z 2022 r. poz. 2267);
9. *Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność LGD „Między Dalinem i Gościbią” na lata 2014–2020*, październik 2022 (aktualizacja);
10. *Strategia Rozwoju Powiatu Myślenickiego na lata 2021–2030* – Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXV.2021 Rady Powiatu Myślenickiego z dnia 24 czerwca 2021 r.
11. *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego* – Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018 r.;
12. *Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”* – Załącznik do uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r.;
13. *Urząd Komunikacji Elektronicznej, Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2021 roku*;
14. *Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju Lokalna Grupa Działania „Między Dalinem i Gościbią”*, SOCJOMETR, Kraków 2021;
15. *Kondracki J., Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2000.

Załączniki do LSR

1. Cele i przedsięwzięcia
2. Plan działania
3. Budżet LSR
4. Plan wykorzystania budżetu

Załącznik nr 1 Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
CEL LSR 1. Utworzenie Myślenickiej Strefy Przemysłu Czasu Wolnego i rozwoju przedsiębiorczości				
€ 950 000	1.1	Rozbudowa oferty infrastruktury publicznej	Mieszkańcy	Konkurs
€ 100 000	1.2	Rozbudowa oferty infrastruktury publicznej wynikającej z opracowanych Koncepcji Smart Village	Mieszkańcy	Konkurs
€ 480 000	1.3	Rozbudowa integracyjnej oferty infrastruktury publicznej	Mieszkańcy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie	Konkurs
€ 100 000	1.4	Integracja i wzmacnianie aktywności osób w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie	Mieszkańcy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie	Konkurs/ operacja własna
€ 100 000	1.5	Poznanie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Mieszkańcy do 25. roku życia	Projekt grantowy
€ 100 000	1.6	Włączenia cyfrowe i aktywizacja	Mieszkańcy powyżej 60. roku życia	Projekt grantowy
€ 300 000	1.7	Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego wykorzystującej dziedzictwo naturalne i/lub kulturowe w ramach realizowanych działań, w tym wynikających z Koncepcji Smart Village	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe	Konkurs/ Projekty partnerskie
€ 95 000	1.8	Kojarzenie partnerów i animowanie do realizacji wspólnych projektów, w tym przygotowanie do wdrożenia idei Smart Villages	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe	Konkurs / Projekty partnerskie / Operacja własna
€ 5 000	1.9	Opracowanie Koncepcji Smart Village – inteligentnej wsi	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe	Projekt grantowy
€ 400 000	1.10	Podjęmowanie działalności gospodarczej	Mieszkańcy	Konkurs
€ 500 000	1.11	Rozwój działalności gospodarczej	Mieszkańcy	Konkurs
€ 60 000	1.12	Utworzenie lub rozwój gospodarstwa agroturystycznego	Mieszkańcy	Konkurs
€ 60 000	1.13	Utworzenia lub rozwój zagrody edukacyjnej	Mieszkańcy	Konkurs

€ 1 424 903	1.14	Rozwój kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki (FEM EFRR)	Mieszkańcy, turyści	Konkurs/ operacja własna
€ 654 683	1.15	Wspieranie oddolnych inicjatyw na rzecz aktywnego włączenia społecznego (FEM EFS+)	dzieci i młodzież, Lokalne Grupy Działania, opiekunowie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby chorujące przewlekłe, osoby starsze, osoby opuszczające zakłady karne, osoby usamodzielniane i opuszczające pieczę zastępczą, osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, rodzice i opiekunowie prawni dzieci i młodzieży	Konkurs/ operacja własna

Źródło: opracowanie własne

Załącznik nr 2 Plan działania

CEL LSR 1 Utworzenie Myślenickiej Strefy Przemysłu Czasu Wolnego i rozwoju przedsiębiorczości		Lata	Do 31.12.2024		Do 31.12.2025		Do 31.12.2026		Do 31.12.2027		Do 31.12.2028		Do 31.12.2029		Program
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
1.1	Rozbudowa oferty infrastruktury publicznej	Liczba doposażonych instytucji kultury, zbudowanej lub rozbudowanej infrastruktury publicznej	0	0%	0	0%	8	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
1.2	Rozbudowa oferty infrastruktury publicznej wynikającej z opracowanych Koncepcji Smart Village	Liczba doposażonych instytucji kultury, zbudowanej lub rozbudowanej infrastruktury publicznej	0	0%	0	0%	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.3	Rozbudowa integracyjnej oferty infrastruktury publicznej	Liczba doposażonych instytucji kultury, zbudowanej lub rozbudowanej infrastruktury publicznej	0	0%	0	0%	4	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.4	Integracja i wzmacnianie aktywności osób w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie	Liczba inicjatyw podjętych na rzecz integracji i wzmacniania aktywności osób w niekorzystnej sytuacji	0	0%	0	0%	2	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.5	Poznanie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Liczba inicjatyw podjętych na rzecz poznania i zachowania dziedzictwa kulturowego i naturalnego	0	0%	0	0%	6	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.6	Włączenia cyfrowe i aktywizacja	Liczba inicjatyw na rzecz włączenia cyfrowego i aktywizacji	0	0%	0	0%	6	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
1.7	Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego wykorzystującej	Liczba inicjatyw na rzecz rozwoju i zagospodarowania czasu wolnego	0	0%	12	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	

	dziedzictwo naturalne i/lub kulturowe w ramach realizowanych działań, w tym wynikających z Koncepcji Smart Village													
1.8	Kojarzenie partnerów i animowanie do realizacji wspólnych projektów, w tym przygotowanie do wdrożenia idei Smart Villages	Liczba inicjatyw	0	0%	0	0%	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.9	Opracowanie Koncepcji Smart Village – inteligentnej wsi	Liczba inicjatyw	0	0%	5	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	
1.10	Podejmowanie działalności gospodarczej	Liczba nowych działalności gospodarczych	0	0%	12	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.11	Rozwój działalności gospodarczej	Liczba rozwijanych działalności gospodarczych	0	0%	8	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.12	Utworzenie lub rozwój gospodarstwa agroturystycznego	Liczba nowych ofert zagospodarowania czasu wolnego	0	0%	0	0%	2	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.13	Utworzenia lub rozwój zagrody edukacyjnej	Liczba nowych ofert zagospodarowania czasu wolnego	0	0%	0	0%	2	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.14	Rozwój kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki (FEM EFRR)	RCO 77 – liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	0	0%	0	0%	12	100%	0	100%	0	100%	0	100%
1.15	Wspieranie oddolnych inicjatyw na rzecz aktywnego włączenia społecznego (FEM EFS+)	PLKCO02 – liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	0	0%	0	0%	180	100%	0	100%	0	100%	0	100%
		PLKCO03 – liczba opiekunów faktycznych/niefORMALNYCH objętych wsparciem w programie	0	0%	0	0%	18	100%	0	100%	0	100%	0	100%

FEM

Wskaźnik rezultatu W 1.1	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich	0		10		0		0		0		0	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W 1.2	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie	0		8 300		7 000		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.3	R.42 Promowanie włączenia społecznego	0		0		140		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.4	R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi	0		5		0		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.5	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	0		0		4		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.6	RCR 77 – liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	0		0		7 000		0		0		0	100%	FEM
Wskaźnik rezultatu W 1.7	PLKCR02 – liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	0		0		140		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.8	PLKCR03 – liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	0		0		2		0		0		0	100%	
Wskaźnik rezultatu W 1.9	PLKCR04 – liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	0		0		10		0		0		0	100%	

Źródło: opracowanie własne

Załącznik nr 3 Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR	EFS+	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	3 250 000	1 424 903	654 683	5 329 586
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	662 500	115 530	115 530	893 560
Razem	3 912 500	1 540 433	770 213	6 223 146

Źródło: opracowanie własne

Załącznik nr 4 Plan wykorzystania budżetu

fundusz	Środki zakontraktowane w Euro do:													
	2024-12-31		2025-12-31		2026-06-30		2026-12-31		2027-12-31		2028-12-31		2029-12-31	
	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFROW	0	0%	1 205 000	37%	1 300 000	40%	3 250 000	100%	3 250 000	100%	3 250 000	100%	3 250 000	100%
EFS+	0	0%	0	0%			1 424 903	100%	1 424 903	100%	1 424 903	100%	1 424 903	100%
EFRR	0	0%	0	0%			654 683	100%	654 683	100%	654 683	100%	654 683	100%
RAZEM	0	0,00%	1 205 000	37%			5 329 586	100,00%	5 329 586	100,00%	5 329 586	100,00%	5 329 586	100,00%

Źródło: opracowanie własne